

Deel 3

Evolutie van het fenomeen en van de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel

Als onafhankelijk Nationaal Rapporteur evalueert Myria de evolutie en de resultaten van de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel. In het kader van die opdracht volgt het de laatste **evoluties van het juridische en politieke kader** op Europees en Belgisch niveau.

Myria analyseert de **gerechtelijke dossiers** waarin het als burgerlijke partij volledige inzage heeft verkregen. Het behandelt ook de **relevante rechtspraak** van 2017 tot begin 2018 op basis van de dossiers waarin Myria burgerlijke partij was en de beslissingen van de gespecialiseerde slachtoffercentra of die meegedeeld werden door magistraten en terreinactoren.

Hoe het **businessmodel van de smokkelaars doorbreken**? Myria ijvert ervoor om te focussen op de strafrechtelijke aanpak van de smokkelaars en niet op de strijd tegen de smokkelslachtoffers. België beschikt al twintig jaar over het nodige instrumentarium daartoe. Toch mag het model niet ontregeld worden door beleidskeuzes die er louter op gericht zijn om de smokkelmarkt te verstoren door de strijd aan te binden met de gesmokkelden, onder het mom van een zogenaamde jacht op illegalen.

Hoofdstuk 1

Recente ontwikkelingen van het juridisch en politiek kader

In dit hoofdstuk gaat Myria in het kort in op de laatste evoluties van het juridische en politieke kader inzake mensenhandel en mensensmokkel op Europees en Belgisch niveau.

1. Evoluties van het Europese juridische en politieke kader

Op Europees vlak zijn in 2017 twee belangrijke verslagen gepubliceerd. Het eerste is het evaluatieverslag van GRETA, de Expertengroep van de Raad van Europa, over de toepassing door België van het Verdrag inzake bestrijding van mensenhandel.²²⁰ Het tweede verslag is dat van de Europese Commissie over de opvolging van de Europese strategie inzake mensenhandel.²²¹

²²⁰ GRETA, Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Belgium (second evaluation round), goedgekeurd op 7 juli 2017 en gepubliceerd op 16 november 2017 (<https://rm.coe.int/greta-2017-26-frg-bel-en/1680782ae0>).

²²¹ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad, *Verslag over de follow-up van de EU-strategie voor de uitroeiing van mensenhandel en het vaststellen van verdere concrete maatregelen*, 4 december 2017, COM(2017) 728 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0728&from=en>.

1.1. | Verslag van GRETA inzake toepassing van het Verdrag van de Raad van Europa inzake bestrijding van mensenhandel door België

Op 16 november 2017 heeft GRETA, de Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings van de Raad van Europa, zijn tweede evaluatieverslag over België gepubliceerd. Daarin beoordeelt de expertengroep wat er sinds de publicatie van het eerste evaluatieverslag in september 2013 is gebeurd.

Het verslag wijst op de vooruitgang in de ontwikkeling van het juridische en institutionele kader met betrekking tot de strijd tegen mensenhandel²²², de goedkeuring van een nieuw nationaal actieplan tegen mensenhandel en de opleiding van professionals. Het onderstreept ook de vele veroordelingen en de bijhorende verbeurdverklaringen van de goederen van de daders van de inbreuken.

Maar het verslag wijst er ook op dat bepaalde domeinen nog voor verbetering vatbaar zijn. Zo ligt het aantal kinderen dat als slachtoffer van mensenhandel is geïdentificeerd erg laag: 13 tijdens de periode 2013-2015. GRETA doet dan ook een oproep aan de Belgische

²²² Zoals de vermenigvuldiging van de boete met het aantal slachtoffers, de aanstelling van een voogd voor de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die onderdanen zijn van de EU of de EER, een nieuwe gezamenlijke omzendbrief van het College van Procureurs-generaal en de minister van Justitie over de strijd tegen mensenhandel, of ook de integratie van de vertegenwoordigers van de drie gespecialiseerde opvangcentra voor slachtoffers van mensenhandel in de samenstelling van de Interdepartementale Coördinatiecel.

overheden hun inspanningen op te voeren om proactief de minderjarige slachtoffers te identificeren²²³, onder meer door meer opleidingen te organiseren voor de eerstelijns professionals. Volgens het verslag moet ook het probleem van de verdwijning van niet-begeleide kinderen worden aangepakt, door in voldoende veilige huisvesting te voorzien. Volgens GRETA kunnen de Belgische overheden best ook extra maatregelen treffen opdat de kinderen die slachtoffer zijn van mensenhandel er zeker van zijn ook effectief een verblijfsvergunning te krijgen.²²⁴

Een ander pijnpunt is de toegang van slachtoffers tot een schadeloosstelling.²²⁵ Volgens GRETA kunnen slachtoffers nog heel wat beter systematisch geïnformeerd worden over hun recht om zich door de smokkelaars schadeloos te laten stellen. Bovendien moeten de slachtoffers dit recht ook effectief kunnen uitoefenen door gratis beroep te doen op een advocaat, die hen in een vroeg stadium van de procedure kan helpen bij het indienen van een verzoek om een schadeloosstelling.

GRETA dringt er bij de Belgische overheden tevens op aan de gespecialiseerde opvangcentra voor slachtoffers van mensenhandel passend te financieren om een vlotte werking ervan te garanderen.²²⁶ We wijzen er nog op dat sinds de publicatie van het GRETA-verslag, de federale regering maatregelen heeft getroffen om de financiering van de centra voor 2017, 2018 en 2019 veilig te stellen.²²⁷ Van een duurzame financiering is evenwel nog geen sprake.

223 Cf. §§117 tot 130 van het verslag.

224 Met volledige inachtneming van het artikel 14(2) van het Verdrag. Volgens dit artikel wordt "de verblijfsvergunning van de kinderen-slachtoffers uitgereikt overeenkomstig het hoger belang van het kind en desgevallend onder dezelfde voorwaarden verlengd. In het huidige Belgische systeem evenwel gelden voor de kinderen-slachtoffers van mensenhandel die een verblijfsvergunning willen verkrijgen, dezelfde voorwaarden als voor volwassenen (met name samenwerking met de gerechtelijke overheden). Voor meer gedetailleerde informatie over deze procedure, cf. de focus van dit verslag, deel 2, hoofdstuk 1, punt 2.3.

225 §§ 149-159 van het verslag.

226 §§ 209-2012 van het verslag.

227 Op 23 november 2017 heeft de Ministerraad immers beslist om in 2017, 2018 en 2019, jaarlijks een totaal bedrag van 498.000 euro toe te kennen aan de drie opvangcentra. www.presscenter.be/nl/pressrelease/20171123/financiering-van-de-gespecialiseerde-opvangcentra-voor-slachtoffers-van-mensen?setlang=1.

1.2. | Opgvolgingsverslag van de EU-strategie voor de bestrijding van de mensenhandel

Ter aanvulling en ondersteuning van de wetgeving en de initiatieven van de Europese Unie inzake mensenhandel had de Commissie in juni 2012 een Europese strategie goedgekeurd (2012-2016), die voorziet in de toepassing van een reeks maatregelen ter bestrijding van het fenomeen.²²⁸ De vijf belangrijkste prioriteiten waren:

- slachtoffers van mensenhandel detecteren, beschermen en bijstaan;
- meer doen om mensenhandel te voorkomen;
- mensenhandelaars actiever vervolgen;
- de coördinatie en samenwerking tussen de belangrijkste betrokken partijen verbeteren en zorgen voor een coherent beleid;
- meer inzicht verwerven in en effectiever reageren op nieuwe problemen op het gebied van mensenhandel in welke vorm dan ook (kennisuitbreiding).

In oktober 2014 had de Commissie een tussentijds verslag gepubliceerd over de toepassing van deze strategie.²²⁹

De Commissie achtte de vijf strategische prioriteiten uitgevoerd en besliste in december 2017, de binnen de EU reeds geleverde inspanningen op te voeren om mensenhandel te voorkomen. Daarom heeft zij deze drie prioriteiten naar voren geschoven:

- De strijd tegen de georganiseerde criminele netwerken opvoeren, onder meer door hun businessmodel onder druk te zetten en de mensenhandelketen te doorbreken. Zo wil de Commissie de EU-lidstaten ertoe aanzetten om, voor zover ze dat nog niet hebben gedaan, personen strafbaar te stellen die bewust gebruik maken van diensten die van slachtoffers van mensenhandel worden geëist.

228 Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, *De EU-strategie voor de uitroeiing van mensenhandel 2012-2016*, 19 juni 2012, COM(2012)286 final. Zie in dit verband het jaarverslag Mensenhandel en Mensensmokkel 2011, *Het geld dat telt*, pp. 71-72.

229 Commission Staff working document, *Mid-term report on the implementation of the EU strategy towards the eradication of trafficking in human beings*, Brussels, 17 October 2014, SWD(2014)318 final, COM (2014) 635 final. Over dit tussentijds verslag, zie het Jaarverslag Mensenhandel en Mensensmokkel 2015, *Schakels verbinden*, pp. 56-57.

- De slachtoffers een betere toegang tot hun rechten verlenen en die ook concreet maken. Zo stelt de Commissie voor om in samenwerking met het Bureau voor de grondrechten van de Europese Unie (FRA) praktische richtsnoeren op te stellen om de samenwerking tussen agentschappen en staten te versterken en op die manier mensenhandel waarbij kinderen het slachtoffer zijn in de EU te voorkomen.
- Zowel binnen als buiten de EU, streven naar een nog beter gecoördineerde en geconsolideerde aanpak. In samenwerking met de lidstaten en met de Europese Dienst voor extern optreden wil de Commissie onder meer de prioritaire landen en regio's in kaart brengen om actie te ondernemen in de strijd tegen mensenhandel.

1.3. | Andere maatregelen

In maart heeft de Commissie een voorstel neergelegd voor de oprichting van een Europese arbeidsautoriteit (European Labour Authority, ELA).²³⁰ ELA is weliswaar niet specifiek bevoegd inzake mensenhandel, het is wel de bedoeling dat het agentschap de lidstaten ondersteunt op het vlak van intra-Europese arbeidsmobiliteit, zoals bij de toepassing van de regels inzake detachering van werknemers en het op elkaar afstemmen van de sociale zekerheidssystemen. Een andere doelstelling is het versterken van de samenwerking tussen de lidstaten in de strijd tegen zwartwerk. Indien nodig zal ELA ook samenwerken met andere EU-agentschappen zoals Europol en Eurojust, rond de problemen die te maken hebben met criminele activiteiten op het vlak van arbeidsmobiliteit. De Commissie wil dat dit nieuwe orgaan in 2019 operationeel is.

²³⁰ Europese Commissie, *Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot oprichting van een Europese arbeidsautoriteit* (vrij vertaald), Straatsburg, 13 maart 2018, COM 2018 (131) final : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018PC0131&from=EN>.

2. Evoluties van het Belgische juridische en politieke kader

Behalve de goedkeuring van een nieuw verblijfsdocument in het kader van de reflectieperiode²³¹ en van een nieuwe omzendbrief inzake multidisciplinaire samenwerking²³², die in het vorige verslag²³³ aan bod zijn gekomen, is het zo dat de drie gespecialiseerde opvangcentra voor slachtoffers van mensenhandel een nieuwe erkenning voor een periode van vijf jaar hebben gekregen.²³⁴ Ze werken overigens samen met andere organisaties zoals OR.C.A., dat zich bekommert om werknemers zonder papieren en die net van naam is veranderd. OR.C.A. heet voortaan FAIRWORK Belgium.²³⁵

Een aantal andere maatregelen zijn niet specifiek gericht op mensenhandel maar houden wel verband met het fenomeen.

Zo heeft de ministerraad in juni 2017 het nieuwe actieplan "Ondernemingen en Mensenrechten" goedgekeurd.²³⁶ Dat actieplan moet de door de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties goedgekeurde richtlijnen toepassen en streeft er onder meer naar fatsoenlijk werk voor iedereen te promoten, schendingen van de mensenrechten binnen de bedrijven te voorkomen en slachtoffers toegang tot daadwerkelijke schadevergoeding te verlenen. Binnen het kader van dit plan kan een aantal maatregelen de strijd tegen mensenhandel nog versterken. Zo is het de bedoeling om het 'sociaal label' te herlanceren, dat erop wijst dat de naleving van de arbeidsnormen en de rechten van de werknemers gegarandeerd is. En aansluitend bij het due diligence-principe worden de bedrijven ertoe

²³¹ De BGV van 45 dagen is vervangen door een bijlage 15. Zie de wet van 30 maart 2017 tot wijziging van artikel 61/2 van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen teneinde het bevel om het grondgebied te verlaten te vervangen door een tijdelijk verblijfsdocument in de procedure slachtoffers mensenhandel, *BS*, 10 mei 2017.

²³² Omzendbrief van vrijdag 23 december 2016 inzake de invoering van een multidisciplinaire samenwerking met betrekking tot de slachtoffers van mensenhandel en/of van bepaalde zwaardere vormen van mensensmokkel, *BS*, vrijdag 10 maart 2017.

²³³ Myria, jaarverslag Mensenhandel en Mensensmokkel 2017, *Online*, pp. 76-77.

²³⁴ Koninklijk besluit van 22 juni 2018 betreffende het verlenen van erkenning aan de centra gespecialiseerd in de opvang en begeleiding van slachtoffers van mensenhandel en van bepaalde zwaardere vormen van mensensmokkel en inzake de erkenning om in rechte op te treden, *BS*, 5 juli 2018.

²³⁵ <http://fairworkbelgium.be>.

²³⁶ www.sdgs.be/sites/default/files/publication/attachments/20170720_plan_bs_hr_nl.pdf.

aangezet actieplannen op te stellen en informatie te verspreiden rond het naleven van de mensenrechten.

Tenslotte is er sinds 30 juni 2017 een nieuwe reglementering inzake overheidsopdrachten van kracht.²³⁷ Die wetten zijn niet enkel gericht op meer efficiëntie bij deze opdrachten maar versterken tevens de strijd tegen sociale dumping. Binnen het kader van de gunning van overheidsopdrachten wordt overigens de naleving van de verplichtingen op het vlak van het milieu-, sociaal of arbeidsrecht als algemeen beginsel gesteld en de aannemers moeten die verplichting ook door hun onderaannemers doen naleven. De verplichte uitsluitingsgronden zijn uitgebreid. Voortaan omvatten die bijvoorbeeld ook expliciet kinderarbeid en mensenhandel²³⁸, en het tewerkstellen van illegaal verblijvende onderdanen van derde landen.²³⁹

---

237 Zie ook de wet van 17 juni inzake overheidsopdrachten, *BS*, 14 juli 2016. Deze wet kadert binnen de omzetting van de Europese richtlijnen ter zake.

238 Artikel 67, §1, al. 1, 6° van de wet van 17 juni 2016. We wijzen erop dat de wet het heeft over "kinderarbeid en andere vormen van mensenhandel".

239 Artikel 67, §1, al. 1, 7° van de wet van 17 juni 2016.

Hoofdstuk 2

Dossieranalyse

In dit hoofdstuk analyseert Myria de gerechtelijke dossiers van mensenhandel en mensensmokkel waarin het als burgerlijke partij volledige inzage heeft verkregen. Het geeft een scherp beeld over hoe een onderzoek concreet op het terrein opgestart en gevoerd wordt. Daarnaast schetst dit hoofdstuk per uitbuitingsvorm een beeld van het fenomeen van mensenhandel en van mensensmokkel. Dit jaar hebben we ons enkel gericht op dossiers met minderjarigen.

De analyse is gebaseerd op de processen-verbaal van die dossiers, en heeft vooral oog voor het criminele systeem en het slachtofferperspectief. We lichten in de eerste plaats de synthese-pv's, waarin de speurders het dossier samenvatten, grondig en kritisch door. Er gaat ook veel aandacht naar de aanvankelijke pv's die informeren op welke basis het dossier concreet opgestart werd en of er op dat moment slachtoffers geïntercepteerd en gedetecteerd werden. Daarnaast bevat het dossier de pv's met de verhoren van slachtoffers, verdachten en getuigen; de informatie-pv's; de mappen van de afgeluisterde gesprekken op basis van de telefoontap, de observatierapporten en tenslotte de rapporten van rogatoire commissies.

De studie van concrete dossiers is een hoeksteen om het beleid te evalueren. Ze leidt tot kennis over de implementatie van het opsporings- en vervolgingsbeleid op het terrein, en over de knelpunten die daarbij opduiken. Samen vormen die bevindingen ook een belangrijke informatiebron voor de focus van het jaarrapport en een onmisbare basis om aanbevelingen te formuleren.

1. Mensenhandel

Om hun identiteit te beschermen en de verdere rechtsgang niet te verstoren zijn de namen van slachtoffers en daders uit dit dossier verzonnen.

1.1. | Seksuele uitbuiting

Nigeriaans netwerk van Mama M. en Madam J. te Brussel

Dit dossier wordt ook behandeld in de focus van dit rapport.²⁴⁰ De feiten van mensenhandel en mensensmokkel situeren zich tussen 2014 en 2016 en werden behandeld door het parket van Brussel. De beklaagden werden veroordeeld voor mensenhandel, bendevoorming en witwassen.²⁴¹ Ze werden niet vervolgd voor mensensmokkel.

Het netwerk smokkelde tientallen meisjes waaronder verschillende minderjarigen vanuit Nigeria naar België en andere Europese landen om ze uit te buiten in de prostitutie. Ze opereerden op internationaal niveau en verplaatsten de slachtoffers wanneer ze in het vizier van de politie kwamen. Daarnaast wisselden ze slachtoffers uit tussen verschillende hoerenmadammen in België, Italië, Spanje en Zweden. De focus van dit dossier ligt op Madam J., de madam in België. De andere dossiers, waaronder dat van Mama M., werden afgesplitst omdat de beklaagden

²⁴⁰ Zie deel 2, hoofdstuk 2, punt 2.1.

²⁴¹ MYRIA, Jaarrapport Mensenhandel en mensensmokkel 2017 *Online*, p. 100-101; Nederlandse correctionele rechtbank van Brussel, 28 maart 2017, 60ste kamer (definitief).

van dit dossier in voorhechtenis zaten en anders zouden kunnen vrijkomen en vluchten.

Het netwerk maakte gebruik van voodoo-rituelen om de slachtoffers onder controle te houden en in een afhankelijkheidssituatie te plaatsen. In de afgeluisterde telefoongesprekken bespraken de verdachten haast dagelijks het gebruik van voodoo-rituelen op de slachtoffers. Regelmatig telefoneerden ze met een man in Benin City, de Nigeriaanse vriend van een van de beklaagden. Hij werd meermaals opgedragen contact op te nemen met zijn vader, een voodoopriester, om in Benin City de voodoo-rituelen uit te voeren om ongehoorzame of weinig verdienende slachtoffers en hun families te intimideren en te bedreigen.

Dergelijke voodoo-rituelen zijn een typisch basiselement van de Nigeriaanse netwerken en hebben als doel om:

- de slachtoffers te doen gehoorzamen;
- het aantal klanten dat ze elke dag moeten afwerken positief te beïnvloeden;
- te bevorderen dat deze klanten royaal zouden betalen;
- de slachtoffers verplichten om de schuld die ze maakten voor hun transport van Nigeria naar Europa, aan de verdachten af te betalen. In dit dossier bedroeg dit bij de meeste slachtoffers 35.000 euro.

1.1.1. | Structuur netwerk

De spilfiguur van dit netwerk was Mama M. die vanuit Benin City in Nigeria opereerde. Zij rekruteerde de jonge slachtoffers en liet hun de voodoo-rituelen ondergaan. Ze regelde ook hun transport via de landroute Nigeria- Libië- Italië- België. In diverse tussenlanden had zij familieleden of contactpersonen, die haar hielpen om de meisjes door te voeren. Zo werkte ze in Libië samen met een smokkelaar voor de boottochten en in Italië met haar zonen.

Bij hun aankomst in België werden de meisjes 'overgedragen' aan de Nigeriaanse madammen die vooraf één of meerdere meisjes 'besteld' hadden. De ontvangst en de overdracht van de meisjes in België verliep via een 'Afrika shop', een Afrikaanse kapperszaak gerund door de zoon van Mama M. Die liet in het Nigeriaanse prostitutiemilieu de contactgegevens van zijn moeder circuleren om nieuwe meisjes te laten leveren. Hij werkte vooral samen met zijn zus: Madam J.

Madam J., de dochter van Mama M., was de hoofdbeklaagde van dit dossier. Zij kreeg op haar beurt assistentie van haar vriend die de slachtoffers fotografeerde en op een seksdatingsite plaatste. Een tante organiseerde dan weer

de geldtransfers naar Nigeria via het zogenaamde systeem van *Black Western Union*.

Voor de slachtoffers in België is er naast de primaire uitbuiting met vooedoo-bezwoeringen door de madam ook sprake van een secundaire uitbuiting door de uitbaters van de hotels of bars waar de meisjes zich moeten prostitueren. Zij incasseren de helft van de prostitutie-opbrengsten. De andere helft moeten ze afgeven aan hun madam. Voor de slachtoffers zelf blijft niets over.

Mama M. spil in familienetwerk

De spilfiguur in deze zaak is Mama M. Met een aantal naaste familieleden - in België, Italië en wellicht andere landen - bouwde ze haar criminele netwerk uit:

- **twee zussen** die in België woonden en onder meer geregeld geldtransporten via *Black Western Union* deden naar Nigeria; de vader van de vriend van een van de zussen was de **voodoopriester** die verschillende meisjes in deze zaak bezwoer;
- **haar dochter Madam J.** die samen met haar broer en haar vriend het netwerk runden in België;
- **twee zonen** die in Italië voor het netwerk actief waren en het transport van de slachtoffers naar België regelden. Zij worden in Italië vervolgd.

Slachtoffers in Italië

Uit de telefoontap bleek dat meisjes die niet genoeg opbrachten of ongehoorzaam waren naar Italië verplaatst werden. Zo sprak Mama M. in een telefoongesprek over Anett, een meisje dat niet genoeg verdiende met haar prostitutiewerk in Brussel en Antwerpen en overgebracht werd naar Italië, waar ze als straatprostituee moest werken. Ze zei dat de nieuwe voodoo-rituelen bij Anett geholpen hadden want ze verdiende nu wel wat geld dat ze naar Mama M. moest verzenden.

Soms waren de slachtoffers nog onderweg van Nigeria naar West-Europa en moesten ze eerst in Italië in de prostitutie gaan werken. Zo bleek uit de telefoontap dat er twee nieuwe Nigeriaanse slachtoffers na het afleggen van de Libiërouten vastzaten in Italië. Madam J. liet hierover tijdens een telefoongesprek weten dat de meisjes haar niet moesten bellen en dat ze op geen geld moesten rekenen: "Ze moeten eerst zelf iets verdienen (prostitutie) en dan pas zal tante C. hen contacteren om hen in Italië te laten oppikken."

Daarnaast bleek uit de telefoontap dat er te veel meisjes waren in Libië. Hierop besloten de beklaagden dat ze de meisjes niet meer naar België zouden overbrengen,

maar ze in Italië zouden laten werken, ook al verdienden ze daar maar tussen de 5 en 10 euro: “Mama M. gaf haar gelijk, dat het beter is de meisjes in Italië te laten werken.”

Mensensmokkel

Mama M. organiseerde de smokkelroute van de meisjes vanuit Nigeria. Eerst werden ze met bussen en jeeps via Niger tot aan de kust van Libië (Tripoli) gebracht. In de woestijn werden ze verkracht. Wie tegenstribbelde werd achtergelaten en tekende haar doodvonnis. Een meisje dat samen met een vriendinnetje in de woestijn werd achtergelaten, getuigde later dat ze alleen maar konden overleven door hun eigen urine te drinken en omdat ze het geluk hadden dat een groep Bedoeïenen hen vond en verder had geholpen.

In Tripoli werden de meisjes opgevangen in een safehouse door een Arabische smokkelaar die ook een illegale overzetsboot richting Italië regelde. Hiervoor moest hij eerst geld ontvangen van Mama M. Een van de slachtoffers moest vier maanden wachten in het opvanghuis alvorens de betaling geregeld was. Het was een gevaarlijke overtocht. Zo barstte het rubberen bootje van de veertienjarige Symphorosa die daardoor in het water terecht kwam. Ze werd gered door de Italiaanse kustwacht, wat ook het geval was voor de andere slachtoffers die een getuigenis hebben kunnen afleggen. Een ander slachtoffer was tijdens de oversteek tweemaal uit de boot gevallen en moest gehospitaliseerd worden nadat ze gered werd door de Italiaanse kustwacht.

Nadat de meisjes via de Italiaanse kustwacht in een opvangkamp waren terechtgekomen, regelde Mama M. dat een van haar zonen die in Italië woonde, de meisjes uit het opvangkamp ging ophalen om ze bij hem onder te brengen in Pescara. Van daaruit regelde hij hun transport naar België.

1.1.2. | Onderzoek

Start van het onderzoek

In een Brussels dossier van 2015 legde de hoofdbeklaagde al verklaringen af over de rol van Mama M. en haar netwerk. Drie slachtoffers uit datzelfde dossier bevestigden ook bij een nieuw verhoor in het kader van dit dossier dat ze door Mama M. waren gerekruteerd en getuigden over haar rol bij de voodoo bezweringen.

Op basis van die elementen kon de politie vaststellen dat er een nieuw Nigeriaans netwerk onder leiding

van deze Mama M. actief was dat jonge Nigeriaanse meisjes rekruteerde in hun thuisland en via diverse tussenpersonen overbracht naar België. De meisjes werden dan overgedragen aan Nigeriaanse madammen die hen uitbuiten in het Brusselse prostitutiemilieu.

Sociale media

De politie gebruikte internet en sociale media bij hun onderzoek. De speurders raadpleegden internet via open bronnenonderzoek en zochten internetadvertenties van jonge Nigeriaanse meisjes op seksdatingsites. Ze belden het oproepnummer, deden zich voor als klanten en maakten een afspraak. Bij aankomst maakte de politie zich onmiddellijk kenbaar met hun dienstkaart. De prints met de schermafdrucken van de internetadvertenties werden als bewijsmateriaal in het dossier opgenomen.

Bij de interceptie trof de politie een Nigeriaans slachtoffer aan, opgesloten in een kamer. Mede dankzij de tolk kon ze overtuigd worden om mee te werken en bracht ze ook een ander slachtoffer aan via haar Facebookprofiel: “Het slachtoffer verklaart eveneens dat een ander meisje, Breana genaamd, welke samen met haar de reis vanuit Nigeria maakte, op dat moment als prostituee werkzaam was in een club X. Zij wist dit omdat zij nog steeds in contact stond met deze Breana en dit via Facebook. Gezien deze mededeling over dit bijkomende slachtoffer Breana werd er door de diensten van de FGP Gent een controle uitgevoerd in de desbetreffende bar. Bij deze controle die plaatsvindt op 15.03.16 om 16.48 uur wordt er inderdaad een Nigeriaanse prostituee aangetroffen die illegaal in het land blijkt te verblijven maar zich uiteindelijk identificeerde als Olise.”

Bij een ander slachtoffer maakte de politie gebruik van sociale media en internet bij het verhoor om zo meer info te bekomen over de daders en nog andere slachtoffers: “Vervolgens bekijk ik samen met u mijn Facebook-profiel. Ik duid u hierbij enkele foto's aan van de personen die ik vernoemde in mijn verhoren, te weten Breana, Hope, Lianne en Symphorosa (slachtoffers) en ook K. (dader). Samen met u vinden we de website van mijn pooier.”

1.1.3. | Financieel onderzoek

Criminele opbrengsten

De beklaagden investeerden hun opbrengsten in vastgoed in Nigeria. Zo bleek uit diverse gesprekken van de telefoontap dat de zoon van Mama M. met het geld dat hij met zijn criminele activiteiten verdiende, een

huis (flatgebouw) aan het bouwen was in Benin City. Hij vertelde ook dat hij in mei wou beginnen met de bouw van een tweede huis. In juli of augustus zou hij dan zelf naar Nigeria willen reizen om eraan voort te werken.

Hij sprak ook over een bankrekening die hij alvast voor zichzelf geopend had in Nigeria en waar hij regelmatig geld op stortte. Tijdens de gesprekken bevestigden hij en zijn moeder dat het geld snel zou beginnen binnenstromen.

Black Western Union

Het Nigeriaanse criminele milieu vermijdt officiële geldtransfermaatschappijen gezien de mogelijkheden qua traceren van identiteiten, bedragen en bestemmingen. Het heeft een eigen systeem om cashgeld over te maken naar begunstigden in hun thuisland, zonder sporen achter te laten: het zogenaamde *Black Western Union*.

Uit de telefoontap bleek dat een *Afrika Shop* gebruikt werd als draaischijf voor heel frequente verzendingen van cashgeld naar Nigeria. In de winkel werden schoonheids- en verzorgingsproducten en ook voedingsmiddelen verkocht, vooral aan klanten van Afrikaanse herkomst. Het was tegelijk ook een kapperszaak en was gesitueerd net naast de prostitutiewijk Brussel-Noord, waar vooral Nigeriaanse prostituees klanten bedienen in prostitutiekamers (*carrées*).

Concreet betekende dit dat personen uit het Nigeriaanse milieu contact opnamen met de zoon van Mama M. of zijn tante om cashgeld af te geven in deze *Afrika Shop* met de vraag om het overeenstemmende bedrag over te maken aan een begunstigde in Benin City. De zoon nam nota van de bedragen en deelde geïnteresseerden de eventuele wisselkoers mee al naargelang het bedrag aan de begunstigde werd uitbetaald in euro of in Naira, de Nigeriaanse munt. Naderhand werd het bedrag in deze *Afrika Shop* overhandigd. Er werden ook gesprekken geregistreerd waaruit bleek dat de zoon gelden ging ophalen (onder meer in Antwerpen) in opdracht van de tante.

Op zeer regelmatige tijdstippen (vermoedelijk om de twee weken) reisden de tante of haar vriend met het verzamelde cashgeld (verborgen in hun bagage; vermoedelijk sommen tussen 25.000 en 35.000 euro) naar Nigeria. In Nigeria beheerde de tante een winkelbureau waar de begunstigden van het geld zich aanboden en de overeengekomen som uitbetaald kregen. Hierop rekende ze een commissie aan van 10% op elk verzonden bedrag.

De rechtbank beschouwde de telefoongesprekken uit de telefoontap als bewijs voor het witwassen via *Black Western Union*: “De relevant weerhouden gesprekken

tonen aan dat eerste beklagde [Madam J.], tweede beklagde, derde beklagde, vierde beklagde en vijfde beklagde massaal gelden hebben overgemaakt naar Nigeria en dat hiervoor beroep werd gedaan op de diensten van de tweede beklagde [de tante van Madam J.]. Op grond van de feitelijke gegevens van het strafdossier staat het onomstotelijk vast dat voormelde beklagden de illegale oorsprong van de overgemaakte gelden kenden of moesten kennen. Ze maken het alleszins niet aannemelijk dat de gelden een legale oorsprong hadden. Dat de getransfereerde gelden verkregen zijn uit illegale activiteiten staat buiten kijf. Indien de gelden een legale oorsprong zouden gehad hebben, zouden de beklagden hun geld via officiële weg hebben laten transfereren naar hun thuisland en zouden ze geen toevlucht hebben moeten nemen tot het systeem van de *Black Western Union*. De eerste, vierde en vijfde beklagde beschikten daarenboven niet over officiële inkomsten. Integendeel, zij verwierven hun gelden door het seksueel uitbuiten van verschillende jonge Nigeriaanse meisjes hetgeen afdoende is aangetoond door de inhoud van de tapgesprekken. Ook de frequentie (quasi tweewekelijks/maandelijks) waarmee de tweede en derde beklagde [twee tantes van Madam J.] pendelden tussen België en Nigeria met grote sommen cashgeld in hun bagage overstijgt het karakter van een gewone vriendendienst en toont aan dat beide dames op grote schaal bezig waren met illegale witwaspraktijken. Uit de inhoud van de tapgesprekken blijkt voorts dat met de overgemaakte gelden huizen werden gekocht en gebouwd, dit aldus duidelijk met de bedoeling de illegale oorsprong van de gelden te verdoezelen.”

Deze *Afrika Shop* was niet de enige Nigeriaanse geldkoerier. In hetzelfde gebouw van de *Afrika Shop* was ook een ander winkelhok actief met witwassen via *Black Western Union*. Hiermee werkte Madam J. ook nauw samen. Dat hok stond onder de leiding van een Nigeriaanse geldkoerier, volgens een pv van de politie “een veel voorkomende naam inzake illegale geldtransfers naar Nigeria (*Black Western Union*) en in diverse dossiers ‘Exploitatie prostitutie/MH’ in het Nigeriaans milieu. Blijkbaar is [de tante] een ‘collega- zelfstandige’, die exact dezelfde activiteiten uitvoert met een winkelhok in hetzelfde gebouw als waar [hij] zijn zaken beheert. Alzo helpen zij elkaar wanneer er kortstondig een tekort aan cash optreedt. In een gesprek met haar bediende in Benin City vertelt [de tante] dat ze [de andere geldkoerier] gesmeekt heeft (om haar met cashgeld te depanneren) en dat ze hem gezegd heeft dat haar zus het cashgeld zaterdag zal meebrengen. Zij vertelt verder, dat haar zus niet weet hoe zij het geld in de bagage verstopt heeft. Het is pas nadat haar zus in Nigeria is aangekomen, dat zij haar zal zeggen waar ze het geld moet uithalen. Bij aankomst van haar zus in de winkel in Nigeria geeft [de tante] telefonisch aan haar bediende en haar zus instructies waar zij het geld

in de bagage verstopt heeft (zak met rijst). Bovendien zijn er vier pakketjes met de naam [van de andere geldkoerier] op geschreven. Deze dient de bediende ongeopend te overhandigen (zijn 'kantoor' bevindt zich ook in Benin City in hetzelfde gebouw)."

Melding witwascel van 2012

Enkele jaren voor de interceptie van de slachtoffers en de detectie van de feiten had de witwascel reeds een witwasmelding gemaakt tegen Madam J.: "Bij schrijven van 10 april 2012 deelt de Cel voor Financiële Informatieverwerking aan het parket van de procureur des Konings te Brussel mee dat er in hoofde van de eerste beklagde een ernstige aanwijzing van witwassen van geld bestaat. Zo staat vast dat zij tussen 15 maart 2010 en 27 oktober 2011 via de maatschappij (...) verschillende transfers heeft uitgevoerd naar Nigeria voor een totaalbedrag van 5.010,43 euro. De bestemming van de gelden was haar moeder [Mama M.]."

De rechtbank besliste om Madam J. hiervoor vrij te spreken op basis van de volgende argumentatie: "Buiten het voegen van het schrijven van voormelde cel aan het strafdossier werd aangaande deze transfers geen enkel onderzoek gevoerd. Ook werd de eerste beklagde [Madam J.] hierover nooit verhoord. Het is voor de rechtbank dan ook onmogelijk om vast te stellen dat de naar Nigeria overgemaakte gelden tussen 15 maart 2010 en 27 oktober 2011 vermogensvoordelen betreffen die uit een misdrijf zouden zijn verkregen."

1.1.4. | Slachtoffers

De politie kon via de telefoontap ruim een twintigtal slachtoffers traceren in dit dossier. Hiervan konden er twaalf slachtoffers in België geïdentificeerd worden. Zij werden doorverwezen via het slachtofferstatuut mensenhandel.

Slachtofferdetectie

Verschillende Nigeriaanse slachtoffers werden aangebracht door andere Nigeriaanse slachtoffers die nog steeds met elkaar in contact stonden via Facebook of elkaar tegenkwamen op straat. Ze spraken dan af bij een van de gespecialiseerde opvangcentra voor slachtoffers van mensenhandel die op hun verzoek de politie contacteerde. Daarnaast hadden ook voormalige Nigeriaanse slachtoffers andere Nigeriaanse meisjes die problemen hadden op straat aangesproken of ze hadden ze leren kennen binnen de Nigeriaanse leefgemeenschap en hen doorverwezen naar de centra.

De politie kon ook verschillende Nigeriaanse meisjes uit een bar of een hotel interceperen nadat ze via een seksdatingsite een afspraak maakten of een huiszoeking verrichtten. Maar het was niet gemakkelijk om het vertrouwen van die meisjes te winnen.

De intercepties leidden soms ook tot problemen of voorbeelden van slechte praktijken. Zo moesten meisjes die 's avonds geïntercepteerd werden, de nacht in de doorgangscellen van de lokale politie doorbrengen omdat de tolk voor het verhoor pas de volgende dag ter beschikking was.

Slachtofferstatuut

Verschillende slachtoffers zaten in het slachtofferstatuut, onder wie de vier minderjarigen. De slachtoffers stelden wel verschillende problemen vast tijdens het verloop van hun procedure.

Een slachtoffer dat in het opvanghuis van Payoke zat, had haar Madam J. toevallig op straat ontmoet en moest plots haar afwezigheid kunnen verantwoorden: "Hierbij wil ik al meedelen dat ik een tweetal weken geleden op een zaterdag Madam J. ben tegengekomen in Antwerpen. Ze vroeg mij waarom ik geen contact had opgenomen met de mensen die me hebben overgebracht, waarmee ze Kaomi en Breana bedoelde, want die waren nu boos op haar. Ik heb haar geantwoord dat ik geen gsm-toestel had en dat ik hen dus niet kon contacteren. Ik heb haar ook gezegd dat ik in een deportatiekamp zat en zou uitgewezen worden (wat dus niet overeenstemde met de werkelijkheid). Madam J. zei dan nog dat ze voor mij ging bidden."

Dergelijke situaties kunnen bedreigend overkomen voor het slachtoffer: "Op uw vraag of ik nog iets wil toevoegen aan mijn verklaring, zou ik toch willen zeggen dat ik het heel vervelend vind dat ik wanneer ik mij hier in Antwerpen op straat begeef, ik bijna altijd iemand tegenkom die ik ken, zoals bijvoorbeeld met Madam J. gebeurde. Ik vrees ook dat mijn pooier of Breana mij zouden kunnen volgen als ze mij hier opmerken. U geeft me de raad dit in eerste instantie met mijn begeleidster te bespreken en ik zal u hierover op de hoogte houden." Nadien werd hiervoor een oplossing gezocht.

Ondertussen werd de familie van het slachtoffer in Nigeria onder druk gezet: "Wel zijn er problemen met mijn familie in Nigeria. Mijn vader wordt geregeld lastig gevallen door Mama M. Dat lastigvallen bestaat erin dat zij af en toe langs gaat bij mijn pa en soms belt ze hem op en wilt ze dat hij langskomt. Zij vraagt af en toe of ik weggelopen ben en waarom maar mijn vader zegt dan dat ik niet ben weggelopen maar dat ik werd opgepakt door de politie. Haar zoon heeft een tweetal weken geleden gebeld naar

mijn pa: hij zei dat hij belde vanuit Italië, dat hij zijn vriendin Breana heeft weggestuurd omdat die zich niet goed had gedragen en dat hij vraagt dat ik opnieuw naar hem zou willen komen. Mijn vader zegt steeds tegen hem dat hij nog niets van mij gehoord heeft.”

Een ander slachtoffer dat door PAG-ASA opgevangen werd, verklaarde dat haar madam haar had gecontacteerd en had getracht haar een advocaat op te dringen: “U geeft mij kennis van het statuut voor slachtoffers van mensenhandel. Ik beschouw mezelf als slachtoffer en wens in dit statuut te stappen. Ik zal mijn volledige medewerking verlenen aan het onderzoek. U vraagt mij of ik zelf iets wil verklaren. Ik wil u zeggen dat X. mij via mijn gsm contacteerde. Ik kreeg eerst vele sms-berichten waarop ik niet reageerde. Eerst was dit om te vragen of ik vrijgelaten werd. Dan stuurde ze me dat ze iemand naar de politie gestuurd had en dat die gezegd hadden dat ik vrijgelaten was en dat ik dan terug bij haar kon komen werken. Mama, ik noem haar altijd zo, belde me dan op en ik heb opgenomen. Ze zei me toen dat ik terug kon komen werken, waarop ik zei dat ik dat niet meer wilde. Ze vroeg me dan of ik geen geld wilde verdienen? Ze liet me ook weten dat ze een advocaat had ingeschakeld die mij zou helpen en toen ze zei dat ik die zelf zou moeten betalen, heb ik haar geantwoord dat dit niet nodig was. 'Mama' zei me ook dat ze een nieuw systeem had om te werken: ze zou mijn foto op het internet zetten, samen met een gsm-nummer, zodat ik zelf mijn afspraken zou kunnen regelen.”

Dit slachtoffer had wel angst voor de latere reacties en bedreigingen na haar verklaringen: “U vraagt mij of ik verder nog zelf iets wens te verklaren? IK ben bang voor mezelf en mijn familie in Nigeria indien Madam J., haar partner of Mama M. zouden te weten komen dat ik een verklaring tegen hen heb afgelegd. Ik wil deze personen niet meer zien.”

Slachtofferverklaring van een minderjarige die later als meerderjarige beschouwd werd

Een achttienjarig slachtoffer had aanvankelijk als minderjarige een asielaanvraag gedaan in Frankrijk maar was na verschillende omzwervingen teruggekomen naar Payoke om klacht neer te leggen en opgevangen te worden via het slachtofferstatuut mensenhandel. Enkele weken voor haar vertrek uit Nigeria was ze 18 jaar geworden.

Ze verklaarde dat ze eerst fysiek zwaar werd aangepakt door Madam J. en haar partner omdat ze niks verdiende: “Op straat werd ik door klanten aangesproken dat ik veel te jong was voor dit werk. Ik belde Madam J. en zei haar wat de klanten me vertelden over het feit dat ik te jong

was voor dit werk. Ze was hier niet mee opgezet en zo ontstond er onenigheid tussen haar en mij. Aangezien ik niks verdiende - de klanten vonden me te jong - betaalde ik ook niks aan haar. Toen ik daar aankwam sloeg Madam J. me met de hak van haar schoen en haar partner sloeg me met een riem. Ik werd door hun bij de haren getrokken. Ze schreeuwden tegen me. Madam J. nam dan een schaar en knipte stukken uit mijn haar. Ook haar partner deed dit. Ik ben dan hard beginnen gillen doch ze hielden niet op. Mijn vriendin Ifeoma (minderjarige) heeft dit allemaal gezien en verliet de woning. Zij bracht Destiny op de hoogte die vervolgens mijn vriend op de hoogte bracht. Hij trachtte vervolgens mij te bereiken doch ik kon niet aan de lijn komen. Mijn vriend belde dan nogmaals en ditmaal nam Madam J. het gesprek aan. Hierop heeft mijn vriend gedreigd de politie te bellen als ze niet gingen ophouden met mij te mishandelen. Ook dit was niet voldoende om hen te doen ophouden. Vervolgens werd ik toch met rust gelaten maar de partner van Madam J. bewaakte me. Ik mocht zelfs niet alleen naar het wc gaan. Het mishandelen en bewaken duurde drie dagen. De politie is gekomen doch ik moest me van Madam J. verstoppen. Ik stond met Ifeoma (minderjarige) en de partner van Madam J. (dader) in de badkamer. De politie werd te woord gestaan door Madam J. die hen zei dat er niks aan de hand was. De politie heeft me niet gevonden. De politie had het adres van mijn vriend die het op zijn beurt had bekomen van Destiny.”

Nadien werd ze door hen op een bus richting Italië gezet. Onderweg werd ze in Frankrijk tot tweemaal toe door de politie gecontroleerd en telkens het land uitgewezen. Haar tocht eindigde toch in Italië waar ze na een controle door de Italiaanse politie omwille van haar zeer jong uiterlijk ondergebracht werd in een opvangcentrum voor jongeren. Nadien volgde een herplaatsing naar een ander opvangcentrum van waaruit ze vluchtte. Ze werd door haar vriend die in België woonde, overtuigd om met de bus terug naar België te keren en aangifte te doen bij de politie.

Ze legde ook verklaringen af over de voodoobezwingen die ze in Nigeria had ondergaan: “ Aan het voodoo-shrine waren een aantal personen reeds aanwezig. Ik zag er drie meisjes waaronder Destiny (minderjarig) en Hope. De voodoopriester zei ons dat een familielid van mij aanwezig diende te zijn. Ik heb mijn oudere zus gebeld en vroeg haar om naar het voodoo-shrine te komen. Eenmaal daar bleek er toch nog een probleem te zijn aangezien mijn zus mijn ouders niet kon vervangen. Omdat de voodoopriester hierover moeilijk begon te doen, is Mama M. beginnen smeken totdat hij met enkel de aanwezigheid van mijn oudere zus akkoord ging. Wij moesten vervolgens één voor één zweren dat wij in geen geval de vriend van onze 'madam' zouden afsnoepen. Wij moesten ook zweren dat

wij onze 'madam' niet zouden aangeven aan de politie. Wij moesten ook zweren om ginds geen zwarte liefjes te nemen. Wij moesten ook zweren dat wij onze schuld volledig zouden afbetalen. Na het zweren moesten wij een rauwe kippenlever opeten en ook kolanoet. De voodoo priester heeft ons vervolgens verplicht om alcohol te drinken. Tijdens het voodoo ritueel waren wij ontdaan van onze kleding. Na het voodoo ritueel zei de voodoo priester dat we ons terug moesten aankleden. Wij moesten vervolgens onze persoonlijke spullen pakken en naar de woning van Mama M. gaan. De volgende ochtend omstreeks 05.00 uur zijn wij aan onze reis begonnen. Wij werden door een kleine wagen weggebracht. In totaal waren we met zeven meisjes. Ikzelf, Destiny en Hope waren bestemd voor Madam J. De vier andere meisjes waren bestemd voor een andere 'madam' in Italië."

Het slachtoffer verklaarde ook hoe ze zelf begonnen te revolteren tegen de voo doobezweringen omdat de mama zich ook niet aan de afspraken gehouden had: "De meisjes hebben dan onder elkaar gesproken. Wij brachten de anderen op de hoogte van onze verkrachting in Italië. Sommige van de andere meisjes hebben toen opgeworpen dat dit reden genoeg was om onze schuld niet af te lossen. Hiermee bedoel ik dat we in Nigeria van Mama M. moesten zweren om geen zwarte liefjes te nemen. Het eerste wat gebeurde in Italië was dat we werden verkracht door een van haar zonen en zijn vrienden. Dit was volledig tegen datgene wat we Mama M. moesten zweren. Sommige meisjes zeiden ook dat doordat zij de eed hadden verbroken eigenlijk niemand van ons kon worden gedwongen om de schuld af te lossen. Ook het werk als straatprostitutiee kon ons niet worden opgelegd omdat ze zelf de eed hadden verbroken die ze ons hadden opgelegd. Door deze conversatie waren Anett en een aantal andere meisjes weggelopen."

1.1.5. | Niet-begeleide minderjarige slachtoffers van mensenhandel

Er duiken vier minderjarige Nigeriaanse slachtoffers op in dit dossier. Deze vier slachtoffers werden op verschillende wijzen gedetecteerd en doorverwezen in het kader van het slachtofferstatuut mensenhandel.

Slachtofferdetectie minderjarigen

De minderjarige slachtoffers werden aangetroffen bij huiszoekingen of aangebracht via een gespecialiseerd centrum door voormalige of andere slachtoffers.

Een van de minderjarige slachtoffers werd in een bar aangetroffen waar de politie een huiszoeking uitgevoerd had. Ze was zeventien en werkte al bijna een jaar in de prostitutie in België. Een voorbeeld van slechte praktijk is dat na de huiszoeking het minderjarige meisje geboeid in de wagen geplaatst werd omdat ze geen verblijfspapieren had. Het pv meldt hierover: "Betrokkene heet Ifeoma en heeft geen enkel identiteits- of nationaliteitsdocument. We besluiten haar mee te nemen naar Brussel. Zij maakt hierop (in het Engels, wat ze een beetje machtig is) geen bezwaar. Er doen zich geen incidenten voor tijdens de overbrenging. Gelet dat betrokkene administratief wordt gearresteerd inzake onwettig verblijf, wordt deze conform de veiligheidsvoorschriften vooraan geboeid overgebracht. Het meisje geeft te kennen via de tolk dat ze slachtoffer is van mensenhandel. Onze diensten nemen contact op met parket Brussel en ontvangen de richtlijn om een gespecialiseerd centrum in te schakelen voor de verdere begeleiding."

Het zestienjarig meisje Destiny in het slachtofferstatuut

Lisanne²⁴², een minderjarige slachtoffer, had ook de minderjarige Destiny aangemeld bij Payoke. Die bracht haar in contact met de politie die Destiny verhoorden in de kantoren van Payoke. Ze had als minderjarige ongeveer een jaar in de prostitutie gewerkt. Op het moment van het verhoor was ze net achttien jaar geworden zodat er geen voogd meer betrokken was.

In maart 2015 was ze 16 jaar en wou ze naar Europa om te werken. Ze woonde in de omgeving van Mama M. die haar beloofde dat ze het reisgeld van 35.000 euro pas moest afbetalen na haar school. Het meisje had totaal geen benul van dit bedrag: "Ik dacht dat dit hetzelfde is als 35.000 Naira (Nigeriaanse munt). Wanneer u me zegt dat 35.000 euro gelijk is aan 18.550.000 Naira schrik ik enorm."

Bij haar vertrek moest ze een voo doobezwering ondergaan en mocht ze haar ouders niet meer verwittigen. Ze kwam terecht in een safehouse, samen met andere slachtoffers, onder wie de veertienjarige Symphorosa (zie onder). Na een trip van zeven dagen met bussen kwam ze aan in Libië waar ze twee weken in een safehouse verbleef. Na die twee weken werden ze ondergebracht in een kamp in de buurt van de zee. In dat kamp waren 50 à 60 mensen aanwezig. Het slachtoffer: "Na ongeveer een week werd er ons gezegd dat we de oversteek gingen maken. De dag van de oversteek stond er een jong meisje achter mij om aan boord te gaan. Dit meisje begon lawaai te maken.

²⁴² Zie deel 2, hoofdstuk 2, punt 2.1.

Een van de aanwezige Arabieren dacht dat ik het was. Die man trapte mij vol in de buik waardoor ik op de grond viel. Ik werd die dag, als straf, geweigerd voor de oversteek te maken. Toen scheidden mijn wegen met die van Symphorosa (het 14-jarige meisje). Ik mocht pas een week later de oversteek maken. De volgende week maakte ik de oversteek in gezelschap van een meisje dat ik leerde kennen als Olise (een ander slachtoffer van Mama M.). Wij maakten vervolgens de oversteek in een open boot waar wij met meer dan 20 personen van diverse nationaliteiten op zaten. Wij vertrokken 's nachts en de volgende dag omstreeks 11:00 uur werden wij op zee gered door de Italiaanse kustwacht. We werden overgebracht naar een kamp in Pistoia.”

Na twee dagen telefoneerden ze naar Mama M. en kregen de opdracht uit het kamp te vertrekken. Een van haar zonen gaf hen nadien instructies om met het openbaar vervoer naar zijn woning in Pescara te komen waar ze gedurende drie maanden verbleven en verschillende andere slachtoffers passeerden, ook van andere madammen. Toen heeft deze zoon documenten geregeld voor de slachtoffers zodat ze konden verder reizen.

Het minderjarig meisje getuigde over de geweldpleging van de beklagden in België toen ze tijdens haar prostitutiewerk op bezoek was geweest bij een zwarte jongen en dit ter ore was gekomen van de partner van de madam: “Hij droeg me op om onmiddellijk de trein te nemen en naar hem thuis te komen. Toen ik binnenkwam nam hij zijn broeksriem en begon me hiermee af te ranselen. Met een plank duwde hij me vervolgens tegen de muur waarna ik op mijn knieën op de plank moest gaan zitten nadat hij die op de grond had gelegd. Dat was mijn straf. Dit was niet de eerste keer dat ik slaag kreeg van hem. Meestal waren het klappen met de open hand in mijn gezicht. Diezelfde dag zei hij me ook dat hij een stuk van mijn hoofdhaar en schaamhaar ging knippen. Hij wou dat naar zijn mama sturen, waarschijnlijk om voodoo te doen. Die dag ben ik gevlucht. Dit was voor Kerstmis 2015. Ik kan ook zeggen dat hij regelmatig Anett afranselde. Hij dreigde er soms mee om mij mee te nemen naar een parking of een voetbalveld om me daar in elkaar te slaan. Hij pochte er steeds mee dat niemand hem hierover vragen zou stellen. Na mijn vlucht leefde ik ongeveer vier dagen op straat waarna ik onderdak vond bij een blanke man waar ik nu nog verblijf. Ik overhandig u verder nog verschillende foto's van sommige daders en van andere slachtoffers. Ik wens er nog op te wijzen dat ik mezelf beschouw als een slachtoffer van mensenhandel.” Het slachtoffer werd in het kader van het slachtofferstatuut verder opgevangen bij PAG-ASA in Brussel.

Het veertienjarig meisje Symphorosa in het slachtofferstatuut

Op 10 november 2015 bracht een voormalig Nigeriaans slachtoffer een veertienjarig Nigeriaans meisje naar Payoke. Ze had haar huilend op straat gevonden. Bij haar aanmeldingsgesprek met medewerkers van Payoke bleek het een minderjarig Nigeriaans prostitutieslachtoffer te zijn. Ze had twee maanden in de straatprostitutie in Antwerpen gewerkt. Vermoedelijk was ze bij haar vertrek in Nigeria nog maar dertien jaar of net veertien geworden. Het slachtoffer werd opgevangen bij Esperanto en een voogd werd aangesteld via Dienst Voogdij.

Het slachtoffer en haar familie werden bedreigd door de beklagden via voodoo. Ze had angst om te praten met de politie. Het aanvankelijk pv van maart 2016 over het contact van de politie met Payoke schrijft hierover: “Tijdens haar aanmeldingsgesprek ging Symphorosa akkoord met het feit dat de politie in kennis zou gesteld worden. Tot op heden hebben onze diensten meermaals getracht om een afspraak te maken met Symphorosa. Dit echter zonder resultaat. Mogelijks heeft dit te maken met een dreigbericht dat Symphorosa kreeg via sms van de vriend van Madam J. Het slachtoffer Symphorosa is nu echter in begeleiding bij de diensten van Esperanto en omwille van haar minderjarigheid staat zij eveneens onder toezicht van een voogd. Wij vernemen achteraf nog van de medewerkers van Payoke dat zij op 18.11.2015 een bezoek brachten aan Symphorosa waarbij deze aan hen liet weten niet meer met de politie te willen praten. De reden hiertoe had te maken met het feit dat er dan iets ernstig met haar ouders of zichzelf zou gebeuren. Dit omwille van de voodoo.”

In april 2016 was het slachtoffer bereid om met de politie te praten in het gespecialiseerd centrum Surya. Dit gebeurde in overleg met haar voogd en ze werd bijgestaan door een psychosociaal medewerkster van Payoke.

Ze vertelde hoe ze voorgelogen werd bij haar rekrutering in Nigeria: “Toen ik in 2015 op bezoek was bij mijn oma kreeg zij op haar beurt bezoek van deze Mama M. Toen ik en Mama M. even alleen waren vroeg deze mij of ik zin had om naar Europa te gaan om daar school te lopen. Ik zei haar dat ik wel interesse had. Toen ik even later terug thuis kwam bij mijn moeder, vertelde ik haar over het voorstel van Mama M. Mijn moeder zei dat dit allemaal leugens waren en dat ik daar helemaal geen school zou lopen maar dat ik daar een ander soort werk zou moeten doen. Ik zei hierop tegen mijn moeder dat ik Mama M. wel geloofde. Ik vertelde haar ook dat ik jong was en dat ik door naar school te gaan in Europa mijn familie uit de armoede kon halen.”

Over haar reis verklaarde ze: “Twee dagen later riep Mama M. iedereen bij elkaar voor het vertrek. We waren met verschillende jongens en meisjes die zouden vertrekken. Op uw vraag of ik voor de reis in bezit was van een paspoort kan ik u zeggen dat ik vertrok zonder iets. Ik reisde samen met de rest over land. Onze reis verliep via de woestijn naar Libië. Toen wij in Libië aankwamen werden wij ondergebracht bij een man. Op uw vraag hoe lang wij bij hem verbleven kan ik niet juist zeggen. Het moet tussen de drie weken en een maand geweest zijn. Ik weet het niet juist meer. Na die tijd vertrokken wij allen per ballonboot naar Lampedusa in Italië. Voor wij de kust van Italië bereikten barstte de boot. Ik ben in het water gevallen. Wij werden echter gered door blanke mensen en naar de kust van Lampedusa gebracht. Na onze aankomst werden wij ondergebracht in een kamp. Daar verbleef ik twee weken en contacteerde via mijn moeder Mama M. Toen Mama M. mij vervolgens belde was zij kwaad omdat ik haar zo laat op de hoogte bracht van mijn aankomst in Europa. Nog diezelfde dag kreeg ik telefoon van een vrouw die me zei dat ik voor haar bestemd was. Ze vertelde me vervolgens dat ze het nummer zou doorgeven aan haar broer in Italië die me dan vervolgens zou contacteren. Ik werd door hem opgepikt in de omgeving van het kamp. Ik heb in totaal zo'n drie maanden in Italië verbleven op verschillende plaatsen bij verschillende mensen.”

In Italië werd ze tegengehouden op de luchthaven. Hier werd ze niet geïntercepteerd als een minderjarige maar kreeg ze het bevel om een grondgebied te verlaten: “Na die drie maanden was het de bedoeling dat ik en vier andere meisjes per vliegtuig naar België zouden reizen. Wij kregen voor deze reis documenten met onze foto's op. Op mijn document stond de naam X. Wij werden echter tegengehouden en in het bezit gesteld van een bevel om het grondgebied te verlaten. Ik heb dan terug contact genomen met de broer van mijn madam. Hij zei ons dat wij terug naar hem thuis moesten komen. Enkele dagen later nam ik dan de bus samen met V. Op het einde van de reis in Frankrijk stond een zekere Lianne (minderjarig slachtoffer) op ons te wachten. Deze Lianne is ook een meisje van mijn madam. Ze zette ons in een *Black taxi*. Zij gaf de chauffeur het adres in Antwerpen.”

In België werd het meisje onmiddellijk in de prostitutie aan het werk gezet waarbij veel geweld aan te pas kwam wanneer ze geen geld opbracht: “Mijn madam die op ons zat te wachten stelde zichzelf voor als J., dan toonde zij ons het appartement en doorzocht vervolgens onze zaken. Ze nam onze boekjes met telefoonnummers af. Wij mochten enkel de nummers van onze ouders bij houden. Ze vertelde ons vervolgens dat wij haar een bedrag van 35.000 euro zouden moeten terug betalen. Bovendien moesten wij ook nog 1.500 euro betalen voor de reis van

Italië naar België. Ze wilde ook dat wij diezelfde dag al begonnen met werken. Wij vertelden haar toen dat we heel moe waren van de reis en mochten dan rusten. We zouden de volgende dag aan de slag moeten gaan. Ze liet ons op straat werken (straatprostitutie) en dit in de omgeving van het Antwerpse Sint-Jansplein. Ik vernam van andere meisjes hoeveel we aan de klanten moesten vragen. Ik moest elke dag werken. De bedoeling was dat ik 40 euro vroeg aan een klant. Daar ik niet altijd genoeg klanten had aan die prijs nam ik soms twee klanten voor de helft van de prijs en vertelde dan aan Madam J. dat ik maar één klant had gehad. Nadat onze dagtaak erop zag was het de vriend van Madam J. die het geld kwam ophalen. Ik had niet alle dagen klanten. Wanneer ik geen geld binnen bracht kreeg ik slaag van hem. En ik ben niet de enige die slaag van hem kreeg. Hij sloeg ons met zijn riem. Bovendien stampte hij ons als hij kwaad was.”

Het meisje vertelde ook hoe ze op straat geholpen werd en bij Payoke terecht kwam: “Op een dag werd ik opgemerkt door een Nigeriaans meisje. Zij zag dat ik jong was. Enkele dagen later zag die vrouw mij terug. Zij was toen in gezelschap van een zekere X. Die kwam naar mij en vroeg me of zij mij mocht helpen. Ik vertelde haar mijn verhaal. Zij vertelde me dat zij mij kon helpen en legde uit hoe. Ze zei me dat ik er over moest nadenken en dat ze me de volgende dag zou opbellen met een privénummer. De dag erop belde ze mij en wij spraken af in een café in Antwerpen. Vervolgens bracht ze mij naar haar woning. Voor we bij haar binnen gingen vroeg X. om de vriend van Madam J. te bellen en hem te vertellen dat ik opgepakt was door de politie. Ik deed wat ze me vroeg en zei hem dat de politie mij had opgepakt. Vervolgens legde ik op. Diezelfde dag kreeg ik nog verscheidende telefoons van hem maar ik nam nooit op. De dag erna bracht X. mij naar de mensen van Payoke en zo belandde ik uiteindelijk hier bij de politie.”

1.2. | Economische uitbuiting

Champignonkwekerij Kortrijk met minderjarig slachtoffer

In dit dossier van Kortrijk werden Bulgaarse, Roemeense en Poolse plukkers economisch uitgebuit in een champignonkwekerij. Vele slachtoffers waren illegaal tewerkgesteld zonder arbeidscontract. Daarnaast werkten sommigen ook als gewone of gedetacheerde werknemers of als schijnzelfstandigen.

Een van de mensenhandelslachtoffers was een minderjarige jongen. Het was geen niet-begeleide minderjarige

vreemdeling. Hij zou zijn zieke vader vervangen hebben en was in het gezelschap van zijn moeder. Er werden ook twee minderjarige meisjes samen met hun ouders betrappt op winkeldiefstal. Omdat ze niet uitbetaald werden, zagen ze geen andere uitweg dan te stelen om te overleven.

De feiten dateren uit 2008 maar de rechtspraak liet op zich wachten. In 2017 bevestigde het hof van beroep de uitspraak in eerste aanleg waarbij tien beklagden, waaronder enkele vennootschappen, veroordeeld werden voor mensenhandel met het oog op economische uitbuiting, huisjesmelkerij en talrijke inbreuken op de sociale wetgeving.²⁴³

1.2.1. | Structuur netwerk

De Belgische hoofdbeklaagde S. was een champignonkweker met verschillende bedrijven waar hij buitenlandse werknemers tewerkstelde met een arbeidscontract. Hij besteedde ook werk uit aan bedrijven in onderaanneming en liet ploegbazen goedkope plukkers in het buitenland rekruteren en hun werk en huisvesting in België organiseren. Zo trok een Poolse firma Poolse plukkers aan om ze als gedetacheerde werknemers tewerk te stellen in de champignonkwekerij in België. Diezelfde firma gaf ook werk aan plukkers in Polen maar ook bij andere firma's in Duitsland en Frankrijk.

De champignonkweker schakelde ook een Roemeense ploegbaas in die plukkers ronselde in zijn thuisregio. Die plukkers werden tewerkgesteld als gedetacheerde werknemers of als gewone werknemers met een arbeidscontract. Hij besteedde zijn werk ook uit aan een Bulgaarse firma die in handen was van O., een Bulgaarse ploegbaas. De plukkers werden via deze weg geronseld in Bulgarije en illegaal tewerkgesteld zonder contract. O. was verantwoordelijk voor hun huisvesting en werkomstandigheden.

Bij controles van de plukkers in een van zijn bedrijven waste de champignonkweker op die manier zijn handen in de onschuld en schoof de verantwoordelijkheid door naar het Bulgaarse bedrijf of de ploegbazen die in onderaanneming werkten.

1.2.2. | Onderzoek

a) Start onderzoek

Winkeldiefstallen

Het onderzoek werd opgestart op basis van verklaringen naar aanleiding van enkele winkeldiefstallen van etenswaren in een supermarkt. De daders waren Bulgaren. Bij hun verhoor verklaarden ze dat ze illegaal tewerkgesteld waren en gehuisvest werden door hun werkgever. Er waren ook twee minderjarige meisjes, van zestien en zeventien jaar, en hun ouders betrokken bij de diefstallen. Ze stalen voedsel om te overleven want ze kregen geen geld van hun werkgever. Een van de Bulgaarse vrouwen verklaarde: "Ik verblijf in Roeselare met mijn man en nog twee andere gezinnen. Ploegbaas O. geeft ons regelmatig een beetje geld. O. heeft ons naar hier gevraagd om te komen werken in een van de champignonkwekerijen van een zekere S. (hoofdbeklaagde). O. heeft al een tijdje niet meer betaald. Vandaar dat we geen geld meer hebben en ik genoodzaakt was om eten te stelen."

Verklaring minderjarig meisje

Ook het 17-jarige Bulgaarse meisje dat betrappt werd met een van haar ouders legde verklaringen af. Zelf had ze niet gewerkt in de champignonkwekerij. Ze was 16 jaar toen ze in België arriveerde: "Ik ben sinds juli 2007 in België en woon nu een maand in Roeselare samen met mijn twee zussen, een tante en mijn vader en moeder. In onze woning wonen we met een dertigtal personen samen, allemaal Bulgaren. Voorlopig werken wij allemaal in het zwart, minstens 30 personen. Op mezelf na werkt iedereen in een champignonkwekerij waarvan ik de plaats of het adres niet ken. Wij zijn allemaal samen naar België gekomen per voertuig. Alleen mijn moeder en mijn tante zijn nagekomen. Mijn juiste verblijfadres in Roeselare kan ik jullie niet geven. Ik kan wel de weg wijzen. Het is de bedoeling om hier legaal aan werk te raken. Vandaag ben ik samen met mijn tante en zus omstreeks 13 uur thuis vertrokken naar de GB van Roeselare. [...] Alle gestolen goederen werden teruggenomen door de winkel, behalve de bederfbare goederen die een waarde hebben van 13,88 euro. Ik ben bereid dat te vergoeden. U brengt mij op de hoogte dat er contact werd opgenomen met de Dienst Vreemdelingenzaken omdat wij geen geldig identiteitsbewijs bij ons hadden. Het is de eerste keer dat ik steel. Ik heb spijt van mijn daden. Ik neem er kennis van dat ik gearresteerd word op vraag van de parketmagistraat met het oog op snelrecht."

²⁴³ Hof van beroep Gent, 19 januari 2017, 3de k. ; Corr. West-Vlaanderen, afdeling Kortrijk, 10de k., 16 februari 2015. Zie MYRIA, Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel 2017, *Online*, pp. 120-121; Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel 2015, *Schakels verbinden*, pp. 117-118. De beslissingen zijn ook beschikbaar op www.myria.be.

Huisjesmelkerij

De Bulgaren toonden de lokale politie hun huurwoning waar volgens het Rijksregister niemand woonde. De agenten stelden vast dat ze er leefden in een situatie van huisjesmelkerij. De bewoners verklaarden dat hun werkgever, de champignonkweker, de verhuurder was. De lokale politie besliste op basis van hun vaststellingen een proces-verbaal voor huisjesmelkerij op te stellen en de huisvestingsdienst van de stad Roeselare te contacteren. De eigenares verklaarde dat de woning in 2005 was aangekocht voor 25.000 euro en bedoeld was om leeg te staan in afwachting van een verbouwing. De champignonkweker was een vriend en had haar gecontacteerd met de vraag om hem de woning te verhuren. Daarmee had ze ingestemd. Hoewel onderverhuuring verboden is, verhuurde de champignonkweker dit verder aan een dertigtal werknemers aan woekerprijzen. De bewoners moesten een maandhuur betalen van 30 tot 600 euro per persoon. Ruw geschat betekent dit dat de champignonkweker elke maand 4000 euro winst maakte op deze woning. Hij paste dezelfde techniek ook toe in andere woningen wat hem maandelijks 14.000 euro opbracht.

Controles

De werknemers hadden tijdens hun verklaring getoond waar ze tewerkgesteld werden. Op basis van die informatie organiseerde de Sociale Inspectie in samenwerking met de politie een controleactie op de werkplaats. Ze trof er vijftien Bulgaarse werknemers aan, onder wie één minderjarige. Ze werden allemaal uitgebreid verhoord. Enkele uren later stelde de politie vast dat er nieuwe werknemers in een voertuig gearriveerd waren. Na controle bleken dit zeven Polen te zijn die in onderaanneming voor een Poolse firma werkten.

Enkele maanden later voerden de politie en de Sociale Inspectie een gecoördineerde controleactie uit in alle bedrijven van de champignonkweker en op de plaatsen waar hij plukkers huisvestte. Hierbij werden tientallen Bulgaarse, een dertigtal Poolse en 59 Roemeense slachtoffers aangetroffen en verhoord.

b) Financieel onderzoek

Uit het financieel onderzoek bleek dat de champignonkweker (hoofdbeklaagde) een wederrechtelijk vermogen vergaard had van 269.637,34 euro waarvan 158.971,55 euro aan loonvoordeel en 132.288,11 euro aan ontdoken socialezekerheidsbijdragen. Hij leefde de Belgische regelgeving inzake loon en sociale zekerheid bij het tewerkstellen van de Roemeense gelegenheidsarbeiders niet na en betaalde te lage lonen aan de arbeiders

in dienst van een van zijn vennootschappen. Het berekende vermogensvoordeel voor ploegbaas O. bedroeg 68.415,44 euro.

1.2.3. | Slachtoffers

De meeste slachtoffers waren Bulgaren, Roemenen en Polen: 33 Polen en 13 Roemenen werkten als gedetacheerde werknemers, 46 Roemenen als gewone werknemers. De Bulgaarse slachtoffers waren actief als werknemer of schijnzelfstandige of waren illegaal tewerkgesteld zonder arbeidscontract. Geen enkel slachtoffer werd door een eerstelijnsdienst geïnformeerd over het bestaan van het slachtofferstatuut mensenhandel. Ze werden doorverwezen naar de Dienst Vreemdelingenzaken en kregen allemaal een bevel om het grondgebied te verlaten.

a) Slachtofferverklaringen over elementen van mensenhandel

Werken voor een loon dat lager ligt dan het minimumloon

De lonen van de plukkers werden onregelmatig uitbetaald. Er waren geen loonfiches en ze werden cash uitbetaald. De Bulgaarse slachtoffers, die via ploegbaas O. (en ronselaar in Bulgarije) tewerkgesteld werden, kregen voorschotten en wisten eigenlijk niet precies wat ze verdienden. Ze moesten eerst op proef werken vooraleer er over verloning gepraat werd. Soms werden ze helemaal niet uitbetaald.

Uit de diverse verklaringen van zowel Roemeense als Bulgaarse slachtoffers bleek dat de huur onmiddellijk van hun loon werd afgehouden. Zo bleek ook uit naamlijsten die bij een huiszoeking werden gevonden: naast de handtekening van de ontvangende Roemeense werknemer stond het uit te betalen bedrag waarvan de huur (100 euro) werd afgetrokken.

Een Bulgaars slachtoffer dat illegaal tewerkgesteld was zonder arbeidscontract, verklaarde: "De verdiensten zijn al naargelang de grote van de champignons. We worden betaald per kistje. Als ik goed kan werken dan denk ik dat ik 50 euro op een werkdag van 10 uur kan verdienen. Ik kreeg van ploegbaas O. enkel een voorschot van 300 euro gedurende deze maand arbeid. Mijn vrouw en ikzelf hebben ieder 22 dagen gewerkt. Soms lange dagen, soms minder lange dagen. Er was ook regelmatig nachtwerk. Mijn vrouw en ik komen moeilijk rond. Het gebeurt dat O. ons wat eten geeft."

Een Roemeens slachtoffer dat als werknemer geregistreerd was, verklaarde: "Ik verdien 4 euro per uur. Ik ben met mijn

familie naar hier gekomen en wil hier zo lang mogelijk blijven werken om geld te verdienen. Ik weet dat het normale loon hier in België hoger ligt. Wij hebben eens 1 euro opslag gevraagd aan champignonkweker S. – van 4 euro naar 5 euro – maar toen zei hij dat we maar terug moesten naar Roemenië. Ik ken de taal hier niet, dus ik kan er niets tegen doen dat ik hier (naar Belgische normen) zo weinig betaald word om zo veel te werken."

Werkuren

De slachtoffers verklaarden dat de werkuren onregelmatig en onvoorspelbaar waren. Er moest ook 's nachts en in het weekend gewerkt worden. Sommige slachtoffers werkten 7 dagen op 7, in extreme gevallen soms meer dan 24 uur aan een stuk, onderbroken door enkele pauzes van 15 à 20 minuten. Tegenover weekend- of nachtwerk stond geen extra verloning. Uit in beslag genomen documenten bleek dat een werknemer 12 dagen achter elkaar had doorgewerkt aan een ritme van minimum 10 uren en maximum 18 uren per dag, weliswaar onderbroken door een pauze variërend van 15 tot 45 minuten.

Een Roemeens slachtoffer dat als werknemer aangegeven was, verklaarde: "Deze maandagochtend ben ik om 6 uur van mijn werk gekomen. Ik was gestart op zaterdag om 11 uur en heb gewerkt tot vanmorgen. Ik heb dus meer dan 40 uren gewerkt, ik viel bijna flauw. Het gebeurt regelmatig dat ik rond de 40 uren werk. Het wordt ons niet echt opgelegd maar we moeten zeer lang werken om iets te kunnen verdienen."

Geen sociale dekking

De slachtoffers die ziek werden konden op geen enkele officiële tegemoetkoming terugvallen. Hierover getuigden verschillende Roemeense en Bulgaarse slachtoffers. De getuigenis van een Bulgaars slachtoffer die illegaal zonder arbeidscontract tewerkgesteld was, spreekt in dat verband boekdelen: "Tijdens het werk in een firma van S. (champignonkweker) was ik slachtoffer van een ongeval op het werk. Het was een firma waar de bakjes verpakt worden. Mijn heup en rug raakten geblokkeerd en ik kon niet meer bewegen. Ik werd door O. naar het ziekenhuis gebracht en daar geopereerd. Ik heb S. toen niet gezien of gehoord. De kosten werden gedragen door het OCMW. Ik kon geruime tijd niet meer werken. Ik kreeg ook geen vergoedingen tijdens mijn ziekte. Na dit ongeval ben ik teruggekeerd naar Bulgarije. Door de hevige pijn kan ik nu maar 2 dagen van de 4 dagen werken. Dat maakt dat mijn vrouw iedere dag moet werken om aan voldoende loon te komen."

Kwetsbare situatie van de slachtoffers

In verschillende gevallen was er geen arbeidsovereenkomst. Soms wisten de slachtoffers niet of er een arbeidsovereenkomst was of niet, want er werd hen beloofd dat alles in orde zou komen. Als er al een arbeidsovereenkomst was, dan was die opgesteld in het Pools of in een taal die door de werknemers niet begrepen werd.

Hun status en volledige afhankelijkheid plaatste de Bulgaarse en de Roemeense slachtoffers in een kwetsbare positie. De Bulgaren waren niet officieel ingeschreven bij de gemeentelijke diensten en verbleven dus illegaal. Sommige Roemenen waren geregistreerd bij de gemeente, anderen niet. Voor de huisvesting waren de slachtoffers volledig aangewezen op de champignonkweker en zijn ploegbazen. De slachtoffers begrepen enkel hun eigen taal en waren niet in staat om zelf een onderkomen te zoeken.

Een Bulgaars slachtoffer dat illegaal zonder contract tewerkgesteld was, verklaarde: "Ik heb geen contract en ik heb ook geen documenten moeten ondertekenen. Ik heb ook geen arbeidskaart, maar O. heeft gezegd dat hij ermee bezig was om dit in orde te brengen. Ik wist dat we zonder arbeidskaart niet mogen werken in België, maar we hebben geld nodig. Een kennis had in mijn aanwezigheid gebeld met O. Hij zei me dat ik kon komen werken op proef en als ik goed presteerde zou ik mogen blijven. U vraagt me of we teruggestuurd worden als we niet voldoen. Ja, dat is al gebeurd. Ondertussen regelde O. de documenten zodat we hier zouden kunnen werken. We werken ondertussen al acht of negen dagen en we hebben nog steeds niets ontvangen. We hebben van O. wel al geld gekregen om brood te kopen."

Een Roemeens slachtoffer dat geregistreerd was als werknemer, verklaarde: "Op het bedrijf zelf krijgen we niets om te eten. We krijgen zelfs geen glas water, koffie of iets anders aangeboden door de bedrijfsleider. Alles wat we eten en drinken brengen we zelf mee van huis."

Dreiging werk te verliezen

De werknemers bevonden zich in de permanente onzekerheid of ze hun werk konden behouden. Ze werden ook constant druk opgelegd door de verantwoordelijken om te voldoen aan de eisen. Zo verklaarde een Bulgaars slachtoffer dat illegaal tewerkgesteld werd zonder contract: "Ploegbaas O. is aangetrouwde familie. Hij zei me dat hij een eigen firma had en bood me werk aan. Hij zei dat we konden meegaan naar België en eerst een week moesten proefdraaien. Wie niet goed werkte, werd niet betaald en teruggestuurd. Wie goed werkte, mocht blijven en kon uitbetaald worden." Een Roemeens slachtoffer die als werknemer geregistreerd was, verklaarde: "We kunnen

niet weigeren want anders worden we teruggestuurd zonder geld."

b) Minderjarig slachtoffer van mensenhandel

Bij een controleactie van een van de firma's van de champignonkweker werd een 17-jarige Bulgaarse jongen samen met zijn moeder geïntercepteerd door de politie. Zelf kreeg hij van de Dienst Vreemdelingenzaken geen afzonderlijk bevel om het grondgebied te verlaten, maar hij werd wel vermeld als kind van zijn moeder zodat ze er samen één kregen.

Over hun reis en huisvesting verklaarde de minderjarige: "Ik ben nu twee maanden en een half in België. Ik kwam samen met mijn ouders. We vertrokken in Omurtag (Bulgarije) en reden naar Rotterdam. Mijn ouders wilden in Nederland of in België gaan werken. We waren in totaal met zeven personen en met twee wagens. We verbleven eerst ongeveer een week in Rotterdam bij kennissen. Het waren mijn ouders die besloten om naar Roeselare te verhuizen. In Roeselare werden we opgevangen door ploegbaas O. en gehuisvest in de woning. Wij kennen O. van in Omurtag. Ik denk dat mijn ouders maandelijks 50 à 60 euro huur betalen. Ik weet niet aan wie zij dit betalen. Momenteel verblijven we met vier gezinnen in de woning, in totaal veertien personen, denk ik."

Hij verklaarde dat hij zijn zieke vader verving: "Mijn ouders werken nu ongeveer twee maanden in de champignonkwekerij. De baas is een zekere S. Hij stelt ploegbaas O. tewerk, die op zijn beurt de anderen werk geeft. Ik was vandaag op de site aanwezig omdat mijn vader ziek is. Ik heb hem vandaag vervangen, voor de eerste keer. Ik ben deze morgen samen met mijn moeder en nog zes anderen, onder wie ploegbaas O. die de wagen bestuurde, vertrokken van Roeselare naar de plaats waar u mij deze morgen hebt aangetroffen. Ik was er bezig met de lege bakjes aan te geven aan mijn moeder. Mijn ouders hadden gepland om begin volgende maand naar Bulgarije terug te keren. Mijn zus in Bulgarije huwt volgende maand. Mijn ouders zijn eigenlijk naar België gekomen om te werken om zo geld te sparen voor haar huwelijksfeest. Het is nooit de bedoeling geweest om in België te blijven. In Bulgarije werkt mijn vader als schapenherder. Mijn moeder helpt hem daarbij."

Zijn ouders werden illegaal tewerkgesteld zonder arbeidscontract. De moeder verklaarde: "Ik ben gehuwd en we hebben twee kinderen, een zoon van 17 jaar en een dochter van 16 jaar. Mijn zoon is momenteel ook hier aanwezig, mijn dochter is in Bulgarije. Zij is getrouwd en woont bij haar man. Mijn man heeft vandaag niet gewerkt omdat hij ziek is. Wij kennen ploegbaas O. via familiebanden in Bulgarije. We vroegen hem werk. Hij

zei dat we eerst konden beginnen op proef en als we goed werkten mochten blijven. Dan zouden we ook weten hoeveel we gingen verdienen... Ik ben al op twee verschillende plaatsen gaan werken, op de plaats waar u mij deze morgen aantrof en op een andere plaats die ik niet ken. Ik weet niet hoeveel ik in het totaal verdiende, we krijgen iedere keer een voorschot van 100 of 200 euro. Ik hou het eigenlijk niet bij... U vraagt me of die voorschotten voor alle drie waren. Wij werken met tweeën. Mijn zoon werkt niet, hij was vandaag toevallig mee. U vraagt me naar mijn werkschema. Dat varieert: de ene keer werken we van 's middags, de andere keer beginnen we 's morgens vroeg tot 's avonds laat. Het gebeurt ook dat we maar een paar uur per dag werken. We hebben ook al eens 's nachts en in het weekend gewerkt. U vraagt me of ik een contract gekregen heb. Ploegbaas O. heeft ons gezegd dat hij onze documenten in orde zou brengen, maar ik weet niet of hij dat ondertussen al gedaan heeft. Ik heb nog geen enkel document moeten ondertekenen. O. heeft ons gezegd dat hij kopieën ging nemen van onze identiteitsdocumenten, maar ook dat heeft hij nog niet gedaan. We zijn ook niet officieel ingeschreven op het adres te Roeselare. Ik heb geen arbeidskaart. Ik heb horen zeggen en weet dat ik hier niet mag werken zonder de juiste documenten, maar we hebben geld nodig. In Bulgarije hadden we een kudde schapen waarvan we leefden. We hadden geld te kort."

2. Mensensmokkel

Brussels smokkeldossier Albatex

Een Albanees smokkelnetwerk dat gerund werd door smokkelleiders in het Verenigd Koninkrijk en internationale vertakkingen had in België, Duitsland, Nederland, Frankrijk en Italië, werd door de Brusselse correctionele rechtbank veroordeeld voor mensensmokkel en criminele organisatie.²⁴⁴ De beklagden werden ook vervolgd voor oplichting en bedrog omdat ze misbruik maakten van het vertrouwen of de lichtgelovigheid van de slachtoffers. De feiten deden zich voor tussen november 2013 en juni 2014. Onder de Albanese smokkelslachtoffers waren ook veel minderjarigen.

Verschiedende beklagden waren niet aan hun proefstuk toe. Een van de verdachten werd in 2004 al eens veroordeeld voor mensensmokkel, een andere voor

²⁴⁴ Corr. Brussel Nederlandstalig, 6 oktober 2015, 51^e kamer en hof van beroep van Brussel, 17 mei 2017, 13^e kamer (beschikbaar op www.myria.be). Zie MYRIA, Jaarverslag Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, p. 160 en Jaarverslag Mensenhandel en Mensensmokkel 2017, *Online*, pp. 132.

moord. Een smokkelleider werd begin 2014 in de loop van het onderzoek tweemaal om bestuurlijke redenen gerepatrieerd naar zijn thuisland Albanië. Hij keerde telkens zo vlug mogelijk terug (op illegale wijze) om hier zijn smokkelactiviteiten te hervatten. Tijdens zijn verhoor stelde hij zijn eigen rol voor als een soort noodhulplijn voor Albanese zonder papieren die in de problemen zaten: "Ik herinner mij niet wat ik gezegd heb. Ik heb alle dagen over vluchtelingen gesproken in het Albanese café. Dat was mijn werk, dagelijkse kost. In Albanië is het een eer om iemand te helpen en beschamend om dat niet te doen. [...] Ik kan alleen maar zeggen dat ik mensen heb geholpen. Geld of geen geld, wet of geen wet."

2.1. | Structuur smokkelnetwerk

De criminele organisatie smokkelde de Albanese vanuit België naar het Verenigd Koninkrijk. De slachtoffers werden bij hun aankomst in Brussel of Gent opgevangen door de smokkelaars en in hotels of eigen panden ondergebracht in de buurt van het Brusselse Zuidstation. Vandaar werden ze naar verschillende parkings gebracht langs de autosnelwegen zoals de E40-parking Groot-Bijgaarden, Gentbrugge en Gent-Drongen waar ze in vrachtwagens werden gestopt. Een andere optie was dat de smokkelaars de Albanese smokkelslachtoffers ophaalden in Frankrijk. Een deel van het smokkelnetwerk was ook actief in Duitsland om van daaruit klanten aan te brengen richting Brussel. Andere bendeleden zorgden ervoor dat slachtoffers van Brussel in Nederland geraakten waar ze in hotels in Rotterdam verbleven en vandaaruit naar het Verenigd Koninkrijk gesmokkeld werden. Bij hun vertrek werden de bagage en gsm-toestellen van de slachtoffers afgenomen om per post nagestuurd te worden als het transport gelukt was.

Garantietransporten

De smokkelorganisatie had ook contacten met vrachtwagenbestuurders die garantietransporten uitvoerden, onder meer van slachtoffers die reisden met valse Roemeense identiteitsdocumenten. Met garantietransporten wordt bedoeld dat de vrachtwagenchauffeur op de hoogte is en dat hij zijn medewerking verleent om tegen betaling personen clandestien aan boord van zijn voertuig toe te laten. De gesmokkelde personen worden ofwel in de laadruimte van de oplegger verstopt ofwel - de duurste reismethode - in de cabine van de trekker. De slachtoffers betaalden tussen de 2.500 euro per persoon voor een smokkeltransport zonder garantie en

5.700 euro tot zelfs 6.000 pond voor een smokkeltransport met garantie.

Litouwse vrachtwagenchauffeur

Een van de hoofdbeklaagden was een Litouwse vrachtwagenchauffeur die zelf ook andere vrachtwagenchauffeurs ronselde voor smokkelactiviteiten. De Nederlandse transportfirma waarvoor hij werkte, kwam verschillende keren in beeld tijdens intercepties, ook in het buitenland. In april en juni 2014 werden er in Nederland twee keer personen aangetroffen in een vrachtwagen van die firma. Het ging telkens om Litouwse vrachtwagenchauffeurs. Diezelfde firma kwam ook in beeld bij een interceptie in het Franse Cherbourg enkele weken later in juni, waarbij drie Albanese (waaronder twee minderjarigen) werden opgepakt.

Uit het onderzoek bleek dat de vrachtwagenbestuurder als enige contact had met de kopstukken van de organisatie. Of een smokkeltransport kon doorgaan hing af van zijn ritplanning. Als er een datum en uur geprikt werden, ontving de smokkelaar via een van de leiders een bevestiging dat hij zijn werkzaamheden mocht starten.

Nieuwe modus operandi

De criminele organisatie was ook innovatief in het ontwikkelen van een nieuwe modus operandi. Zo werd vastgesteld dat verschillende Albanese smokkelaars die in het Verenigd Koninkrijk verbleven, samen met een van de Belgische hoofdbeklaagden een plan hadden opgevat om een vrachtauto voor meubelenvervoer in te zetten. Een smokkelaar uit het Verenigd Koninkrijk zou deze operatie logistiek ondersteunen. De vrachtauto moest met twee chauffeurs naar de verblijfplaats van de Belgische hoofdbeklaagde in België komen. Terwijl de chauffeurs 's nachts hun nachtrust namen, was het de bedoeling een groot aantal personen in de laadruimte te verstoppert. Uit de gesprekken van de telefoontap bleek dat de chauffeurs zelf niet op de hoogte werden gebracht. Op die manier was de winstmarge groter. Maar terwijl deze chauffeurs niet in de smokkel betrokken waren, liepen ze bij een eventuele interceptie wel het risico om onschuldig te worden aangehouden.

Contrastrategieën

De criminele organisatie maakte gebruik van meerdere contrastrategieën om opsporingen van de politie te voorkomen. Zo wisselden ze regelmatig van oproepnummer en werd de vrachtwagenbestuurder afgeschermd door de kopstukken van de organisatie. Een smokkelaar was aandachtig voor de politionele activiteit. Uit gesprekken bleek dat hij zich als de vrachtwagenchauffeur voordeed op

het ogenblik dat de politie passeerde op de smokkelplaats. Verder dienden de 'reizigers' hun gsm uit te zetten gedurende het transport. Een van de smokkelleiders vroeg de gesmokkelde personen ook om zijn gegevens te wissen van hun gsm-toestel.

Uit de telefoontap bleek dat hij met succes gebruikmaakte van een product om de speurhonden van de politie tijdens controles te misleiden: "Smokkelaar S. geeft richtlijnen. Ze moeten zich verstoppen en plaats maken tussen de kartonnen dozen. S. zegt dat hij 'medicatie' heeft verspreid. De persoon in de vrachtauto moet dit rond het zeil verspreiden voor de hond. Ze zullen via sms met elkaar in contact blijven. Om 6.12u is S. nog steeds daar, hij heeft nog wat extra 'medicatie' komen strooien. Niemand heeft iets gezien. Om 16.25u belt X. naar S. en zegt dat de rit goed verlopen is. S. zegt dat er mogelijks controle was maar de hond heeft niets gemerkt door 'de medicatie' die hij gestrooid heeft om de hond te misleiden."

2.2. | Onderzoek

Start onderzoek

Het onderzoek startte op 13 november 2013 na een georganiseerde controleoperatie 's nachts van de wegpolie met behulp van speurhonden van vrachtwagens op parkings langs de E40-autosnelweg naar de kust. Hierbij intercepteerden ze vier Albanese, waaronder een niet-begeleide minderjarige vreemdeling, in twee vrachtwagens op de parking van Groot-Bijgaarden. De smokkelslachtoffers werden overgebracht naar de federale gerechtelijke politie van Asse waar de magistraat van wacht, in dit geval ook de Brusselse referentiemagistraat mensensmokkel, de politie de opdracht gaf om de smokkelslachtoffers te verhoren. Een Albanese tolk werd 's nachts opgeroepen en stelde zich ter beschikking. Twee smokkelslachtoffers verklaarden dat ze hulp hadden gekregen van een Koerdische mensensmokkelaar waarmee de Albanese smokkelaars bleken samen te werken. De andere twee smokkelslachtoffers, onder wie de minderjarige, ontkenden dat ze met een smokkelaar contact gehad hadden.

De smokkelslachtoffers hadden gsm's bij zich die het onderzoek aan het rollen bracht. Ze bevatten enkele relevante sms-berichten met de smokkelaars. Er werden meerdere telefoonanalyses, zendmastverkeeranalyses, af luistermaatregelen en observaties uitgevoerd, die in verband gebracht werden met een reeks vroegere smokkelinterceptiedossiers. Het uitgebreide

opsporingsonderzoek bracht aan het licht dat in Brussel een Albanese criminele smokkelorganisatie actief was via de E40-parkings. De bewijsvoering steunde in grote mate op getapte telefoongesprekken. De speurders slaagden erin een aantal telefoonnummers te koppelen aan de verdachten, en de inhoud van de afgeluisterde gesprekken bleek bijzonder relevant.

Sociale media

De speurders onderzochten de socialemediaberichten van de smokkelaars. Die gebruikten sociale media om valse documenten te laten verzenden door een Italiaanse leverancier.

Daarnaast bleek dat de smokkelaars hun smokkelklanten via Skype contacteerden. Voor de smokkel van een minderjarige jongen hadden ze een Skype-gesprek met zijn familie: "X. vraagt wat er is afgesproken voor vandaag. De onbekende zegt dat ze het misschien met de Koerd zullen proberen waarop X. onmiddellijk naar Y. belt en vraagt of de jongen die op hotel verblijft bij hem is. Y. heeft de jongen net in het hotel achtergelaten. X. zegt dat hij gehoord heeft dat die jongen met de Koerd zal vertrekken. Y. zegt dat ze veel zeggen maar dat er niets concreet is. X. heeft zojuist via Skype gepraat met de familie van die jongen."

Financieel onderzoek

Een van de smokkelleiders wilde het geld van de gesmokkelden onmiddellijk na hun aankomst in België ontvangen of cash betaald worden op de parkings voor ze in de vrachtwagens gestopt werden. Als hij de contactpersonen voldoende vertrouwde, maakte hij ook gebruik van het systeem waarbij het geld in bewaring werd gegeven in Albanië of het Verenigd Koninkrijk. Bij een mislukt transport kreeg de klant dan zijn geld terug. Bij een gelukt transport werd het geld hem nadien overgemaakt met een geldtransfer via Western Union of Moneygram op naam van een kennis die het geld afhaalde. Ze moesten dan wel extra betalen, bleek uit een gesprek van de neef van smokkelleider S. van de telefoontap: "De man weet over een jongen uit Tropoje die wil afkomen. De smokkelleider zegt dat de jongen geld op zak moet hebben en dat hij naar hem moet komen. De neef vraagt naar de prijs waarop S. zegt: hoe meer hoe liever. De familie van de jongen bezit een carwash in het Verenigd Koninkrijk. De familie kent S. want een van de jongens is door hem overgebracht. Hierop zegt S. dat de jongen 250 Nieuwe Lek [zo'n 2.500 euro] moet bijhebben. Hij herhaalt dat de mensen die naar hem komen geld op zak moeten hebben, anders doet hij niets. Als ze het geld bij L. (vertrouwenspersoon) in het Verenigd Koninkrijk willen afgeven dan betalen ze '4' [4.000 euro] want L. moet ook zijn 'koffie' [zijn deel] krijgen."

De smokkelaars zorgden ervoor dat ze alle paspoort- en contactgegevens hadden van hun smokkelklanten zodat ze bij niet-betaling het geld later konden gaan halen bij hen of hun familie. In een telefoongesprek bespraken twee smokkelaars de details voor een duurder smokkeltransport onder garantie waarbij hun klant ook achteraf via Western Union mocht betalen: “Smokkelaar A. zegt tegen B. dat hij de jongen juist gestuurd heeft, B. moet 750 pond op zich hebben. A. heeft de jongen gevraagd om de rest binnen de twee à drie dagen via Western Union over te maken. In totaal moet deze reiziger 6.000 euro plus 500 pond betalen. Volgens A. zal hij het geld zeker betalen want hij heeft een kopie genomen van zijn paspoort en zijn adres.”

Regelmatig reisden de smokkelaars terug naar Albanië om geld te recuperen van smokkelklanten. Smokkelaar A. besprak dit aan de telefoon: “A. neemt contact op met zijn moeder. Hij laat weten naar Albanië te zullen komen om het geld te ontvangen van de mensen die niet hebben betaald. A. noemt het bedrag van 10.000 pond dat hij tegoed heeft, onder meer van personen in Tirana. Hij heeft de telefoonnummers en de adressen van de mensen van wie hij nog geld dient te ontvangen.”

Uit andere taps bleek dat indien de smokkelklanten achteraf niet betaald hadden, hun familie in Albanië bedreigd werd: “Een van de personen die volgens de smokkelaar het Verenigd Koninkrijk had bereikt was B. De smokkelaar wil het geld ontvangen van B., een bedrag dat bepaald was op 5.000 pond. Hij zoekt uit waar de familie van B. woont in Albanië en stuurt dreig-sms'en om hen aan te zetten tot betaling. De smokkelaar bezorgt de gegevens aan een Albanese smokkelleider in het Verenigd Koninkrijk die de zaak met de familie zal regelen als hij naar Albanië gaat.”

2.3. | Smokkelslachtoffers

De smokkelslachtoffers kwamen dikwijls in een precaire situatie terecht. Soms moesten ze zich verstoppen in kartonnen dozen in vrachtwagens. Er werden ook mensen in de lege tank van een transportwagen voor vloeistoffen verstoppt. Door misbruik te maken van het vertrouwen of de lichtgelovigheid van de slachtoffers werd geld van hen afgetrokkend. Sommige beklaagden deden zich voor als hooggeplaatste functionarissen of medewerkers van de ambassade om op die manier geld te ontnemen van hun slachtoffers. Zo lieten ze enkele personen onder wie zwangere vrouwen geloven dat ze zouden gesmokkeld worden via een groep Kosovaarse toeristen en maakten hen 1.500 pond afhandig.

Telefoontap

Op 31 mei 2014 werden met succes drie Albanezen gesmokkeld vanuit Calais naar het Verenigd Koninkrijk. De smokkel verliep in samenwerking met een Franse mensensmokkelaar. Bij hun aankomst vroeg de ‘uitbestedende’ smokkelaar vanuit België naar het verloop van de reis. De gesmokkelde antwoordde dat het vermoeiend was, een echte foltering. Hij moest acht uur doorbrengen zonder te bewegen. Volgens de politie werd hij vermoedelijk vervoerd in de cabine van een vrachtwagen.

Dode smokkelslachtoffers bij terugwijzing na interceptie in het Verenigd Koninkrijk

Op 24 februari 2014 werden in Harwich in het Verenigd Koninkrijk in een koelwagen vijftien gesmokkelde personen (elf Albanezen en vier Vietnamezen) geïntercepteerd die vanuit Nederland (Hoek van Holland) naar het Verenigd Koninkrijk gesmokkeld werden. Na hun ontdekking werden de personen, met uitzondering van twee minderjarige Vietnamezen, niet toegelaten tot het grondgebied van het Verenigd Koninkrijk. De groep werd onmiddellijk teruggestuurd naar de vertrekplaats in Rotterdam. Tijdens de terugtocht sprongen twee Albanezen in het water. Ze werden niet meer teruggevonden en hebben het waarschijnlijk met hun leven bekocht.

De Belgische politie stelde later vast dat twee van die teruggekeerde Albanese gesmokkelden enkele weken later opnieuw werden geïntercepteerd tijdens een smokkeltransport dat uitgevoerd werd door de Albanese beklaagden van dit dossier. Tijdens dit transport werden in totaal zestien Albanezen aangetroffen aan boord van een lege tankwagen die gebruikt werd voor het vervoer van vloeibaar voedsel. Minstens acht gesmokkelde personen werden aangeleverd door de Belgische tak van de organisatie.

Slachtofferverklaring van teruggestuurde smokkelslachtoffers in Nederland

Na een smokkelinterceptie in Harwich in het Verenigd Koninkrijk op 10 april 2014 werden vijf Albanezen door de Britse autoriteiten teruggestuurd naar Rotterdam. Een man en vrouw werden in het Verenigd Koninkrijk opgenomen in een ziekenhuis waar ze na hun opname wegluchtten.

Na hun terugkeer startte de Nederlandse marechaussee een onderzoek. Ze verhoorde alle teruggestuurde Albanezen en liet hun gsm-toestellen uitlezen. De chauffeur van de betrokken vrachtauto bleek in dienst

te zijn van dezelfde Nederlandse transportfirma die al ter sprake kwam.

In het gsm-toestel van een Albanees smokkelslachtoffer werden enkele relevante foto's teruggevonden waarmee de reisroute van België naar Nederland kon gereconstrueerd worden. Onderweg had hij foto's genomen van de wegwijzers die zich boven de autosnelweg bevonden. De gesmokkelde was bereid zijn medewerking te verlenen om de opstapplaats te lokaliseren. Hij kreeg eerst foto's voorgelegd van openbare parkeerplaatsen en tankstations die in aanmerking konden komen. Dat in combinatie met een bezoek ter plaatse leidde tot de detectie van de opstapplaats: een parkeerplaats langs de autosnelweg A1/E30, richting Amsterdam.

Tijdens zijn relaas aan de Nederlandse speurders verklaarde het smokkelslachtoffer dat het tijdens de reis erg koud was en dat hij zich als een hond behandeld voelde. Er werd geschreeuwd naar hem en de andere mensen. Hij legde bij de Nederlandse politie relevante verklaringen af en kon een gedetailleerde beschrijving van de smokkelaar geven.

Hij legde uit dat hij vertrokken was vanuit Italië waar hij twintig jaar had verbleven. Hij vertrok er wegens problemen met de overheid voor zijn betrokkenheid in een drugstrafiek. Om naar het Verenigd Koninkrijk gesmokkeld te worden, deed hij een beroep op een smokkelaar uit België van wie het oproepnummer in zijn portefeuille zat. Hij moest dat van zijn smokkelaar opschrijven en onthouden. In België moest hij van de gebruiker van het nummer naar een bepaald lowbudgethotel gaan. De volgende dag werd hij er opgehaald door zijn smokkelaar. Het smokkelslachtoffer had met deze man enkele opties besproken om naar het Verenigd Koninkrijk te reizen. Het eerste scenario deed hij af als puur bedrog. Hij zou naar een hotel gebracht worden te Brussel en daar worden opgehaald door zogenaamde priesters. Ook hijzelf zou worden verkleed als een priester. Op die manier zou hij het Verenigd Koninkrijk bereiken want priesters zouden niet gecontroleerd worden. Ze zouden met zes in een bestelauto zitten. Het smokkelslachtoffer stelde vast dat hij bedrogen werd. De smokkelaar had hem vooraf 3.000 euro gevraagd en 2.500 pond achteraf. Dat zou neerkomen op 5.000 pond. Het smokkelslachtoffer had hem de 3.000 euro die hij in zijn bezit had, betaald en probeerde telefonisch om terug aan zijn gestolen geld te geraken. Hij werd door de smokkelaar aan het lijntje gehouden. Uiteindelijk kwam die met de tweede optie om met de vrachtauto van de Nederlandse transportfirma te vertrekken die reeds vroeger in beeld kwam.

Het smokkelslachtoffer beschreef de smokkelplaats te Nederland als een parkeerplaats met een tankstation en

een soort restaurant, in de omgeving van de parkeerplaats voor vrachtauto's. De vrachtauto ging parkeren in de buurt van bomen op de parking. Toen de vrachtwagen er was, zag hij de mensen naar dit voertuig lopen, dit per twee à drie personen. (...) Ze moesten van de smokkelaar hun telefoon uitschakelen toen ze instapten. Ze hadden maar één kleine fles water en moesten de hele nachtelijke overtocht in de vrachtauto blijven zitten. Ze konden er ook niet uit want het zeil was van buitenaf dichtgemaakt. De lading van de vrachtauto bevatte vaten met een vloeistof. Hij verklaarde dat het heel koud was. Na de interceptie in het Verenigd Koninkrijk werden volgens hem eerst de vrouwen en kinderen meegenomen. Hij werd uiteindelijk samen met de anderen teruggestuurd naar Nederland. Ook de chauffeur werd meegenomen door de Britse politie.

2.4. | Minderjarigen

Er bevonden zich ongeveer dertig minderjarige kinderen onder de gesmokkelde slachtoffers.²⁴⁵ Onder hen ook families met kleine kinderen maar ook enkele niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. De meeste slachtoffers werden nooit geïntercepteerd maar via de telefoontap getraceerd. Ouders met kleine kinderen werden gevraagd om medicatie te geven tijdens het smokkeltraject om ze te kalmeren.

Telefoontap

In de telefoontap bespraken de smokkelaars geregeld de smokkel van de families met kinderen en de gemaakte afspraken over de prijzen: "De smokkelaar zegt over een moeder te beschikken met drie kinderen, de kinderen zijn 7, 10 en 13 jaar oud. Ook de oom wil op transport vertrekken. De moeder en de kinderen willen allemaal in de bestuurderscabine vertrekken. Hun geld werd geregeld in het Verenigd Koninkrijk en bedraagt 21.000 pond. De oom stelt voor om de helft nu te betalen en de andere geld binnen een maand. Hij zal al zijn nodige contacten geven in Albanië en het Verenigd Koninkrijk. De smokkelleider gaat akkoord en zegt dat het transport waarschijnlijk voor volgende week donderdag zal zijn, maar vroeger kan ook. Om 14.37u stelt de smokkelleider zijn partner op de hoogte en spreekt over de vrouw met drie kinderen van 7, 10 en 13 jaar. De partner vindt het moeilijk omdat kinderen lastig doen. De smokkelleider zegt dat het al besproken is en dat er 21.000 pond bij de partner ligt."

²⁴⁵ Zie focus, deel 2, hoofdstuk 1, punt 1.2.1.c.

Een andere smokkelleider besprak ook de rol van minderjarigen bij een mogelijke interceptie en gaf opdracht om kleine kinderen medicatie te geven: “Een smokkelaar zegt dat een vrouw met haar kind van vier jaar wil komen. Ze zijn wat klein. Misschien komt er ook een man mee met de vrouw. Volgens zijn contactpersoon, een smokkelleider, zullen ze niet worden teruggestuurd als er een minderjarige meereist. Ze moeten blijven zitten tot op de eindbestemming want de kinderen kunnen niet in de struiken springen. De moeder moet van de smokkelleider ook slaappillen meenemen. Er wordt voor de drie een totaalbedrag afgesproken van 7.500 euro. De smokkelleider herinnert eraan dat de vrouw en de kleine jongen niet uit de vrachtauto moeten springen want zij worden toch niet teruggestuurd.”

De smokkelaars regelden voor de minderjarigen samen met hun familie de gepaste begeleider voor het smokkeltraject. In een gesprek uit de telefoontap informeerde een smokkelaar de smokkelleider dat een man samen met zijn jonge zoon afkwam om de besprekingen te doen en alles te regelen. De smokkelleider zei “te zullen zorgen dat de jongen kan meereizen met iemand die de vader kan goedkeuren en zeggen of hij hem vertrouwt of niet”

Contrastrategie smokkelaars

De smokkelaars misbruikten ook doelbewust de beschermingsmaatregelen voor minderjarigen als contrastrategie.²⁴⁶ Bij een interceptie in de haven van Calais had de smokkelaar zich bij de politie uitgegeven als de zogenaamde neef van de 17-jarige. Daarom werd hij vrijgelaten. De twee andere Albanezen werden aangehouden om later gerepatrieerd te worden naar Albanië. De smokkelleider was in de telefoontap boos op een van de smokkelslachtoffers: “In eigen belang had X. (smokkelslachtoffer) de politie gezegd dat de smokkelaar A. niet de neef betrof van de minderjarige. De twee die niet werden vrijgelaten zullen een verklaring moeten afleggen. Smokkelaar A. hoopt dat ze geen stommiteiten vertellen.” Wanneer nadien de oom van de minderjarige contact opnam: “Smokkelleider zegt dat de persoon op terugweg is in het bijzijn van zijn vriend [smokkelaar A.]. De smokkelleider zegt dat gezien de minderjarigheid deze niet wordt teruggestuurd, hij zorgt steeds voor een begeleiding door een oudere persoon.”

Bij een latere smokkelpoging liet de smokkelleider valse documenten fabriceren om een smokkelaar die naar het Verenigd Koninkrijk wou vertrekken, te koppelen aan een minderjarige. Dat is gebaseerd op een analyse van de

telefoontap door de politie: “Uit de gesprekken blijkt dat S. (smokkelleider) zelf een document heeft opgemaakt om aan te tonen dat de minderjarige onder de verantwoordelijkheid van A. (smokkelaar) valt. Het betreft een manier om er voor te zorgen dat de minderjarige niet apart wordt opgesloten. Ook bij de vorige smokkelpoging heeft A. zich uitgegeven voor de neef van de minderjarige. Die list kon beiden behoeden van een opsluiting te Frankrijk.” In de telefoontap werden hierover enkele gesprekken geregistreerd: “Op 21-04-2014 te 10:46:34 uur neemt smokkelaar A. contact op met smokkelleider S. Smokkelaar A. praat over het document dat hij wil aanmaken voor ‘de jonge kerel’ zodat die onder zijn verantwoordelijkheid van A. valt. (...) De dag van de smokkel laat de smokkelleider aan een contact weten dat hij die avond gaat werken. Om 17.45u staat de smokkelleider in contact met smokkelaar A. Die laatste zegt er klaar voor te zijn, hij hoopt dat vanavond lukt. Smokkelaar A. zegt twee jongens van de smokkelleider ontmoet te hebben. Smokkelaar A spreekt over de jongen die zijn document heeft verkregen en hiervoor 40 euro heeft betaald. De smokkelleider zegt dat er nog een andere jongen zal meegaan vanavond maar hij moet hem nog vinden.”

Niet-begeleide minderjarige vreemdeling

Bij de start van het onderzoek werd op de parking van Groot-Bijgaarden op 13 november 2013 's nachts onder de vier gesmokkelde Albanezen ook een niet-begeleide minderjarige vreemdeling geïntercepteerd die in het bezit was van zijn paspoort. Na de administratieve aanhouding gaf de commissaris opdracht om DVZ te contacteren en hun richtlijnen te volgen, de betrokkenen in te schrijven in het register van aangehouden personen en hun vingerafdrukken te laten nemen. De aangehoudenen werden geboeid in een celwagen overgebracht naar de politiecellen.

In opdracht van de smokkelmagistraat werd ook de minderjarige verhoord maar die ontkende contact te hebben gehad met een mensensmokkelaar. Om 5.15u stuurde de politie het *Administratief verslag vreemdelingencontrole* naar DVZ. Dat verslag vermeldde dat betrokkene geen klacht wou neerleggen voor mensensmokkel. De beslissing van DVZ luidde: “Om 10.51u werd, gezien betrokkene minderjarig is, eveneens de Dienst Voogdij op de hoogte gebracht. Die stellen voor (...) om hem op 18/11/2013 om 8u te ontvangen om hem de nodige bescherming te geven.” Het dossier bevat geen informatie over het verdere verloop voor deze minderjarige.²⁴⁷

²⁴⁶ Zie ook deel 2, hoofdstuk 1, punt 1.2.1.c.

²⁴⁷ Zie ook deel 2, hoofdstuk 1, punt 1.2.1.

Hoofdstuk 3

Hoe het businessmodel van de smokkelaars doorbreken?²⁴⁸

België heeft ruim twintig jaar ervaring in de strijd tegen mensensmokkel. Jaarlijks worden er tientallen gerechtelijke dossiers mensensmokkel met succes afgehandeld. Hiervoor zijn er gespecialiseerde referentiemagistraten mensensmokkel (en mensenhandel) en gespecialiseerde politie-eenheden. België is een van de weinige landen waar de mogelijkheid bestaat om smokkelslachtoffers bij verzwarende omstandigheden (levensbedreigende situaties met koelwagens bijvoorbeeld) door te verwijzen naar het slachtofferstatuut. Daarvan maken jaarlijks een twintigtal smokkelslachtoffers gebruik.

Het Belgisch model is gebaseerd op een strafrechtelijke benadering van mensensmokkel waarbij de focus ligt op de strijd tegen de smokkelaars, niet de gesmokkelde personen. De nadruk ligt op de financiële

Het Belgische model is gebaseerd op een strafrechtelijke benadering van mensensmokkel. Dat mag niet ontregeld worden door verkeerde politieke beleidskeuzes die er louter op gericht zijn om de smokkelmarkt te verstoren.

drooglegging en ontmanteling van het internationaal smokkelnetwerk. Op die wijze moet het businessmodel van de smokkelaars doorbroken worden.

Het instrumentarium voor een succesvolle bestrijding van mensensmokkel is voorhanden. Dat model mag niet ontregeld worden door verkeerde politieke beleidskeuzes die er louter op gericht zijn om de smokkelmarkt

te verstoren door de strijd aan te binden met de gesmokkelden onder het mom van een zogenaamde 'jacht op illegalen.' Een loutere overlastbestrijding in het kader van ordehandhaving mag dus zeker niet in de plaats komen van de smokkelbestrijding. Dat zou zelfs contraproductief zijn voor de strafrechtelijke aanpak van de mensensmokkel.

Het Belgisch model is zeker nog vatbaar voor verbetering maar dan vooral op het niveau van de implementatie door de eerstelijnsactoren en de magistratuur. Hiervoor moet de Interdepartementale Cel voor de bestrijding van mensensmokkel en mensenhandel een werkgroep mensensmokkel oprichten om maatregelen uit te werken die het smokkelbestrijdingsapparaat op het terrein verbetert zonder de fundamenten van het systeem te ontregelen. Daarbij is speciale aandacht nodig voor een betere toepassing van het smokkelstatuut zonder het wettelijk kader ervan te verstrengen.

1. Strafrechtelijke aanpak smokkelaars

Bij een strafrechtelijke aanpak van mensensmokkel moet de focus gelegd worden op het verzamelen van bewijsmateriaal tegen de smokkelaars. De politiecontroles moeten zich richten op plaatsen waar de smokkelaars op heterdaad kunnen betrapt worden. Dat is bijvoorbeeld het geval op de parkings langs de autosnelwegen waar de smokkelaars de gesmokkelde personen in de vrachtwagens en koelwagens verstoppen.

²⁴⁸ Merk op dat dit hoofdstuk werd geschreven in juli 2018, vóór de lancering van een actieplan door de minister van Binnenlandse Zaken.

1.1. | Start onderzoek

Hoe moet een smokkeldossier opgestart worden? Welke gegevens moeten hiervoor verzameld worden? Dat zijn noodzakelijke vragen om een onderzoek te kunnen opstarten.

De telefonische gegevens van de smokkelslachtoffers zijn cruciaal om een onderzoek op te starten. Bij een smokkelinterceptie is het belangrijk dat de slachtoffers hun mobiele telefoons tonen aan de politie zodat die de relevante socialemediagegevens, berichten, oproepen en contacten kunnen uitlezen.²⁴⁹ Deze gegevens kunnen nadien geanalyseerd worden mits de nodige toestemmingen. Op die manier kunnen via een telefonie-onderzoek met terugwerkende kracht alle telefonische contacten gecheckt worden. De medewerking van het smokkelslachtoffer kan hier ook een meerwaarde opleveren in het onderzoek.

Door al deze gegevens te vergelijken met andere smokkelintercepties kunnen telefoonnummers die gelinkt zijn aan een smokkelaar uitgelicht worden en komt het smokkelnetwerk in beeld. Na zijn aanstelling kan een onderzoeksrechter dan een mandaat afleveren om de inhoud van die telefoonnummers op te volgen via een telefoontap. De belangrijkste bewijselementen voor een latere veroordeling in een proces zijn immers vaak gebaseerd op gesprekken van een telefoontap.

Daarvoor is het noodzakelijk dat bij de smokkelintercepties voldoende rechnercapaciteit van de politie beschikbaar gesteld wordt voor de uitlezing van de mobiele telefoons. Die bevatten vaak cruciale gegevens over telefonie en sociale media. Dikwijls was dit niet het geval omdat de politie op hetzelfde moment ook beschikbaar moest zijn voor andere interventies.

Na de start moet het onderzoek verder opgebouwd en verdiept worden met objectieve bewijselementen zoals telefoontap, sociale media, gegevensuitwisseling, huiszoekingen, verhoren van verdachten en smokkelslachtoffers, rogatoire commissies en ruimere internationale samenwerkingsverbanden. De arrestaties van de verdachten, zowel op nationaal en internationaal niveau, vormen het sluitstuk van het onderzoek zodat het

²⁴⁹ MYRIA, Jaarrapport Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, deel 3, hoofdstuk 2, punt 2.1, 2.2., 2.4. en 2.5.

risico op een vrijlating bij een te lange voorhechtenis kan geminimaliseerd worden.

1.2. | Sociale media

Justitie en politie gebruiken sociale media en internet zelf ook als onderzoeksmethode bij hun spoorwerk.²⁵⁰ De resultaten werden door de rechtbank bij de motiveringen van hun uitspraken als objectief bewijsmateriaal gebruikt.

Analyse smartphones

In verschillende dossiers analyseerde de computer crime unit van de federale politie alle gegevens van de smartphones en computers die in beslag genomen of gecontroleerd werden bij een smokkelinterceptie of een huiszoeking bij een smokkelaar. Uit de analyse van de iPhone van een smokkelaar konden een aantal exacte locaties vastgesteld worden waar hij vertoefd had. Die liepen duidelijk via zijn smokkelroute van het Franse vluchtelingenkamp over de Belgische parkings naar het buitenland (Nederland, Barcelona ...).²⁵¹ In een Koerdisch smokkeldossier²⁵² van Gent leverde de teruggevonden berichten belangrijke gegevens op over de hoofdbeklaagde. Bij de analyse van zijn computer konden Facebook-gesprekken over smokkeltransporten en financieel beheer en de Facebook-profielen van de betrokken gesprekspartners gerecupereerd en getraceerd worden.

Identificaties smokkelaars via Facebook en Google Image

In verschillende mensensmokkeldossiers kon de politie via foto's op Facebook de ware identiteit van een hoofdbeklaagde bepalen die onder een valse naam opereerde. Via openbronnenonderzoek kon de politie het profiel van de smokkelaar onder zijn valse naam terugvinden en vaststellen dat zijn profielfoto leek op de foto van een verdachte uit hun databank.²⁵³ Met

²⁵⁰ MYRIA, Jaarrapport Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, deel 3, hoofdstuk 2, punt 2.1, 2.2., 2.4; MYRIA, Jaarrapport 2017 Mensenhandel en mensensmokkel *Online*, deel 2, hfst.2.

²⁵¹ MYRIA, Jaarrapport Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, deel 3, hoofdstuk 2, punt 2.4.c.

²⁵² MYRIA, Jaarrapport Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, deel 3, hoofdstuk 2, punt 2.2.c.

²⁵³ MYRIA, Jaarrapport 2017 Mensenhandel en mensensmokkel *Online*, deel 2, hfst.2, punt 1.3.

Google Image kan bijvoorbeeld een persoonsfoto van een observatieoperatie vergeleken worden met bestaande foto's op de internetplatformen en zo aan het Facebook-profiel van de betrokkene gelinkt worden. Het resultaat is de identificatie van de verdachte en veel bijkomende gegevens op zijn profiel.

Google Maps

De politie gebruikte Facebook en Google Maps als een instrument tijdens hun verhoor van de beklaagden. Via Google Maps konden ze safehouses en andere belangrijke plaatsen voor de smokkelactiviteiten traceren. Een beklaagde gaf tijdens zijn verhoor vrijwillig zijn wachtwoord van Facebook om zijn volledige medewerking aan te tonen. De politie startte in zijn aanwezigheid Facebook op en liet hem aantonen welke mensen hij bedoelde in zijn verklaring. Hij gaf aan de hand van foto's op Facebook ook meer uitleg over andere smokkelaars.²⁵⁴

Samenwerking socialemediabedrijven

De samenwerking met socialemediabedrijven is ook belangrijk. Uit de Belgische dossiers blijkt dat er sinds enkele jaren al gegevens kunnen opgevraagd worden bij socialemediabedrijven. In januari 2015 informeerde de politie in het Iraakse mensensmokkeldossier van Dendermonde²⁵⁵ de bevoegde magistraat over de mogelijkheid om gegevens op te vragen bij Facebook: "Verzoek opdracht Facebook: Wij verwijzen naar het aanvankelijk proces-verbaal waaruit blijkt dat wij informatie hebben opgevraagd over het open Facebook-profiel X. om de eventuele verblijfplaats van "S." te achterhalen. De andere politie-eenheid deelt ons mee dat via het open Facebook-profiel de volgende cruciale informatie zichtbaar is [...]. Wij brengen volledigheidshalve ter kennis dat bij Facebook een historiek kan opgevraagd worden van de inloggegevens op het betreffend Facebook-profiel binnen een bepaalde periode. Bovendien kan ook het emailadres opgevraagd worden waarmee het Facebook-profiel werd aangemaakt. In een tweede fase kunnen IP-identificaties leiden naar welbepaalde adressen of personen."

De magistraat stelde hierop in het kader van een opsporing van telefonische mededelingen een verzoekschrift in tot Facebook voor een vordering van identificatie en lokalisatie van de verdachte smokkelaar. Het resultaat van het onderzoek van Facebook leverde belangrijke gegevens op waarmee de smokkelaar geïdentificeerd kon worden.

254 MYRIA, Jaarrapport Mensenhandel en mensensmokkel *Online* 2017, deel 2, hfst.2, punt 3.1.

255 *Ibid.*, deel 2, hfst.2, punt 5.

Uit een bevraging van het Europees Migratienetwerk (EMN)²⁵⁶ blijkt dat verschillende Europese landen een informeel samenwerkingsakkoord hebben met privéfirma's van sociale media. In België bestaan er ook afspraken tot samenwerking in onderzoeken van mensenhandel en mensensmokkel. Dat blijkt uit de dossieranalyses en onze interviews. Voor de aanvragen van de magistraten werden er ondertussen zelfs typeformulieren ontwikkeld die grotendeels vooraf zijn ingevuld en waaraan slechts bepaalde details moeten worden toegevoegd. Het is wel Facebook dat de opportuniteitsbeslissing van samenwerking bepaalt, wat ook door EMN²⁵⁷ bij de aanpak van mensensmokkeldossier vastgesteld werd. De aanvraag verloopt via een rechtshulpverzoek langs een verbindingsofficier die als centraal contactpunt voor een land optreedt. De relevante Facebook-profielen kunnen op deze wijze tijdelijk bevroren worden, zonder dat de verdachte hiervan iets zal opmerken. Dit zorgt ervoor dat de persoon in kwestie niets meer zal kunnen wissen van zijn profiel. Dat geldt ook voor Instagram en WhatsApp, twee applicaties die ook van Facebook zijn.

Internationale informatie-uitwisseling en arrestaties

Het onderzoek van Facebook kan ook de internationale samenwerking stimuleren en leiden tot internationale arrestaties. In een Iraaks smokkeldossier²⁵⁸ van Dendermonde slaagde de politie erin via Facebook een Syrische smokkelaar in Londen te identificeren die vanuit het Verenigd Koninkrijk de toelevering van Syrische smokkelslachtoffers via België regelde. Hij werd daar gearresteerd en uitgeleverd door het Verenigd Koninkrijk om als medebeklaagde in België vervolgd en uiteindelijk veroordeeld te worden. Hij was ook de hoofdbeklaagde in een Brussels smokkeldossier.

256 EMN Inform, *The Use of Social Media in the Fight Against Migrant Smuggling*, september 2016: "Wat de samenwerking met online service providers betreft, bleek dat slechts 7 van de 17 lidstaten die geantwoord hebben (CZ, DE, EE, ES, FI, HU, UK) op een of andere manier samenwerkten met online service providers om migrantensmokkel te vermijden en te bestrijden, maar in de meeste gevallen (CZ, DE, EE, ES), ging het om niet-georganiseerde samenwerking."

257 *Ibid.*: "Service providers zoals Facebook, Twitter of Google voeren een eigen intern beleid rond gedeelde inhoud. In het geval van Facebook zijn activiteiten die met mensensmokkel te maken hebben niet toegestaan. Facebook heeft trouwens zijn eigen team van juridische specialisten en compliance medewerkers die erop toezien dat de regels van hun platform niet worden geschonden. Ze reageren in de eerste plaats op inhoud die ongeschikt wordt geacht en die ze vervolgens verwijderen. Facebook liet wel weten dat het toezicht op inhoud dat met migrantensmokkel te maken heeft niet altijd prioritair is, in vergelijking met andere misdrijven zoals kinderpornografie bijvoorbeeld, en dus voor verbetering vatbaar is."

258 Jaarrapport 2017 Mensenhandel en mensensmokkel *Online*, Myria, deel 3, hoofdstuk 2, punt 2 (dossieranalyse mensensmokkel).

1.3. | Internationale samenwerking

Internationale samenwerking speelt een cruciale rol in de bestrijding van mensensmokkel aangezien de criminele netwerken bijna altijd over de landsgrenzen heen opereren. Dikwijls coördineren de smokkelleiders hun smokkelactiviteiten vanuit het land van bestemming zoals het Verenigd Koninkrijk en zijn er verschillende vertakkingen actief in verschillende landen. Het gevolg is dat na de arrestatie van een deel van het smokkelnetwerk, de resterende smokkelaars zich zullen reorganiseren in een nieuwe smokkelorganisatie. Door te leren uit vroegere fouten kan die zich nog meer professionaliseren als criminele organisatie. Om het volledig smokkelnetwerk te ontmantelen moeten op internationaal niveau de smokkelleiders, de financiers en alle vertakkingen van het netwerk aangepakt worden en moeten de betrokkenen gearresteerd worden.

Er bestaan verschillende voorbeelden van initiatieven ter verbetering van de internationale samenwerking. Op EU-niveau bestaan er Joint Investigation Teams (JIT).²⁵⁹ Hun optreden is gebaseerd op de Overeenkomst betreffende de wederzijdse rechtshulp in strafzaken tussen de lidstaten van de Europese Unie.²⁶⁰ Voorwaarde is wel dat de landen

een gemeenschappelijk belang hebben in de dossiers. Concreet werken de politiediensten dan samen op elkaars grondgebied. Rogatoire commissies zijn niet nodig: één telefoontje volstaat om de nodige informatie te krijgen. Het dossier wordt ook dubbel opgemaakt.

Een goede internationale samenwerking én een uitgebreid financieel onderzoek zijn de meest effectieve manieren om de smokkelnetwerken te treffen en financieel droog te leggen.

259 Een JIT is een samenwerkingsverband tussen de bevoegde autoriteiten van twee of meer lidstaten om strafrechtelijk onderzoek te voeren naar strafbare feiten waarbij er banden zijn met verdachten in meerdere lidstaten. Onder leiding van één lidstaat zal een JIT het opsporingsonderzoek instellen en uitvoeren. Het wettelijk kader daarbij wordt gevormd door de wet- en regelgeving van het land waarin het team opereert. Na afronding van het opsporingsonderzoek wordt de zaak aangebracht bij de vervolgende instantie van de meest gereede lidstaat. In België worden de modaliteiten van gemeenschappelijke onderzoeksteams vastgelegd in hoofdstuk 3 van de wet van 9 december 2004 betreffende de internationale politieke verstrekking van gegevens van persoonlijke aard en informatie met gerechtelijke finaliteit, de wederzijdse internationale rechtshulp in strafzaken en tot wijziging van artikel 90ter van het Wetboek van strafvordering (BS, 24.12.2004).

260 Akte van de Raad van 29 mei 2000 tot vaststelling, overeenkomstig artikel 34 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, van de Overeenkomst betreffende de wederzijdse rechtshulp in strafzaken tussen de lidstaten van de Europese Unie, P. B., C197 van 12.7.2000, C 197 en kaderbesluit 2002/465/JBZ van de Raad van 13 juni 2002 inzake gemeenschappelijke onderzoeksteams, PB, L 162 van 20.06.2002, p. 1.

Verschillende Belgische dossiers waren gebaseerd op een JIT-overeenkomst. Zo voerden de Belgische, Franse en Britse autoriteiten in het smokkeldossier Splinter²⁶¹ een JIT-onderzoek naar een Koerdische smokkelorganisatie die opereerde vanuit een smokkelkamp in Noord-Frankrijk. Een JIT-onderzoek was ook het geval in een Gents dossier²⁶² over een Albanees-Tsjechische mensensmokkelbende die Albanezen naar het Verenigd Koninkrijk smokkelde. Er werden 28 mannen en vrouwen vervolgd. Het strafdossier werd opgesteld aan de hand van het strafonderzoek gevoerd in België, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Tsjechië.

Toch maken in de praktijk sommige magistraten nog steeds te weinig gebruik van de mogelijkheid om Joint Investigation Teams (JIT) op te zetten. Meestal wordt de voorkeur gegeven aan een snelle (lokale) afhandeling van de zaken waarbij het netwerk niet altijd volledig wordt ontmanteld.

1.4. | Financieel onderzoek en internationale ketenaanpak

Smokkelnetwerken worden gerund door criminele ondernemers die hun business organiseren en leiden zoals een multinational. Een goede internationale samenwerking én een uitgebreid financieel onderzoek zijn de meest effectieve manieren om de smokkelnetwerken te treffen en financieel droog te leggen. Zo'n aanpak past in een internationale ketenaanpak waarbij alle schakels hun rol moeten spelen. Indien een schakel ontbreekt of faalt, dan breekt de ketting. De smokkelleiders verblijven dikwijls in het Verenigd Koninkrijk – de bestemming van de meeste smokkelactiviteiten – waar ze hun criminele opbrengsten investeren in firma's zoals carwashes of horecabedrijven. Een andere strategie van de smokkelaars is dat ze hun criminele opbrengsten veilig overdragen en onderbrengen in hun thuisland.²⁶³

261 MYRIA, Jaarrapport Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, deel 3, hoofdstuk 2, punt 2.5.

262 Corr. Oost-Vlaanderen, afdeling Gent, 2 januari 2017, G28m k. Zie MYRIA, Jaarrapport 2017 Mensenhandel en mensensmokkel *Online*, deel 3, hoofdstuk 3, punt 3, p. 131.

263 MYRIA, Jaarrapport mensenhandel en mensensmokkel 2015, *Schakels verbinden*, deel 2, hoofdstuk 3, punt 2.4, p. 98.

In dossiers stellen we vast dat de Belgische autoriteiten goed samenwerken met de geldtransferagenschappen die na formele vragen met een mandaat steeds hun volledige medewerking verlenen aan de Belgische justitie.²⁶⁴ Indien de betalingen op een andere naam gebeuren dan kan de politie die identificeren via de analyse van de uitgewisselde berichten.²⁶⁵ Dergelijke financiële gegevens kunnen een opsporingsmiddel zijn om bepaalde verantwoordelijken van die organisaties te traceren. In een concreet dossier slaagde de politie erin op basis van onderzoek en tapmaatregelen verschillende financiële transacties te linken aan een smokkelorganisatie.²⁶⁶ Veel financiële transacties verliepen van en naar Nederland via geldtransferagenschappen door middel van identiteitsdocumenten van andere personen. De identiteiten van die personen werden via gsm-berichten doorgegeven aan een vrouw in Nederland die als financieel verantwoordelijke een sleutelrol speelde.²⁶⁷

Soms stellen we vast dat ook de financiële vertrouwenspersonen die de betalingen tussen de smokkelaars en hun 'klanten' regelen, in de bestemmingslanden gevestigd zijn. Dat is in de praktijk dikwijls het Verenigd Koninkrijk. De betalingen worden geregeld via *hawala*.²⁶⁸ Daarbij stelt een garantiegiver op het thuisfront zich borg bij een hawalabankier in het land van bestemming die de betaling uitvoert.²⁶⁹ Dergelijke hawalabankiers kunnen soms tijdens een smokkelonderzoek via de telefoontap in het Verenigd Koninkrijk getraceerd worden wat de mogelijkheden en het belang van een af luistermaatregel onderstreept. Nochtans stellen we soms in een dossier vast dat uiteindelijk niet altijd vervolgd wordt wat een gemiste kans is.²⁷⁰ In het smokkeldossier Delocation²⁷¹ verklaarde een smokkelaar in zijn verhoor dat de Syrische smokkelorganisator een economisch imperium had uitgebouwd met verschillende restaurants en carwash in het Verenigd Koninkrijk. Een goede internationale samenwerking vormt hier de vereiste schakel om het smokkelnetwerk financieel droog te leggen.

264 MYRIA, Jaarrapport Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, deel 3, hoofdstuk 2, punt 2.2.

265 MYRIA, Jaarrapport Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, deel 3, hoofdstuk 2, punt 2.1. en 2.3.

266 MYRIA, Jaarrapport Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, deel 3, hoofdstuk 2, punt 2.2.

267 *Ibid.*

268 Het *hawala*-systeem is een parallel banksysteem om geld over te maken van een land naar een ander, zonder sporen van de transactie na te laten. Het systeem is volledig anoniem.

269 MYRIA, Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel 2011, *Het geld dat telt*, deel 1, hoofdstuk 1, punt 2.

270 MYRIA, Jaarrapport Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, deel 3, hoofdstuk 2, punt 2.4 en hoofdstuk 3, punt 2.3.

271 MYRIA, Jaarrapport 2017 Mensenhandel en mensensmokkel *Online*, deel 3, hfst.2, punt 2.

Het is belangrijk dat in het kader van een internationale samenwerking de noodzakelijke financiële inbeslagnames in een bestemmingsland zoals het Verenigd Koninkrijk gevraagd en uitgevoerd worden. Sommige magistraten zijn niet altijd geneigd om deze internationale procedures toe te passen omwille van de tijdsdruk. Maar ze zijn noodzakelijk voor de financiële drooglegging en ontmanteling van het smokkelnetwerk omdat de smokkelleiders hun criminele opbrengsten investeren in het Verenigd Koninkrijk als bestemmingsland waar ze zelf ook verblijven en van waaruit ze hun smokkelbusiness organiseren. Om het businessmodel van de smokkelaars te doorbreken moeten al hun criminele vermogens afgenomen worden. Op die wijze kunnen de smokkelaars getroffen worden op de plaats waar het hun het meeste pijn doet: in hun portemonnee.

2. Smokkelstatuut

De telefonische gegevens van de smokkelslachtoffers zijn vaak cruciaal om een smokkelonderzoek te kunnen opstarten. Een humane aanpak van de smokkelslachtoffers bij een interceptie is daarbij noodzakelijk. Op die manier zijn slachtoffers meer geneigd om hun mobiele telefoon vrijwillig door de politie te laten controleren en geven ze zo nodig de toegangscodes. Ze kunnen de telefoonnummers van smokkelaars aanduiden of bijkomende info geven over berichten.

Een humane slachtofferbenadering bij smokkelintercepties kan een belangrijke meerwaarde zijn voor het onderzoek.

Bij mensensmokkel in verzwarende omstandigheden moet het slachtoffer het aanbod krijgen om in het kader van het slachtofferstatuut doorverwezen te worden naar een gespecialiseerd opvangcentrum. Dat vereist ook een sensibilisering van de politie en magistratuur voor de toepassing van het smokkelstatuut.

2.1. | Belang van slachtofferverklaringen

In een Iraaks-Koerdisch dossier²⁷² verkreeg een smokkelslachtoffer het slachtofferstatuut nadat hij relevante informatie gaf over de telefonische contactgegevens van een smokkelaar. In het Albanese dossier dat in de dossieranalyse²⁷³ aan bod komt, kon op basis van enkele relevante foto's in het gsm-toestel van een Albanees smokkelslachtoffer de smokkelroute van België naar Nederland gereconstrueerd worden. Onderweg had het smokkelslachtoffer foto's genomen van de wegwijzers die zich boven de autosnelweg bevonden en hij was bereid zijn medewerking te verlenen om de opstapplaats te lokaliseren.

Dat toont aan dat de smokkelslachtoffers bereid zijn om verklaringen af te leggen die een bepalende rol kunnen spelen in het onderzoek. In sommige gevallen waren de slachtofferverklaringen zelfs de basis voor de start van een smokkelonderzoek. In een Koerdisch-Palestijns smokkelnetwerk²⁷⁴ trof de scheepvaartpolitie van Zeebrugge drie smokkelslachtoffers aan in een vrachtwagen. Een van de smokkelslachtoffers legde relevante verklaringen af over de rol van de smokkelaars in het laatste gedeelte van de smokkelroute en overhandigde ook de gsm die de smokkelaar hem gegeven had om hem te contacteren tijdens de smokkeltrip. Die informatie leidde tot de start van een succesvol smokkelonderzoek met een veroordeling van de smokkelaars. Ook het Koerdisch dossier *Delocation*²⁷⁵ werd mede opgestart op basis van de slachtofferverklaringen van een Iraans gezin dat via een anonieme tussenpersoon de gespecialiseerde cel mensenhandel van de lokale politie van Schaarbeek hadden gecontacteerd. De politie contacteerde de referentiemagistraat nadat de vader van het gezin zijn gsm had overhandigd en kort zijn relaas deed. De magistraat stemde in met de toekenning van het smokkelslachtofferstatuut aan het gezin. Het gezin verklaarde dat het zevenmaal gesmokkeld was en toonde de Facebook-profielen van de smokkelleiders die in het Verenigd Koninkrijk verbleven. Uiteindelijk resulteerde dat in de ontmanteling van een groot internationaal smokkelnetwerk.

2.2. | Medewerking smokkelslachtoffers

In smokkelonderzoeken is de medewerking van de smokkelslachtoffers een belangrijke meerwaarde. De attitude van de eerstelijnsactoren ten aanzien van smokkelslachtoffers speelt hier een cruciale rol. Het spreekt dus voor zich dat de smokkelslachtoffers steeds op een empathische manier moeten benaderd worden.

De politiediensten mogen de smokkelslachtoffers niet beschouwen als illegale personen die zo snel mogelijk van het Belgische grondgebied moeten verwijderd worden maar juist als mensen die een belangrijke informatiebron zijn in de strijd tegen de mensensmokkelaars. Wanneer aan politiemensen de keuze wordt gegeven om ofwel een smokkelaar te arresteren die later met succes veroordeeld wordt, ofwel enkele gesmokkelden te interceperen voor een mogelijke verwijdering van het grondgebied, dan geven ze onmiddellijk de prioriteit aan de arrestatie van de smokkelaar. Dat smokkelslachtoffers al verschillende malen werden geïntercepteerd is dus niet relevant en leidt tot ergernis en demotivatie bij sommige politiemensen en een negatieve attitude tegenover smokkelslachtoffers. Ook bij de smokkelslachtoffers kunnen deze herhaalde smokkelpogingen een bron zijn van ergernis en een reden om het vertrouwen in hun smokkelaar te verliezen. Zo kunnen ze sneller geneigd zijn om verklaringen af te leggen. Dergelijke situaties moeten door de eerstelijnsactoren dus in de eerste plaats als een mogelijke opportuniteit voor medewerking van een smokkelslachtoffer beschouwd worden.

Dat vereist bij de eerstelijnsactoren en sommige beleidsmakers een heuse paradigmaverschuiving in hun aanpak waarbij de focus komt te liggen op een positieve attitude ten aanzien van de smokkelslachtoffers. Het is contraproductief om een zogenaamde 'jacht op illegalen' te houden en zo de smokkelmarkt aan de vraagzijde (smokkelkanten) te willen verstoren.

272 MYRIA, Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel 2015, *Schakels verbinden*, deel 2 hfst.2, punt 2.3.

273 Zie dit deel, hoofdstuk 2, punt 2.

274 MYRIA, Jaarrapport Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, deel 3 hoofdstuk 2, punt 2.1.

275 MYRIA, Jaarrapport 2017 Mensenhandel en mensensmokkel *Online*, deel 3, hfst.2, punt 2.

2.3. | Vertrouwen wekken

De sleutel voor de medewerking van de smokkel-slachtoffers ligt bij het wekken van vertrouwen. De smokkelintercepties gebeuren vooral tijdens de nacht zodat de smokkelslachtoffers na hun administratieve aanhouding geboeid in de celwagens worden overgebracht naar de lokalen van de politie waar ze in de kelder achter de tralies van de doorgangscellen moeten overnachten. Dat is niet bevorderlijk om het vertrouwen te wekken met het oog op het afleggen van relevante verklaringen.

Hiervoor moeten wel de noodzakelijke condities gecreëerd worden. Tijdens de smokkelintercepties moeten naast de politie ook sociale werkers en tolken aanwezig zijn. Die moeten duidelijk herkenbaar zijn zodat de smokkelslachtoffers ze onmiddellijk kunnen onderscheiden van de politie waar ze wantrouwiger tegenover staan. De sociale werkers kunnen samen met de tolken praten met de smokkelslachtoffers en nagaan welke smokkelslachtoffers in aanmerking kunnen komen voor het smokkelstatuut. Bij de smokkelslachtoffers moet dan volop ingezet worden om hun vertrouwen te winnen. Na de toestemming van de smokkelmagistraat kunnen ze dan onmiddellijk overgebracht worden naar de gespecialiseerde slachtoffercentra waar ze onder begeleiding opgevangen worden.

Het is belangrijk dat die sociale werkers de nodige aandacht hebben voor bepaalde smokkelslachtoffers die omwille van hun ervaringen met hun smokkelaar gemakkelijker bereid zijn om mee te werken. Zo zijn er smokkelslachtoffers die in een dwangsituatie gezeten hebben of een conflict hebben met hun smokkelaar. Na hun detectie nemen ze zelf het initiatief om verklaringen af te leggen. In de rechtspraak komt een smokkeldossier aan bod waarbij na de interceptie de transmigrant de politieagente zelf moest aanklappen om zijn smokkelaar te kunnen aanklagen.²⁷⁶ Het is essentieel dat dergelijke smokkelslachtoffers onmiddellijk als slachtoffer kunnen geïdentificeerd worden en doorverwezen worden naar de gespecialiseerde slachtoffercentra in het kader van het slachtofferstatuut. In andere gevallen zijn er smokkelslachtoffers die onder bedreiging van een wapen gedwongen werden om in een koelwagen te stappen. Die slachtoffers hebben hun loyaliteitsband met de smokkelaars al lang verbroken en tonen gemakkelijker interesse om verklaringen af te leggen.

2.4. | Loyaliteit met de smokkelaar verbreken

Bij de smokkelinterceptie worden de slachtoffers soms samen met de smokkelaar gearresteerd en enkele uren samen opgesloten. De smokkelslachtoffers hebben een loyaliteitsband met of zitten zelf in een afhankelijkheidspositie ten aanzien van die smokkelaar omdat ze nog hopen op een nieuwe kans om naar het Verenigd Koninkrijk gesmokkeld te worden. Op die wijze krijgt de smokkelaar dan alle tijd en de opportuniteit om invloed of druk uit te oefenen op de slachtoffers. Hij kan hen instructies geven dat ze niets over zijn rol mogen verklaren of uitleg geven over de info van hun smartphones. Hier stelt zich dan het probleem dat er weinig kans bestaat dat de smokkelslachtoffers nog enige relevante verklaringen afleggen.

In sommige gevallen slaagde de smokkelaar erin zelfs de politie bij een smokkelinterceptie te manipuleren. Zo bleek uit het Koerdisch smokkeldossier Celebration²⁷⁷, dat bij een interceptie van clandestiene migranten, waaronder een niet-begeleide minderjarige vreemdeling, er maar één Engelsspreekende bleek te zijn die zich als woordvoerder ontpopte en als tussenfiguur fungeerde met de politie.

Hij gaf hun het relaas van de feiten en op basis van zijn tussenkomsten weigerden de meesten hun vingerafdrukken te geven. Opvallend was dat er een smokkelslachtoffer toch zijn vingerafdrukken gaf en hierop aangesproken werd door de groep en de Engelsspreekende bemiddelaar. Achteraf bleek deze Engelsspreekende betrokkene verder in het onderzoek de smokkelaar zelf geweest te zijn. Hieruit moet geconcludeerd worden dat alle gecommuniceerde info van deze smokkelinterceptie gemanipuleerd werd door de smokkelaar. Waarschijnlijk was minstens het smokkelslachtoffer dat zich gedistantieerd had van de smokkelaar, bereid geweest om relevante verklaringen af te leggen.

Het is cruciaal dat bij de eerste vaststellingen van een smokkelinterceptie de politie op haar hoede is voor de aanwezigheid van de smokkelaar tussen de geïntercepteerde personen. Zo kan negatieve beïnvloeding voorkomen worden en kan het vertrouwen van de smokkelslachtoffers gewonnen worden zodat ze verklaringen afleggen en in het smokkelstatuut stappen.

²⁷⁶ Zie deel 3, hoofdstuk 4, punt 3; Corr. Brugge, 21 juni 2017.

²⁷⁷ Corr. Brussel Nederlandstalig, 6 oktober 2016, 60° k. (niet gepubliceerd).

2.5. | Weinig smokkelslachtoffers in het smokkelstatuut

We moeten vaststellen dat slechts weinig smokkelslachtoffers in het smokkelstatuut stappen. Verschillende factoren kunnen hierin een rol spelen. Een uitgebreide studie zou kunnen leiden tot een betere toepassing van het smokkelstatuut. We halen hieronder enkele factoren aan die we zelf konden vaststellen.

Het is een interactie van factoren op het vlak van de leefwereld van de smokkelslachtoffers en de condities van het smokkelbestrijdingsapparaat.

De smokkelslachtoffers zitten in een afhankelijkheidspositie ten aanzien van de smokkelaars. Indien ze vrijgelaten worden met een bevel om het grondgebied te verlaten (BGV), willen ze hun kans behouden voor een nieuwe smokkelpoging naar het Verenigd Koninkrijk. Soms worden zij en hun familie in het herkomstland ook bedreigd door de smokkelaars. In de telefoontap kan vastgesteld worden dat de smokkelaars omwille van financiële redenen hun klanten stimuleren om naar het Verenigd Koninkrijk gesmokkeld te worden omdat ze het meeste geld slechts bij een succesvolle aankomst ontvangen. De smokkelaars verspreiden ook bepaalde migratiemythes die foutief zijn. Zo denken verschillende smokkelslachtoffers ten onrechte dat het Verenigd Koninkrijk de Dublinakkoorden niet toepast.

Daarnaast hebben de smokkelslachtoffers ook familie of kennissen in het Verenigd Koninkrijk waar ze zich ook aangetrokken voelen door de eigen etnische gemeenschappen die er gevestigd zijn. Sommigen spreken reeds Engels en verwachten dat mensen zonder papieren er gemakkelijk illegaal werk kunnen vinden. Ze beseffen echter niet dat ze in een uitbuitingssituatie kunnen verzeild geraken. Ze vermoeden ook dat er minder identiteitscontroles zijn in het Verenigd Koninkrijk.

Verschillende elementen leiden ertoe dat het vertrouwen van de smokkelslachtoffers niet altijd kan gewonnen worden: de attitude van de eerstelijnsactoren, een onvoldoende sensibilisering van politie en magistratuur, de wijze waarop de smokkelslachtoffers soms samen met de smokkelaar opgesloten worden na hun interceptie, het gebrek aan tolken en sociale werkers om het vertrouwen van de smokkelslachtoffers te winnen...

3. Nabehandeling smokkelinterceptie structureel anders organiseren

Bij een smokkelinterceptie is de administratieve behandeling van de gesmokkelde personen zeer tijdrovend voor de politie. Voor een kleine smokkelgroep neemt dat reeds verschillende uren in beslag en meestal gebeurt dat 's nachts zodat ze in de cellen moeten overnachten. Daarbij bestaat het risico dat er door de tijdsdruk geen uitlezingen van gsm-toestellen of smartphones van de smokkelslachtoffers gedaan worden.

Wat de minderjarigen betreft worden er bij de smokkelintercepties dikwijls geen fiches voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen opgesteld. Ook wordt de identiteit van die minderjarigen vaak verkeerd vastgesteld door politiemensen die hiervoor niet opgeleid zijn. De minderjarigen worden soms 's nachts net zoals de meerderjarigen opgesloten in de doorgangscellen van de politie. De volgende ochtend worden ze door een andere politieploeg overgebracht naar de cel MINTEH (minderjarigen) van de Dienst Vreemdelingenzaken waar ze na hun nachtelijke opsluiting eerder een negatieve attitude vertonen, geen vertrouwen hebben en dan ook geen interesse meer vertonen om opgevangen te worden. De minderjarigen belanden op straat met als resultaat dat eerstelijnsactoren soms een verdwijningsfiche krijgen over een persoon die ze zelf net aan de deur hebben moeten zetten.

Dat betekent dat een werkgroep over mensensmokkel zou moeten nadenken over alternatieven waarop de nabehandeling na een smokkelinterceptie op een andere wijze zou kunnen georganiseerd worden. Een van de opties zou de oprichting kunnen zijn van een regionaal oriëntatiecentrum waar de geïntercepteerde personen naartoe gebracht worden en waar de smokkelaars onmiddellijk van de smokkelslachtoffers gescheiden worden. Een testcase zou West-Vlaanderen kunnen zijn omdat daar veel smokkelintercepties plaatsvinden. Het probleem stelt zich wel dat geen enkele burgemeester staat te springen om een dergelijk centrum in zijn gemeente te huisvesten. Daarnaast is er de kostprijs om deze capaciteit permanent te voorzien.

In zo'n oriëntatiecentrum kunnen naast leden van de federale gerechtelijke politie verschillende antennes opgenomen worden van diverse diensten die een rol

spelen bij de identificatie en opvang van de gesmokkelde personen. Hun samenwerking ter plaatse kan tot een belangrijke interactie tussen deze diensten leiden. Concreet zouden deze antennes kunnen bestaan uit medewerkers van Bureau C en de Cel MINTEH van de Dienst Vreemdelingenzaken, de Dienst Voogdij, tolken en sociale werkers van Fedasil of van de gespecialiseerde centra mensenhandel. Hier kan ook een contactpunt voor de smokkelmagistraat geregeld worden. Op die manier kan meer tijd geïnvesteerd worden in de smokkelslachtoffers zodat de sociale werkers stapsgewijs hun vertrouwen trachten te winnen en hen relevante verklaringen laten afleggen in het kader van het smokkelstatuut. En de minderjarigen kunnen na hun identificatieprocedures door de bevoegde medewerkers uit de antennes van hieruit rechtstreeks naar een gepast opvangcentrum gebracht worden waar ze voor hun eigen bescherming de aangepaste begeleiding krijgen.

4. Sensibiliseren, expertise opbouwen en beter overleggen

Er bestaat veel smokkelexpertise bij de politie en magistratuur in Vlaanderen en Brussel. Al meer dan twintig jaar opereren de smokkelnetwerken langs de autosnelweg E40 richting Belgische kust: van de autosnelwegparkings van Leuven tot die in Jabbeke aan de kust. De laatste jaren gebeurt dat ook via de autosnelweg vanuit Antwerpen. Hierdoor hebben de politiediensten en de magistratuur in deze regio's de nodige expertise opgebouwd. Ze hebben ook een aangepaste attitude kunnen ontwikkelen waarbij ze automatisch een vluchtende auto als een mogelijk smokkeltransport met mensen benaderen.

De smokkelnetwerken zijn professionele criminele organisaties die leren uit hun fouten en zich aanpassen aan de evoluerende context. Zo beseffen de smokkelaars ondertussen dat ze meer risico lopen om opgepakt te worden op de traditionele smokkelroute langs de E40 omdat de eerstelijnsactoren en magistratuur in deze regio's daar expertise hebben opgebouwd. Hierdoor wordt er een verschuiving van de smokkelroute naar Wallonië vastgesteld waar weinig ervaring en dus ook geen expertise is op het vlak van smokkelbestrijding. Dat bleek ook uit het dramatische smokkeldossier Mawda waar een kind door een politiekogel gedood werd. De desbetreffende politiedienst besepte totaal niet dat ze met die bestelwagen

een smokkeltransport aan het achtervolgen was en de magistraat van wacht heeft in deze situatie ook niet het smokkelstatuut toegepast.

Naar alle verwachtingen zullen de smokkelnetwerken in de toekomst meer opereren in Wallonië. Er moet dus dringend zowel bij de politie als de magistratuur in Wallonië een voortgezette vorming over smokkelbestrijding gegeven worden om toekomstige smokkeldrama's in de mate van het mogelijke te vermijden. Daarnaast moeten de eerstelijnsdiensten en magistratuur uit alle regio's van België betrokken worden in overlegplatformen zoals het bestaande E40-overleg. Op die manier kunnen de bestaande *best practices* en jurisprudentie onderling beter uitgewisseld worden en kan de expertise in Wallonië sneller uitgebouwd worden.

Naar alle verwachtingen zullen de smokkelnetwerken in de toekomst meer opereren in Wallonië.

Daarnaast kan vastgesteld worden dat het smokkelstatuut te weinig toegepast wordt. Sommige lokale politiediensten zijn nog altijd niet voldoende op de hoogte van het bestaan van het smokkelstatuut. De lokale en federale politiediensten en de magistratuur moeten dus meer gesensibiliseerd worden over het toepassen van het smokkelstatuut en de juiste aanpak om het vertrouwen te winnen van de smokkelslachtoffers. Een belangrijke troef is hier de multidisciplinaire samenwerking met onder meer de gespecialiseerde opvangcentra voor slachtoffers van mensenhandel: die moet geïntensifieerd worden.

5. Openbare ordehandhaving

In het maatschappelijk belang verzekert de politie de openbare orde en dat moet op een humane wijze. In sommige gevallen kan dat nodig zijn in het kader van overlastbestrijding en ontrading onder meer bij het ontstaan van smokkelkampen. Toch mag openbare ordehandhaving nooit de plaats innemen van een aanpak van smokkelbestrijding. Daarvoor is het zelfs inefficiënt. Een beleid dat in het kader van de ordehandhaving louter gericht zou zijn op de verstoring van de smokkelmarkt is contraproductief voor de strafrechtelijke aanpak van smokkelaars.

Het heeft geen zin om in het kader van de smokkelbestrijding een actieplan te lanceren voor de controles en

het opsporen van gesmokkelde personen op het openbare vervoer en transitplaatsen. De gesmokkelde personen maken wel gebruik van de openbare transitplaatsen en het openbare vervoer maar dat levert onvoldoende bewijselementen op voor een strafrechtelijk onderzoek tegen de smokkelaars. In de smokkeldossiers kan vastgesteld worden dat de smokkelaars instructies geven aan de gesmokkelde personen welke treinen en bussen ze moeten nemen om naar een afspraakpunt in de directe omgeving van een autostradeparking of naar een transitplaats zoals het Maximiliaanpark te komen.²⁷⁸ Die gegevens van hun smartphones kunnen alleen als strafrechtelijk bewijsmateriaal gebruikt worden als er een verband kan gelegd worden met een smokkelinterceptie waarbij een feit van een betrapping op heterdaad werd vastgesteld. Soms werden ook reeds bij dergelijke controleacties smokkelaars administratief aangehouden en terug vrijgelaten met een bevel om het grondgebied te verlaten. Pas later bleek uit het gerechtelijk dossier dat de geïntercepteerde een smokkelaar was.

Dergelijke controleacties in treinen en transitplaatsen creëren bij de smokkelslachtoffers ook een sfeer van intimidatie wat eens te meer contraproductief is voor de smokkelbestrijding. Hun loyaliteitsgevoel met de smokkelaars wordt zo immers versterkt zodat het moeilijker wordt hun vertrouwen te winnen. De geweldpleging van sommige politieagenten tegenover smokkelslachtoffers is hiervoor ook zeer negatief. De recherchecapaciteit van de politie is ook beperkt en moet zo efficiënt mogelijk ingezet worden.

---

²⁷⁸ Jaarrapport 2016 *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, deel 3 hfst.2, punt 2.2.b, p. 105.

Hoofdstuk 4

Overzicht van rechtspraak 2017-begin 2018

1. Tendensen

In dit hoofdstuk geeft Myria een overzicht van de relevante rechtspraak uit 2017 en begin 2018 in dossiers van mensenhandel en mensensmokkel.²⁷⁹ Dit jaar is het overzicht gebaseerd op dossiers waarin Myria zich burgerlijke partij heeft gesteld, op de beslissingen die we hebben ontvangen van de gespecialiseerde opvangcentra voor slachtoffers van mensenhandel en op beslissingen die ons zijn meegedeeld door magistraten en sociaal inspecteurs. Myria geeft ook toelichting bij een uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Myria heeft kennis genomen van 65 beslissingen van gerechtelijke autoriteiten. Hieronder overloopt Myria de meest interessante beslissingen, met name 41 beslissingen met betrekking tot 39 dossiers in verschillende rechtsgebieden van het land:

- In 11 zaken, die 13 beslissingen betroffen (waarvan 5 in beroep), ging het om feiten van seksuele uitbuiting. Het ging om uitspraken in het rechtsgebied van de hoven van beroep van Antwerpen (afdeling Antwerpen), Brussel (Franstalig en Nederlandstalig), Gent (West-Vlaanderen (Brugge)), Luik (hof van beroep van Luik) en Bergen (Charleroi, hof van beroep van Bergen).

Op het vlak van **seksuele uitbuiting** zien we zoals vorig jaar een toename van het aantal minderjarige slachtoffers, vooral uit Nigeria. Opvallend is dat er in een van deze zaken, een straf van 14 jaar en de verbeurdverklaring van de vitrines werd uitgesproken. Nieuw is de Chinese privé-prostitutie. In twee grote dossiers die in het vorige

verslag aan bod zijn gekomen, werd een uitspraak gedaan in beroep: bij één daarvan ging het om Thaise escortes met een belangrijk internationaal luik. Bij het andere om een gezamenlijk Frans-Belgisch onderzoeksteam (JIT).

- Bij 21 beslissingen (waarvan zes in beroep en daarvan een van de Arbeidsrechtbank) ging het om dossiers van economische uitbuiting. De uitspraken hadden betrekking op sterk uiteenlopende sectoren en worden per activiteitssector toegelicht (bouw, horeca, nachtwinkels, landbouw, kippenkwekerij, transport, maneges-paardenfokkerij, naaiatelier en huishoudelijk werk). Het ging hier om beslissingen binnen het rechtsgebied van volgende hoven van beroep: Antwerpen (Antwerpen (afdeling Antwerpen, Turnhout en Mechelen)), Brussel (Franstalig), Gent (Oost-Vlaanderen (Gent, Dendermonde)), West-Vlaanderen (Brugge, Ieper), Luik (Namen, Luik, Luxemburg (afdeling Neufchateau)).

Ook bij de **economische uitbuiting** waren er minderjarige slachtoffers, o.a. in een nachtwinkel en in verschillende zaken van huishoudelijk werk. Ook in een dossier van een traiteur werd een vonnis uitgesproken. De Arbeidsrechtbank van Brussel heeft een zaak van huishoudelijk werk heropend, waarin een diplomaat en zijn echtgenote, die vroeger in Brussel op post waren, waren betrokken. Een vrijspraak voor mensenhandel in de transportsector werd in beroep bevestigd.

Om tot het besluit te komen dat er sprake is van arbeidsvoorwaarden in strijd met de menselijke waardigheid die een bestanddeel zijn van mensenhandel, hebben de rechters rekening gehouden met volgende elementen: arbeidsvoorwaarden en -omgeving (buitensporige werkuren, belachelijk loon en geen rustdagen), huisvesting in slechte omstandigheden, onder diverse voorwendsels loon inhouden en afhankelijkheid t.o.v. de werkgever (zoals het afnemen van het paspoort).

²⁷⁹ Deze beslissingen worden gepubliceerd op de website van Myria: www.myria.be.

Opvallend is ook dat de reactie van een werkgever tegenover een arbeidsongeval in beroep anders werd geïnterpreteerd dan in eerste aanleg.

- 1 beslissing had te maken met **de uitbuiting van de bedelarij** en werd in Brussel bij verstek uitgesproken.
- Bij 6 beslissingen ging het om zaken van mensen-smokkel, deze werden uitgesproken in het rechtsgebied van de hoven van beroep van Brussel (Nederlandstalig), Gent (Oost-Vlaanderen (Gent, Dendermonde) en West-Vlaanderen (Brugge)) en Luik (afdeling Luik).

Op het vlak van **mensensmokkel** stellen we tal van ontwikkelingen vast binnen de actieve netwerken: Syrische, Chinese en Eritrese netwerken. We wijzen in het bijzonder op een uitspraak in het Franstalige landsgedeelte (Luik).

2. Mensenhandel

2.1. | Europees Hof voor de Rechten van de Mens, arrest V.C. tegen Italië, 1 februari 2018

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens deed uitspraak in een interessant arrest in een prostitutiezaak van een minderjarige die op het ogenblik van de feiten vijftien jaar oud was.²⁸⁰ Dit jonge alcohol- en drugsverslaafde meisje was het slachtoffer van een kinderprostitutienetwerk en van een groepsverkrachting. Betrokkene beklagde er zich over dat de Italiaanse overheden niet alle nodige beschermingsmaatregelen hadden getroffen.

Het Hof oordeelde dat het geweld dat het meisje had moeten ondergaan binnen het toepassingsgebied van artikel 3 van het EVRM viel (verbod op onmenselijke en vernederende behandelingen) en een inbreuk vormde op haar recht op eerbiediging van haar lichamelijke integriteit, zoals gewaarborgd door artikel 8 van het

EVRM (recht op eerbiediging van het privéleven en van het familie- en gezinsleven).

Het Hof was van oordeel dat de autoriteiten niet alle nodige maatregelen hadden genomen om het geweld waaraan het meisje was blootgesteld, te voorkomen en haar lichamelijke integriteit te beschermen. De nationale overheden waren zich bewust van de kwetsbare situatie van de minderjarige en van het reële en onmiddellijke risico dat zij liep. De autoriteiten waren immers op de hoogte van het afwijkende gedrag van de minderjarige, die was aangetroffen in het bezit van alcohol en drugs. De procureur bij de Jeugdrechtbank was van deze situatie op de hoogte gebracht. En ook de ouders van de minderjarige hadden de autoriteiten regelmatig over de noodsituatie waarin hun dochter verkeerde geïnformeerd. Zij hadden bovendien met bewijsstukken gewezen op het risico dat hun dochter liep om in een prostitutienetwerk terecht te komen. De strafrechtbanken hebben snel gehandeld, de jeugdrechtbanken en de sociale diensten daarentegen hebben op korte termijn geen enkele beschermingsmaatregel genomen, hoewel zij wisten dat het meisje kwetsbaar was en dat er een procedure met betrekking tot haar seksuele uitbuiting hangende was en er een onderzoek naar groepsverkrachting liep. Bijgevolg hebben de autoriteiten nooit de risico's die het jonge meisje liep ingeschat.

Het Hof oordeelde dat er sprake was van een schending van de artikelen 3 en 8 van het EVRM.

2.2. | Seksuele uitbuiting

2.2.1. | Nigeriaanse netwerken

Net als in het vorige overzicht van de rechtspraak hadden verschillende beslissingen betrekking op Nigeriaanse netwerken die ook minderjarigen uitbuitten.

Slachtoffer dat asiel in Frankrijk had aangevraagd

Deze zaak, gevonnist door de **correctionele rechtbank van Antwerpen op 21 maart 2017**²⁸¹ betreft twee Nigeriaanse beklagden. Zij werden bij verstek veroordeeld voor het misdrijf mensensmokkel. Eveneens werd de eerste beklagde bij verstek veroordeeld voor mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting van

280 EHRM, 1 februari 2018 (verzoekschrift nr. 54227/14). Voor meer details in deze zaak, cfr. <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22fulltext%22%3A%5B%22V.C.%20contre%20Italie%22%22%22documentcollectionid%22%3A%5B%22GRANDCHAMBER%22%22CHAMBER%22%22itemid%22%3A%5B%22001-180487%22%5D%7D>.

281 Corr. Antwerpen, afdeling Antwerpen, 21 maart 2017, AC5 kamer (verstek).

een persoon met de verzwarende omstandigheden dat het misdrijf werd gepleegd in vereniging, door misbruik te maken van haar kwetsbare toestand en de hantering van dwang.

De zaak kwam aan het licht toen het Nigeriaanse slachtoffer zelf klacht indiende. In juni 2015 was ze vanuit Nigeria naar Europa gesmokkeld voor een bedrag van 35.000 euro. De smokkel werd vanuit Nigeria georganiseerd door de schoonbroer van de eerste beklagde. Op haar finale bestemming zou ze moeten werken bij een zogenaamde 'madam' om op die manier dit bedrag te kunnen afbetalen.

Voorafgaand aan de smokkel vond er in Nigeria een voodoo-ritueel plaats, waarbij ze zich diende te ontkleden en een wit gewaad moest dragen. Daarna begon de levensgevaarlijke reis die haar van Nigeria naar Europa bracht. Ze verbleef enkele weken op verschillende plaatsen in Italië om vervolgens een asielaanvraag in te dienen in Frankrijk en daarna door te reizen naar België.

Twee weken na haar aankomst in Antwerpen diende ze van haar 'madam' in een café te werken. Daar moest ze de klanten aanspreken en hen overtuigen om met haar seks te hebben om zo haar schulden te kunnen afbetalen. Hiervoor was haar opgedragen om 100 euro per uur te vragen. Het slachtoffer werkte steeds van 16u tot sluitingstijd en moest daarna op straat tuppelen. Indien ze de nacht doorbracht met een klant, mocht ze van haar 'madam' niet meer slapen en werd ze verplicht om onmiddellijk het eten te beginnen klaar maken in de ochtend. Dit moeten ze leveren aan twee winkels, waar ze moest vertellen dat haar 'madam' haar tante was. Wanneer het slachtoffer te weinig geld binnen bracht, stond haar een scheldtirade te wachten.

Uit het onderzoek bleek dat de verklaringen van het slachtoffer klopten met het retroactieve telefonieonderzoek dat werd gevoerd aan de hand van zendmastbepaling. Uit bevraging van verschillende *moneytransmitters* bleek dat de tweede beklagde drie geldtransfers had verricht naar de man waarbij het slachtoffer in Italië verbleef. Ook had het slachtoffer opgenomen (telefoon) gesprekken verzameld op een usb-stick. Verder hadden de verschillende getuigenverklaringen een sterke bewijswaarde.

De eerste beklagde werd bijgevolg bij verstek veroordeeld tot vijftig maanden gevangenisstraf en een geldboete van 1.000 euro. De tweede beklagde werd bij verstek veroordeeld tot dertig maanden gevangenisstraf en een geldboete van 1.000 euro. Samen met het vonnis werd ook de onmiddellijke aanhouding van beide veroordeelden bevolen.

Escortebureau Afrikaanse vrouwen

Een zaak die in Turnhout²⁸² is behandeld en in een vorig verslag²⁸³ aan bod is gekomen, betreft jonge, vaak minderjarige Afrikaanse meisjes die met valse papieren zijn overgekomen om vervolgens via online advertenties als escortes uitgebuit te worden. Het escortebureau werd gerund door een Nigeriaanse vrouw samen met haar Belgische partner en een derde, Nigeriaanse beklagde. De Belgische partner stond in voor de foto's op de website, het transport van de jonge vrouwen en het inzamelen van het geld.

In een **arrest van het hof van beroep van Antwerpen werd op 31 mei 2017**²⁸⁴ deze zaak herbekeken.

Het was enkel de tweede Belgische beklagde die beroep aantekende tegen het eerder gewezen vonnis. Het hof bevestigde dat hij samen met zijn vriendin zich in een machtspositie bevond ten opzichte van de Nigeriaanse slachtoffers. Hij exploiteerde mee de prostitutie van de slachtoffers. Samen met zijn vriendin controleerde hij op een dusdanige wijze het doen en laten van de slachtoffers dat zij niet steeds meer in staat waren in alle zelfstandigheid beslissingen te nemen en dat zo hun integriteit op ernstige wijze werd aangetast.

Echter werd de straf door het hof verminderd, in plaats van dertig maanden gevangenisstraf kreeg hij twee jaar gevangenisstraf. De geldboetes werden bevestigd.

Minderjarige slachtoffers

Door de **correctionele rechtbank van Brugge, werd op 20 september 2017**²⁸⁵ een vonnis uitgesproken tegen acht Nigeriaanse beklagden die terecht stonden voor mensenhandel omwille van seksuele uitbuiting met de omstandigheid misbruik te maken van de kwetsbare toestand van de slachtoffers, dwang te gebruiken, het leven van de slachtoffers in gevaar te brengen, deel uit te maken van een criminele organisatie en een gewoonte te maken van de betrokken activiteit. Ze maakten met dat misdrijf tientallen Nigeriaanse slachtoffers. Onder de slachtoffers bevond zich ook een minderjarige. Drie slachtoffers, waaronder het minderjarig slachtoffer, stelden zich burgerlijke partij en ook de opvangcentra PAG-ASA en Payoke dienden een burgerlijke partijstelling in.

282 Corr. Antwerpen, afdeling Turnhout, 9 december 2015, k. TC1.

283 Jaarrapport mensenhandel en mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, deel 3, hoofdstuk 4, punt 2.2., p. 137.

284 Antwerpen, 31 mei 2017, 14de kamer.

285 Corr. West-Vlaanderen, afdeling Brugge, 20 september 2017, 17de kamer (definitief).

De feiten kwamen aan het licht door een onderzoek van de lokale politie te Oostende. Er werd door hen een afspraak gemaakt als reactie op een advertentie. Uit het onderzoek (o.a. telefoontaps, observaties en verklaringen) bleek al snel dat het om een georganiseerde organisatie ging, verschillende meisjes werden in de prostitutie gedwongen en dienden minstens 40% van hun inkomsten af te staan aan de eerste beklagde. Daarnaast dienden bepaalde meisjes ook nog een percentage van het restbedrag af te staan aan de overige beklagden. Sommige van de slachtoffers moesten daar bovenop ook nog de huur van het appartement betalen. Eveneens moesten de meisjes steeds beschikbaar zijn en werd hen door de beklagden opgelegd welke seksuele handelingen ze moesten uitvoeren. Eén slachtoffer werd ook verplicht een abortus uit te voeren. De meisjes werden bedreigd met voodoo praktijken (o.a. dat ze jaren ongesteld zouden blijven als ze de beklagden zouden durven verklikken).

Verschillende meisjes verklaarden ook dat de eerste beklagde vaak fysiek geweld en psychische dwang gebruikte tegen hen. Dit ging van hardhandig optreden tot een poging tot verkrachting tot het weigeren nog werk te verschaffen indien hij niet exact bekwaam wat hij wou. Ook de andere beklagden dreigden de slachtoffers af indien er niet zou worden betaald.

Een van de beklagden was eerst zelf het slachtoffer van mensenhandel door dezelfde organisatie. Dit is een gekend fenomeen binnen het Nigeriaans prostitutie-milieu, namelijk prostituees die na enige tijd een relatie aangaan met hun pooier en zich zodoende opwerken om op hun beurt andere vrouwen voor hen te laten werken als prostituee.

Er werden huiszoekingen gedaan, er vond een nazicht plaats van verschillende financiële transacties en uitlezingen van gsm's. Bij verschillende beklagden werden zeer verregaande kinderpornofilmpjes aangetroffen op hun gsm.

Volgens de rechtbank bleek duidelijk uit het volledige strafdossier dat het een internationaal bijzonder goed georganiseerd netwerk betrof dat jonge meisjes vanuit Nigeria naar België heeft gesmokkeld met het oog op hun exploitatie in de prostitutie. Waarbij er duidelijk misbruik werd gemaakt van de kwetsbare toestand van deze meisjes.

Enkele beklagden werden ook aangeklaagd voor het smokkelen van Nigeriaanse vrouwen vanuit Nigeria over Italië naar België om hen vervolgens seksueel uit te buiten in de prostitutie en escort business. Ook bij de smokkel werden de vrouwen onderworpen aan voodoo rituelen, er diende schaam- en hoofdhaar en een slipje afgegeven

te worden. Een van de slachtoffers kwam in een woning in Libië terecht en werd daar gebruikt als seksslaaf. Een ander slachtoffer was nog minderjarig op het moment van de feiten.

De acht beklagden werden allemaal veroordeeld tot gevangenisstraffen die liggen tussen de achttien maanden met uitstel en negen jaar effectief dit samen met geldboetes met uitstel tussen 3 x 8.000 euro en 16 x 8.000 euro.²⁸⁶ Er werden verschillende overtuigingsstukken en sommen die schommelden tussen 360 euro en 407.020 euro verbeurdverklaard per beklagde.

Aan de drie burgerlijke partijen werden morele schadevergoedingen toegekend van 6.500 euro tot 12.000 euro. Ook de opvangcentra PAG-ASA en Payoke, aan hen werd elk 2.500 euro toegekend.

Een andere zaak werd gevonnist door de **Nederlandstalige correctionele rechtbank Brussel op 23 januari 2018**.²⁸⁷

Een van de slachtoffers was bij het begin van de feiten zelfs jonger dan zestien jaar. Twee Nigeriaanse beklagden stonden terecht voor mensenhandel met als doel de uitbuiting van prostitutie en de exploitatie van ontucht of prostitutie. Eén slachtoffer stelde zich burgerlijke partij.

Beide Nigeriaanse slachtoffers vertrokken vanuit Nigeria naar Europa met het idee dat ze gerekruteerd werden om in België een opleiding te volgen en te komen werken. Het enige waar ze zelf voor moesten instaan waren de reiskosten die in totaal 21.800 euro zouden bedragen. Voor het vertrek dienden de meisjes naar een voodooschrijn te gaan waar ze beloofden aan de voodoopriester om de beklagde af te betalen, dat ze niet zouden gaan lopen en de beklagde niet zouden over dragen aan de politie. Tijdens de ceremonie werd er hoofdhaar alsook schaamhaar en vingernagels weggenomen bij de meisjes. Daarna werd er in hun vinger geprikt om bloed af te nemen. Vervolgens dienden de meisjes zich te wassen met voodoowater om daarna een witte broek en beha aan te doen.

Uit het onderzoek bleek dat de meisjes sterk onder de indruk waren van deze voodoo praktijken en dat de beklagden hierop inzetten om op deze wijze de meisjes te motiveren om beter hun best te doen. De meisjes moesten zich namelijk prostitueren om hun reiskosten te betalen. Verder werden de slachtoffers ook fysiek mishandeld wanneer ze met lege handen thuiskwamen.

²⁸⁶ Volgens artikel 433quinquies, §4, Strafwetboek moet de boete worden vermenigvuldigd met het aantal slachtoffers.

²⁸⁷ Corr. Brussel Nederlandstalig, 23 januari 2018, 60me kamer (definitief).

Tijdens tagesprekken werd vastgesteld dat de beklagden en hun zus zich vaak druk maakten omtrent de betaling van de schulden. Deze gesprekken gingen bijna uitsluitend over de uitbuiting van de twee meisjes, over hun ongehoorzaamheid en over het feit dat de meisjes niet voldoende opgebracht hadden.

De rechtbank achtte de feiten van mensenhandel bewezen ten opzichte van de twee beklagden en legde de nadruk op de verzwarende omstandigheden. Zo weerhield de rechtbank de verzwarende omstandigheden van misbruik van de kwetsbare toestand van de slachtoffers, dat de betrokken activiteit een gewoonte was en de minderjarigheid van een van de slachtoffers. Verder werd ook benadrukt dat het gebruik van dwang, omwille van de valse voorwendsels, de voodoo-rituelen en het fysieke geweld sterk aanwezig was. Ook het misdrijf exploitatie van prostitutie werd bewezen geacht door de rechtbank.

Beide beklagden werden veroordeeld tot een gevangenisstraf van zes jaar en een geldboete van 2 x 6.000 euro.

Een van de slachtoffers stelde zich burgerlijke partij en kreeg een materiële schadevergoeding toegekend van 2.110 euro en een morele schadevergoeding van 5.000 euro.

Een derde zaak betreft vijf Nigeriaanse beklagden die terechtstonden op **16 juni 2017 voor de correctionele rechtbank van Antwerpen**.²⁸⁸ De tweede en derde beklagde werden beschuldigd van mensensmokkel. De eerste, de tweede, de vierde en de vijfde beklagde stonden terecht voor mensenhandel. Eveneens waren er tenlasteleggingen van verkrachting en het deel uitmaken van een criminele organisatie. Mede inzake waren twee uitbaters van een inrichting en een eigenaar van een pand. Eén minderjarig slachtoffer stelde zich burgerlijke partij.

De feiten kwamen aan het licht door een politieactie die werd opgezet tegen verdoken en verborgen prostitutie. Via een geadverteerd oproepnummer op een website regelde een politiemann een afspraak met een dame. Toen de dame de deur opende, maakte de politiemann zich kenbaar. Bij het doorzoeken van de woning, stelde de politie vast dat er zich in de woning een peeskamer bevond. Bij het ophalen van de persoonlijke spullen van de dame, werd nog een ander slachtoffer aangetroffen, alsook een van de beklagden die een gsm uit elkaar aan het halen was.

De slachtoffers zijn allemaal afkomstig uit Nigeria, bepaalde onder hen werden via de beklagden het land in gesmokkeld. Een van de slachtoffers vertelde dat er aan

haar beloofd was om als kinderoppas te zullen kunnen werken in België. Er werden voodoo-rituelen toegepast voor de aanvang van de reis, waarbij op het lichaam van een van de slachtoffers met een scheermesje inkervingen werden aangebracht. Een ander slachtoffer kreeg water mee dat haar leven positief zou beïnvloeden. Deze voodoo-rituelen werden meermaals als chantagemiddel gebruikt ten opzichte van de slachtoffers om hen te intimideren. Aan de slachtoffers werden er tijdens hun tocht naar België voortdurend richtlijnen gegeven.

De slachtoffers waren verplicht om zich te prostitueren. Onder de slachtoffers bevonden zich ook drie minderjarigen. Het geld dat ze verdienden, moesten ze afstaan aan de beklagden. Twee slachtoffers werden door de tweede beklagde verkracht, een van hen was op dat ogenblik nog minderjarig. Er vonden verschillende huiszoekingen plaats waarbij de politie onder andere tablets en gsm-toestellen aantrof met foto's, contactlijsten en berichten die de verklaringen van de slachtoffers bevestigden. Verder vond er ook een uitgebreid telefoononderzoek plaats.

Onder de beklagden bevonden zich onder andere twee taxichauffeurs, echter achtte de rechtbank de tenlastelegging mensenhandel ten opzichte van hen niet bewezen. Dit aangezien het niet duidelijk was hoe frequent deze beklagden de slachtoffers vervoerd hadden en of ze wel degelijk wisten dat het om slachtoffers van mensenhandel ging.

De rechtbank besloot voor de overige drie beklagden dat ze deel uitmaakten van een internationaal vertakte criminele organisatie die in Nigeria meisjes en vrouwen ronselden om hen naar België over te brengen en hen vervolgens in de prostitutie tewerk te stellen. De slachtoffers waren financieel volledig afhankelijk van de beklagden en waren niet in het bezit van een geldig verblijfsdocument. Bijgevolg bevonden de slachtoffers zich in een kwetsbare toestand, waar de beklagden misbruik van hebben gemaakt.

De eerste beklagde werd veroordeeld tot een hoofd-gevangenisstraf van zes jaar en een geldboete van 2 x 6.000 euro. De tweede beklagde werd veroordeeld tot een hoofd-gevangenisstraf van zeven jaar en een geldboete van 3 x 6.000 euro. Tenslotte, kreeg de derde beklagde een hoofd-gevangenisstraf van dertig maanden en een geldboete van 2 x 6.000 euro met uitstel. Het Openbare Ministerie vorderde ook een sluiting van de inrichting waar de feiten zich afspeelden. De rechtbank oordeelde echter dat er onvoldoende basis was voor een sluiting. Verschillende goederen werden verbeurdverklaard. Voor de eerste en tweede beklagde werd telkens nog een bedrag van 4.000 euro verbeurdverklaard.

288 Corr. Antwerpen, afdeling Antwerpen, 16 juni 2017, AC5 kamer.

Eén minderjarig slachtoffer stelde zich via haar voogd ad hoc burgerlijke partij en vroeg een materiële en morele schadevergoeding van 2.500 euro. Deze vordering werd toegewezen.

Dit vonnis werd aangevochten voor het **hof van beroep van Antwerpen op 8 februari 2018**.²⁸⁹ De straf van de eerste veroordeelde werd gereduceerd van zes jaar hoofdgevangenisstraf naar vijf jaar. De straf van de tweede veroordeelde werd bevestigd.

Zware straffen en verbeurdverklaring van de vitrines

In een vonnis dat op **31 mei 2018 voor de Nederlandstalige correctionele rechtbank van Brussel**²⁹⁰ werd geveld, stonden elf beklaagden, waaronder personen van Nigeriaanse, Haïtiaanse, Togoese, Belgische en Turkse nationaliteit, terecht voor onder andere het misdrijf mensenhandel te hebben gepleegd met als doel uitbuiting van prostitutie of andere vormen van seksuele uitbuiting. Dit onder de verzwarende omstandigheden dat dit misdrijf gepleegd werd ten opzichte van een minderjarige, door misbruik te maken van de kwetsbare toestand waarin de persoon zich bevindt, het gebruik van dwang, het leven van het slachtoffer opzettelijk of door grove nalatigheid in gevaar te brengen en door van de betrokken activiteit een gewoonte te maken. Verder stonden ook verschillende beklaagden terecht voor het ter beschikking stellen van kamers met het oog op prostitutie en het betrokken zijn bij een criminele organisatie. Het ging over een sterk georganiseerd Nigeriaans netwerk. Myria stelde zich burgerlijke partij in dit dossier.

De Federale Gerechtelijke Politie van Brussel vernam dat in het Afrikaanse prostitutiemilieu een zeer gekende Nigeriaanse prostituee met de roepnaam Mama L. (eerste beklagde) een vijftiental jonge Nigeriaanse meisjes in de prostitutie zou exploiteren, waaronder vermoedelijk ook minderjarigen. Dit zou al enkele jaren aan de gang zijn. Eveneens zou zij officieus nog een aantal *carrées* beheren waar ze in eigen persoon een regeling trof met de eigenaars ervan. Daarnaast vernamen ze ook dat zij verschillende meisjes seksueel uitbuitte als *Yemeshe-meisjes*.²⁹¹ De organisatie was dus enerzijds bezig met de overbrenging van jonge meisjes uit Nigeria met het oog op hun seksuele uitbuiting en anderzijds met de exploitatie

van de prostitutie van vele jonge meisjes in het Brussels prostitutiekwartier.

De meerderheid van de meisjes rekruteerde de eerste beklagde in Nigeria, met behulp van haar daar verblijvende broer. Dit vaak onder valse beloftes zoals het beloven van studies. Op deze manier werden de slachtoffers vanuit Nigeria via de Libiërouten naar Italië gesmokkeld. In Italië verbleven ze in vluchtelingenkampen. Vanuit Italië werden de meisjes naar België overgebracht door een man die ze per auto ging ophalen. Eerst dienden ze echter via het asielcentrum in het Franse Lille te passeren dit ten einde een asielpcedure op te starten en op die manier een tijdelijke bescherming te genieten tegen een eventuele uitwijzing naar hun thuisland.

Uit verschillende verklaringen van de slachtoffers bleek dat ze reeds in Nigeria een voodoo-ritueel ondergingen waar ze moesten zweren dat ze niet zouden vluchten en de totale reissom zouden terugbetalen aan de eerste beklagde, zo'n 35.000 euro. Een van de slachtoffers was nog minderjarig, zij mocht onder geen beding haar werkelijke leeftijd aan iemand meedelen. Eénmaal de slachtoffers aangekomen waren in Brussel werden ze direct overgebracht naar hun werkplaats en werden ze gedwongen om zich te prostitueren. Indien ze weigerden, werden ze fysiek mishandeld. De eerste beklagde passeerde dagelijks langs de woning van de meisjes om het geld op te pikken en controleerde steeds of ze niets te verbergen hadden.

Het onderzoek betrof ook verschillende getuigenverklaringen waarin duidelijk werd dat de eerste beklagde enorm veel druk uitoefende op de meisjes. Eveneens werden hun familieleden in Nigeria bedreigd door haar entourage. Er was bijgevolg sprake van gewelddadigheid ten opzichte van de meisjes en gebruik van psychologische dwang. De tweede beklagde fungeerde dan weer als *black taxi* chauffeur.

De af luisterprocedures die werden gevolgd door de politie bevestigden hetgeen hierboven wordt vermeld. De eerste beklagde pakte met verregaande represailles uit indien een meisje vluchtte en op die manier haar schuld niet afloste. Zo bleek dat de moeder van het minderjarige slachtoffer werd opgesloten en zwaar werd aangepakt. Later werd via dit slachtoffer vernomen dat haar broer op mysterieuze wijze om het leven is gekomen.²⁹²

Bij de beoordeling door de rechtbank bleek dat de eerste beklagde een leidende rol had in een zeer goed georganiseerde criminele organisatie. Volgende elementen deden

289 Antwerpen, 8 februari 2018 (niet beschikbaar).

290 Corr. Brussel Nederlandstalig, 31 mei 2018, 60me kamer (beroep vastgelegd op 10 oktober 2018).

291 Een bekende modus operandi in het Nigeriaanse prostitutiemilieu. Een meisje dat geen vaste prostitutieplaats heeft, krijgt de mogelijkheid van een "contractuele prostituee" om zich te prostitueren achter haar vitrine. Als tegenprestatie moet het meisje 50 % van haar prostitutie-inkomsten afstaan aan de contractuele prostituee.

292 Zie hierover de focus: deel 2; hoofdstuk 2, punt 2.2.

de rechtbank tot dit besluit komen: de internationale context, het groot aantal slachtoffers, de samenwerking van verschillende personen, het voortdurende onderling overleg om de reisroute van de meisjes te organiseren en prostitutieactiviteiten te regelen, het frequent wisselen van oproepnummers, het gebruik van codetaal en het aanmanen tot zwijgen tijdens de verschillende gesprekken. Alle beklagden werden schuldig bevonden van verschillende tenlasteleggingen met uitzondering van één beklagde die werd vrijgesproken. Alle verzwarende omstandigheden die werden vernoemd bij de tenlastelegging mensenhandel werden bijgevolg aangenomen.

Bij de straftoemeting werd enkel rekening gehouden met de geïdentificeerde slachtoffers om zo een dubbele telling te vermijden.

De eerste beklagde werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van veertien jaar en een boete van 240.000 euro (dertig geïdentificeerde slachtoffers). De tweede tot en met zevende beklagde kregen straffen tussen de veertig maanden en acht jaar gevangenisstraf samen met een boete van 8.000 tot 128.000 euro. De overige drie beklagden die eigenaars waren van de *carrées* werden elk veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee jaar met uitzet gedurende vijf jaar en een boete van 4.000 euro.

Ten opzichte van de eerste beklagde werd een som van 624.250 euro verbeurdverklaard alsook haar auto die ze gebruikte om zich naar het prostitutiekwartier te begeven in het kader van haar criminele activiteiten. Ten opzichte van de andere beklagden werden sommen tussen de 1.880 euro en 63.100 euro verbeurdverklaard. Eveneens vond er in dit dossier een verbeurdverklaring plaats van drie panden, echter kon er bij elk pand slechts een klein gedeelte van het pand worden verbeurdverklaard (de zogenaamde *carrées* of peeskamers), aangezien enkel dit deel van het pand werd verhuurd met het oog op prostitutie met de bedoeling een abnormaal profijt te realiseren.

Myria die zich burgerlijke partij stelde in dit dossier kreeg een morele en materiële schadevergoeding toegekend van 500 euro.

2.2.2. | Chinese privé-prostitutie

In deze zaak die voor de **correctionele rechtbank van Brugge kwam op 17 mei 2017**²⁹³ stonden een Chinese beklagde en een Belgische beklagde terecht

voor mensenhandel met het oog op de uitbuiting van prostitutie. Verder waren er ook tenlasteleggingen betreffende een poging tot verkrachting, aanranding van de eerbaarheid en een gevangenhouding. Eveneens werden hen ook sociaalrechtelijke inbreuken ten laste gelegd. De slachtoffers hadden allemaal de Chinese nationaliteit. Een van de slachtoffers stelde zich burgerlijke partij.

De feiten kwamen aan het licht toen de lokale politie verdere onderzoeksverrichtingen uitvoerde naar aanleiding van informatie die hen aangeleverd werd. Zo bleek dat er aan privé-prostitutie werd gedaan door verschillende niet-geïdentificeerde Aziatische dames op twee adressen aan de kust. Deze appartementen werden bij twee immobiliënkantoren gehuurd door de eerste beklagde, telkens met als opgegeven reden dat ze deze appartementen huurde voor familieleden die op bezoek kwamen vanuit China. Het vermoeden bestond evenwel dat de beklagden zich bezighielden met het plaatsen van mogelijks illegale Chinese dames in een prostitutienetwerk. De politie kreeg eveneens kennis van advertenties op het internet in verband met privé-escortes.

Na telefonie- en buurtonderzoek, waaruit een komen en gaan van mannen bleek, werden de twee beklagden ondervraagd. De eerste beklagde beriep zich op haar zwijgrecht. De tweede beklagde deelde spontaan mee dat hij zijn echtgenote al een tijdje vroeg om te stoppen 'met die illegalen en die prostitutie', maar dat ze niet naar hem wou luisteren, dat hij haar gewaarschuwd had dat er sowieso problemen van zouden komen en dat ze voor vijf illegale Chinese vrouwen zorgde. Hij bevestigde later dat hij eveneens een advertentie had helpen ontwerpen en dat hij enkel voor praktische zaken in het appartement kwam.

Uit de verhoren van vier slachtoffers werd de politie niets wijzer. Er werd verklaard dat ze naar België waren gekomen om een geschikte partner te vinden om eventueel te trouwen, dat hun verblijf maar van korte duur was, dat er geen mannen in het appartement kwamen en dat ze zeker niet hadden meegedaan aan seks tegen betaling. Wanneer het over hun paspoort ging, verklaarden ze dat deze op een andere plaats in België lag.

Tijdens een latere huiszoeking bij beklagden, werden alle vier de Chinese paspoorten teruggevonden. Ook werd een boardingpass teruggevonden van een van de slachtoffers waaruit duidelijk bleek dat ze hier al veel langer verbleef dan meegedeeld tijdens haar verklaring. Verder trof men ook een notitieboekje aan met 215 oproepnummers in.

Eén maand na de eerste verhoren, nam PAG-ASA telefonisch contact op met de lokale politie om aangifte te doen wegens feiten van poging tot verkrachting,

²⁹³ Corr. West-Vlaanderen, afdeling Brugge, 17 mei 2017, 17de kamer (beroep).

wederrechtelijke vrijheidsberoving en aanranding van de eerbaarheid ten laste van de beide beklaagden.

Een van de slachtoffers slachtoffer bracht bijgevolg een tweede relaas, waar ze de feiten helemaal anders vertelde ten opzichte van de eerste keer. In China was ze in contact gekomen met een persoon die haar naar Europa kon brengen om te werken in massagesalons, hiervoor diende ze 10.000 euro te betalen. Deze persoon dreigde haar te vermoorden indien ze dit niet zou betalen. Eenmaal de kust bereikt, werd haar meegedeeld dat ze zich zou moeten prostitueren en de eerste beklagde stelde voor dat de tweede beklagde haar eens zou tonen wat ze zou moeten doen. Toen het slachtoffer dit weigerde, werd ze in een kamer getrokken en over haar hele lichaam betast, het slachtoffer weigerde om verder te gaan en hield de tweede beklagde op deze manier af. Ze kon ontsnappen en sloot zich op in een andere kamer. Dagen later werd ze overgebracht naar een ander appartement waar de overige meisjes zich prostitueerden. Zij diende op twee stoelen te slapen omdat ze weigerde zich te prostitueren.

Beklaagden ontkenden deze aantijgingen. Ook werd de eerste beklagde geconfronteerd met het telefonieonderzoek dat aan het licht bracht dat ze eveneens in Dubai dames aanbood en prijzen besprak met mannen. Ze benadrukte dat ze enkel vrienden wou helpen en dat dit geenszins mensenhandel uitmaakte. Er volgde een bankonderzoek bij de financiële instellingen en de moneytransmitters in België en bij de huiszoeking werden de aangetroffen gsm's en computers uitgelezen.

De rechtbank oordeelde dat beide beklaagden zich wel degelijk schuldig maakten aan het misdrijf mensenhandel in de zin van seksuele exploitatie van de Chinese vrouwen door misbruik te maken van hun precaire verblijfsrechtelijke en sociale situatie. De eerste beklagde organiseerde via haar contacten in haar thuisland en Dubai duidelijk de overkomst van de Chinese onderdanen naar België. Ze had de dames volledig in haar macht door hen hun paspoorten afhandig te maken, mede hierdoor hadden de vier dames in hun eerste verhoor hun verhaal verzonnen. Dat de tweede beklagde zijn rol minimaliseert, mist volgens de rechtbank alle geloofwaardigheid. Zo werden er onder andere op een van de gsm's verschillende berichten aangetroffen die duidelijk de organisatie van prostitutie betroffen, waarvan het taalniveau van het Nederlands dat van de eerste beklagde oversteeg. De tweede beklagde wordt dus wel degelijk als mededader beschouwt.

Voor de tenlastelegging betreffende poging tot verkrachting, aanranding van de eerbaarheid en gevangenhouding sprak de rechtbank de twee beklaagden vrij. Dit aangezien de verklaringen van het slachtoffer

niet ondersteund worden door objectieve elementen. De sociaalrechtelijke inbreuken werden wel bewezen geacht.

De eerste beklagde werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie jaar en een geldboete van 4 x 6.000 euro, deze laatste met uitstel. De tweede beklagde werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van achttien maanden en een geldboete van 4 x 6.000 euro, beiden met uitstel. De rechtbank verklaarde verschillende overtuigingsstukken verbeurd en sprak ook een verbeurdverklaring uit ten belope van 5.260 euro.

Aan het slachtoffer dat zich burgerlijke partij stelde werd een gemengde materiele en morele schadevergoeding van 10.000 euro toegekend.

2.2.3. | Loverboytechniek

In een zaak die op **22 maart 2018 is behandeld door de Franstalige correctionele rechtbank van Brussel**²⁹⁴ werd een Albanese beklagde vervolgd voor mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting, aanwerving en uitbuiting van de prostitutie van een jonge Albanese vrouw, en voor verboden wapendracht (een springmes). In Albanië had hij een zeer arme jonge vrouw leren kennen. Hij versierde haar en beloofde haar een beter leven. Hij liet haar weten dat al verschillende vrouwen zich voor hem hadden geprostitueerd. Toen ze weigerde zich te prostitueren, begon hij haar te slaan en onder druk te zetten. Uiteindelijk stemde ze ermee in, op voorwaarde dat hij haar zou helpen met haar kinderen en dat de opbrengsten naar haar vader in Albanië zouden worden gestuurd. Ze reisden via Turkije en Duitsland naar België, waar ze zich in een zaak begon te prostitueren. Ze leefden in verschillende hotels. Toen ze op een dag niet wilde werken, sloeg en bedreigde hij haar en haar familie door met een mes te zwaaien. Hij hield haar voortdurend onder controle, via telefoon of via WhatsApp. Geen enkele van de uitgevoerde geldtransfers is bij de familie van het slachtoffer terechtgekomen.

Elementen uit het dossier (getuigenverhoor, zoller, telefoontaps) staafden de verklaringen van het slachtoffer.

De rechtbank achtte alle tenlasteleggingen bewezen. De beklagde werd veroordeeld tot 4 jaar gevangenisstraf en een boete van 6.000 euro. De rechtbank sprak de verbeurdverklaring per equivalent uit van 13.050 euro, waarvan 655 euro in beslag werd genomen, wat overeenkomt met de winsten uit de prostitutie van

²⁹⁴ Corr. Brussel Franstalig, 22 maart 2018, 47ste k. (definitief).

het slachtoffer. Het slachtoffer kreeg 15.000 euro *ex aequo et bono* toegewezen, als morele en materiële schadevergoeding. In toepassing van artikel 43*bis* van het Strafwetboek kende de rechtbank haar ook de aan de beklaagde verbeurdverklaarde sommen toe. Het opvangcentrum dat het slachtoffer had begeleid en dat zich burgerlijke partij had gesteld, kreeg 1 euro toegewezen.

Een andere zaak die **op 21 september 2017 door de correctionele rechtbank van Charleroi**²⁹⁵ werd behandeld betrof een Bulgaarse beklaagde recidivist, die jonge vrouwen uitbuitte door ze emotioneel aan zich te binden. Hij werd vervolgd voor mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting, aanwerving en uitbuiting van de prostitutie van vijf jonge Bulgaarse vrouwen. Bovendien werd hij ook vervolgd voor willekeurige detentie van een van die jonge vrouwen.

De rechtbank veroordeelde hem voor alle tenlasteleggingen, behalve voor de willekeurige detentie. De beklaagde ronselde de jonge vrouwen in Roemenië, bood hen onderdak, bracht ze naar hun plaats van prostitutie in Charleroi en ging hun opbrengsten ophalen. Hij maakte tevens gebruik van geweld en bedreigingen. De rechtbank baseerde zich op telefoontaps, observaties en informatie van de Bulgaarse overheden. De rechtbank erkende ook een aantal verzwarende omstandigheden (misbruik van een kwetsbare situatie, gebruik van geweld of bedreigingen, activiteit met een gebruikelijk karakter), behalve die van vereniging.

Wat de tenlastelegging willekeurige detentie betrof, meende de rechtbank dat de zware psychologische impact van de beklaagde niet volstond als bewijs voor deze tenlastelegging.

De rechtbank veroordeelde de beklaagde tot een gevangenisstraf van zes jaar en een boete van 40.000 euro. Hij sprak tevens de bijzondere verbeurdverklaring uit van de som van 26.400 euro als vermogensrechtelijke voordelen die hij rechtstreeks uit de misdrijven had gehaald.

In beroep heeft het **hof van beroep van Bergen**²⁹⁶ in een arrest van 12 januari 2018, de in eerste aanleg uitgesproken veroordeling bevestigd. Het hof heeft de gevangenisstraf wel verzwaaard van zes naar acht jaar. Wat de tenlasteleggingen betreft wees het hof erop dat de beklaagde controle over zijn slachtoffers verwierf door ze emotioneel aan zich te binden en ze op die manier in

de prostitutie te dwingen. Hij hield ze vervolgens onder controle door ze bij hem thuis onderdak te verschaffen, door ze constant in de gaten te houden o.a. via telefoon en door er tegenover hen een aanwijzende en dreigende houding op na te houden. Bovendien kon het hof op basis van de manier waarop elk van de vijf slachtoffers in België tot prostitutie werden aangezet, opmaken dat zij geen andere echte en reële keuze hadden dan zich naar het gedrag van de verdachte te schikken namelijk door hun emotionele en economische afhankelijkheid en hun sociale en administratieve situatie.

2.2.4. | Thaise escortes

In beroep kwam een zaak van mensenhandel en -smokkel van jonge Thaise vrouwen voor, met een goed geolied en georganiseerd systeem, die ruim aan bod is gekomen in het vorige verslag.²⁹⁷ De jonge vrouwen die in een moeilijke familiale en/of financiële situatie zaten werden in Thailand gerekruteerd. Ze wisten dat ze zich zouden moeten prostitueren. Hun reisschulden moesten ze terugbetalen door zich te prostitueren via online advertenties.

In eerste aanleg werden vier beklaagden (twee Thaise vrouwen, een Pakistaan en een Roemeen) veroordeeld voor verschillende tenlasteleggingen. De drie eerste voor mensenhandel en mensensmokkel, aanwerving en uitbuiting van de prostitutie van verschillende jonge Thaise vrouwen en om reclame te hebben verspreid voor een aanbod van diensten van seksuele aard (publicatie van advertenties op een website van seksuele aard onder de rubriek "escorts en massages"). De Pakistaanse en ook de Roemeense beklaagde werden voor diezelfde tenlasteleggingen (behalve voor smokkel en reclame) vervolgd maar dan ten opzichte van de twee Roemeense jonge meisjes.

Vier Thaise slachtoffers hadden zich burgerlijke partij gesteld.

In een vonnis van 16 november 2016²⁹⁸, dat uiterst gedetailleerd was gemotiveerd, had de correctionele rechtbank van Luik de beklaagden in eerste aanleg voor alle tenlasteleggingen veroordeeld.

Twee veroordeelden tekenden beroep aan. De hoofdbeklaagde tegen de straf- en burgerrechtelijke

295 Corr. Henegouwen, afdeling Charleroi, 21 september 2017, 10de k. (beroep).

296 Bergen, 12 januari 2018, 4de k.

297 Myria, Jaarverslag Mensenhandel en Mensensmokkel 2017, *Online*, deel 3, hoofdstuk 3, punt 2.2.3., pp. 104-106.

298 Corr. Luik, afdeling Luik, 16 november 2016, 19de k.

bepalingen van het vonnis, en de Pakistaanse veroordeelde tegen de strafmaat. Het Openbaar Ministerie volgde dit hoger beroep en stelde zich vragen bij de manier waarop de eerste rechters de verbeurdverklaringen hadden berekend.

In een **arrest van 1 juni 2017 heeft het hof van beroep van Luik**²⁹⁹ de schuld van de hoofdbeklaagde bevestigd, vooral dan op basis van de nauwkeurige en eensluidende verklaringen van de slachtoffers, de gedeeltelijke bekentenissen van een van de veroordeelden, de contacten die beide veroordeelden via een berichtendienst onderhielden en de uitgevoerde geldstortingen.

Het hof herleidde evenwel de gevangenisstraffen van zes naar vijf jaar, waarvan een deel met uitstel voor de Pakistaanse veroordeelde.

Het hof bevestigde ook de in eerste aanleg uitgesproken burgerrechtelijke veroordelingen, net als de door de eerste rechters gemaakte berekeningen en de toekenning van het verbeurdverklaarde bedrag aan de burgerlijke partij, maar dan wel naar het aandeel van hun respectievelijke schuldvorderingen.

2.2.5. | Gemeenschappelijke onderzoeksteams (JIT)

Een zaak waarin een Frans-Belgisch team samen een onderzoek heeft gevoerd naar feiten van uitbuiting van ontucht in het kader van mensenhandel, en dat in het vorige verslag aan bod is gekomen³⁰⁰, is in beroep behandeld. Tijdens controles van prostitutiesalons te Luik in de loop van 2008 richtten de politiediensten hun aandacht op salons waarvan de eigenaar een Fransman was. Na overleg met hun Franse collega's bleek dat er tegen die persoon een onderzoek liep wegens het aanzetten van ontucht met verzwarende elementen. In België werd een onderzoeksrechter aangesteld en er werd een gemeenschappelijk team opgericht. Tussen 2008 en 2013 werden tal van onderzoeksopdrachten uitgevoerd (onderzoeksdaden online, telefoontaps, observaties, huiszoekingen en vermogensonderzoek).

In die zaak werden in eerste aanleg vijftien beklaagden vervolgd. Twaalf daarvan, onder wie de hoofdbeklaagde en heel wat vrouwelijke beklaagden, werden vervolgd voor

mensenhandel ten opzichte van talrijke Roemeense jonge meisjes en ook wegens het wetens en willens betrokken geweest te zijn bij een criminele organisatie.

Alle beklaagden, behalve één, werden ook vervolgd voor het houden van een huis van ontucht. De meesten waren ook de uitbaatsters van de zaken waarin de meisjes zich prostitueerden.

De meeste beklaagden werden ook aanzetting tot ontucht en uitbuiting van de prostitutie ten laste gelegd.

Twee zaakvoersters van een prostitutiesalon tekenden beroep aan. In een vonnis van 14 september 2016³⁰¹ had de correctionele rechtbank van Luik ze in eerste aanleg veroordeeld voor mensenhandel, het houden van een huis van ontucht en aanzetting tot en uitbuiting van de prostitutie, echter werden ze voor de tenlastelegging betrokkenheid bij een criminele organisatie vrijgesproken.

In een **arrest van 12 september 2017**³⁰² **zou het hof van beroep van Luik** de veroordeling van beide beklaagden bevestigen. Voor een van hen meende het hof dat de schuld is aangetoond op basis van verschillende elementen: de eensluidende verklaringen van de slachtoffers; de rekrutering in Roemenië van jonge meisjes die in een moeilijke familiale en/of financiële situatie zaten door de beklagde en de hoofdveroordeelde (niet in beroep); het ontvangen, onderbrengen en bewaken van die jonge meisjes binnen prostitutiezaken waarvan het beheer aan verschillende personen was toevertrouwd, onder wie de beklagde; de introductie in de prostitutie en de adviezen die de beklagde heeft gegeven; de relatie van ondergeschiktheid van de jonge meisjes tegenover de beklagde-hoofdveroordeelde en de zaakvoersters (onder wie de beklagde); de door die laatste uitbetaalde vergoeding afkomstig uit de opbrengsten van de prostitutie-activiteit voor de beheersdiensten aan verschillende personen, onder wie de beklagde en de gedeeltelijke bekentenissen van de beklagde.

De beklagde wees overigens op de onoverkomelijke dwaling van haar kant, een argument waar het hof geen rekening mee hield. Het hof meende dat beklagde zich niet kan rechtvaardigen door een onoverkomelijke dwaling in te roepen louter door het feit dat zij slecht geïnformeerd zou geweest zijn omwille van een vroegere houding van de administratie en de politiediensten.

Het hof hield er voor de andere beklagde een gelijkaardige motivatie op na. Ook zij had een onoverkomelijke

299 Luik, 1 juni 2017, 18de k.

300 Myria, Jaarverslag Mensenhandel en Mensensmokkel 2017, *Online*, deel 3, hoofdstuk 3, punt 2.2.6., pp. 108-110.

301 Corr. Luik, afdeling Luik, 14 september 2016, 19de k.

302 Luik, 12 september 2017, 18ste k.

dwaling ingeroepen. In dit verband merkte het hof op dat de loutere vaststelling dat de verdachte zich bleef prostitueren terwijl zij een van de zaken runde, niet volstond om een onoverkomelijke fout van haar kant te rechtvaardigen. Zij toonde namelijk niet aan de nodige voorzorgsmaatregelen te hebben genomen om voldoende en uitvoerig geïnformeerd te zijn geweest.

Wat de twee beklagden betreft heeft het hof evenwel de gewone opschorting uitgesproken.

2.3. | Economische uitbuiting

2.3.1. | Bouw

In verschillende dossiers in deze sector zijn rechterlijke uitspraken gevallen.³⁰³

Een eerste dossier waarin de **correctionele rechtbank van Neufchâteau op 20 april 2017**³⁰⁴ een uitspraak heeft gedaan, betrof een beklagde, die werd vervolgd voor de uitbuiting van vier arbeiders, waarvan er één zich burgerlijke partij heeft gesteld, op verschillende werven in België waar Chinese restaurants werden gebouwd. De beklagde wordt vervolgd voor mensenhandel en mensensmokkel, hulpverlening bij illegaal verblijf en voor verschillende inbreuken op het sociaal strafrecht.

Het dossier ging aan het rollen na vermoedens van zwartwerk in een leegstaand gebouw. Tijdens een controle op deze werf werden verschillende personen aangetroffen, onder wie drie werknemers, die over geen enkele werkuitrusting beschikten en die ter plaatse op de werf, op matrassen op de grond sliepen. Er was enkel een klein verwarmingstoestel voorzien voor een immense hangar, een noodkeuken en een douche die met recyclingmateriaal in elkaar was gestoken. Aangezien de eerste uitleg van twee van de drie werknemers uitbuiting deed vermoeden, werden ze naar een gespecialiseerd

opvangcentrum overgebracht. Tijdens een verhoor dat correct verliep, vertelden ze hun parcours. Ze hadden veel geld aan een smokkelaar betaald en waren zo illegaal in België beland. Ze hadden al regelmatig werken op verschillende werven voor de beklagde verricht. Ze deden dit al jaren en steeds in erbarmelijke omstandigheden. Zo waren ze op de werf zelf gehuisvest, of ze pendelden vanuit redelijk onbewoonbare appartementen. Hun werkuren waren zeer zwaar (9 à 10 uur per dag, 6 dagen op 7), het loon dat ze ontvingen lag de helft lager dan het in België gewaarborgde minimumloon en ze werden bovendien niet altijd betaald. Als ze hun loon al kregen, was het steeds handje contantje, zonder ontvangstbewijs.

De verklaringen van de werknemers werden gestaafd door andere verhoren en objectieve elementen uit het dossier. Diezelfde beklagde was overigens ook betrokken in twee andere dossiers in andere gerechtelijke arrondissementen, waarbij de modus operandi ongeveer dezelfde was.

De rechtbank veroordeelde de beklagde bij verstek voor alle tenlasteleggingen tot een gevangenisstraf van één jaar, een geldboete van 24.000 euro en tot het storten aan de burgerlijke partij van 1 euro provisionele schadevergoeding.

Een ander dossier dat op **2 oktober 2017 door de correctionele rechtbank van Luik**³⁰⁵ werd behandeld, betrof twee beklagden, broer en zus, die werden vervolgd voor mensenhandel met het oog op economische uitbuiting en voor diverse tenlasteleggingen inzake sociaal strafrecht. Hen werd ten laste gelegd dat ze twee Roemeense werknemers, die zich burgerlijke partij stelden, aan het werk hadden gezet in omstandigheden in strijd met de menselijke waardigheid (abnormaal lage lonen, onhygiënische huisvesting, abnormaal lange arbeidstijden, werknemers waren afhankelijk van hulp van buitenaf voor voedsel en geen medische zorg bij arbeidsongevallen).

Na een telefoontje van burens die een koppel werkende Roemenen hadden aangegeven, die in ellendige omstandigheden in een gebouw in Hoei waren gehuisvest, kwam de politie ter plaatse en maakten ze een fotoreportage. De twee werknemers werden verhoord. Ze stelden dat ze vele uren per dag werkten, dat ze niet betaald werden, dat ze al maanden op de werf woonden, dat slechts één kamer verwarmd werd door een gasconvector, dat er een toilet was dat aanvankelijk niet functioneerde. De beklagden hielden eveneens hun identiteitsdocumenten bij. Na hun verhoor zijn

303 Naast de beslissingen die hierna worden aangehaald, dient ook de beslissing genomen in beroep door het hof van beroep van Antwerpen op 26 april 2018 vernoemd te worden. In eerste aanleg werd deze zaak beslist door de correctionele rechtbank van Turnhout op 22 april 2015. Deze zaak werd vermeld in het jaarrapport mensenhandel en mensensmokkel van Myria in 2015, *Schakels verbinden*, p. 116-117. Het beroep werd ingediend door twee slachtoffers die zich burgerlijke partij hadden gesteld en waaraan enkel een morele schadevergoeding was toegekend. Het hof kende aan een van de twee toch een materiële schadevergoeding toe. Het andere slachtoffer had enkel het bedrag van de morele schadevergoeding aangevochten, echter hervormde het hof het vonnis op dit vlak niet.

304 Corr. Luxemburg, afdeling Neufchâteau, 20 april 2017, 14de k. (bij verstek).

305 Corr. Luik, afdeling Luik, 2 oktober 2017, 18de k. (definitief).

de werknemers opgevangen door een gespecialiseerd opvangcentrum voor slachtoffers van mensenhandel.

Een van de werknemers werkte voor de ouders van de beklagde in Roemenië. De beklagde zou hem naar België hebben gebracht, waar hij zonder te zijn betaald, in zijn huis heeft gewerkt. Daarna zou hij met zijn echtgenote in het huis van de vrouwelijke beklagde hebben gewerkt.

De rechtbank gaf de beklagde het voordeel van de twijfel en sprak hem vrij voor alle tenlasteleggingen. Uit het strafdossier viel immers niet op te maken of de werknemer bij hem had gewerkt. In zijn huis was geen enkele huiszoeking of vaststelling uitgevoerd. Voorts was ook zijn rol bij de renovatie van het huis in Hoei niet aangetoond. De verklaringen van de slachtoffers op dat punt waren tegenstrijdig en op basis van de enige objectieve elementen uit het onderzoek kon zijn betrokkenheid niet worden aangetoond.

De rechtbank veroordeelde de vrouwelijke beklagde wel voor alle tenlasteleggingen tegen haar. De rechtbank wees erop dat ook al moesten de verklaringen van de slachtoffers worden gerelativeerd (met name wat de exacte staat van het huis vóór de werken en wat de omvang van de uitgevoerde werken betrof), het toch vast stond dat de woning onbewoonbaar was en dat deze in strijd was met de menselijke waardigheid om er maandenlang in te wonen. Bovendien stond het beloofde loon van 1.000 euro of 1.500 euro voor de werken niet in verhouding tot het geleverde werk, wat ook in strijd was met de menselijke waardigheid.

De rechtbank veroordeelde de vrouwelijke beklagde tot twaalf maanden gevangenisstraf met uitstel en gelastte bovendien de verbeurdverklaring van het gebouw en de verbeurdverklaring per equivalent van de som van bijna 24.000 euro in hoofde van die beklagde. Ze werd verder nog veroordeeld tot de uitbetaling aan beide partijen van een provisionele som van 10.120 euro voor de materiële schade en van de definitieve som van 1.250 euro voor de morele schade.

De verbeurdverklaarde sommen werden prioritair aan de burgerlijke partijen toegewezen.

In nog een andere zaak die op **21 maart 2018 voor de correctionele rechtbank van Brugge**³⁰⁶ kwam stond één beklagde met de Belgische nationaliteit, terecht voor mensenhandel met het oog op economische uitbuiting

van één Ghanees slachtoffer en voor sociaalrechtelijke inbreuken ten opzichte van drie slachtoffers.

De politie werd opgeroepen voor een man die helemaal overstuur was en om hulp vroeg. De man praatte heel gebrekkig Engels en vertelde dat hij bij iemand in de auto had gezeten die hem wilde doden. Hij voerde een denkbeeldig gesprek met de beklagde en hij vertelde dat hij bij deze beklagde in de bouwsector werkte. Deze beklagde was gelinkt aan een immo bedrijf, waartegen er reeds langere tijd een onderzoek liep. Uit verder onderzoek bleek dat de beklagde het slachtoffer onderdak en eten gaf in ruil voor zijn prestaties (verven opruimen, schilderen, ...). Hij had zijn papieren aan de beklagde moeten afgeven en beschikte dus niet over verblijfsdocumenten. Naderhand werd het slachtoffer overgebracht naar PAG-ASA, waar hij in paniek raakte, smeekte niet te worden vermoord en stellende dat hij niet gedeporteerd wilde worden naar Afrika.

Bij uitlezing van de gsm van het slachtoffer werden er verschillende sms-berichten teruggevonden waaruit bleek dat de beklagde en het slachtoffer vaak contact hadden over de taken die zouden moeten worden uitgevoerd en de slaappleaats van het slachtoffer. Het slachtoffer verklaarde dat de beklagde hem overtuigd had om voor hem te werken met het voorwendsel hem te helpen zijn papieren in orde te brengen. Er waren bovendien twee getuigenissen die dit verhaal grotendeels bevestigden.

Aangezien de beklagde alle feiten betwiste, diende de rechtbank te oordelen of er voldoende bewijs was om de beklagde te veroordelen. De rechtbank benadrukte dat dit wel degelijk het geval was omwille van de vaststellingen van de verbalisanten, het geloofwaardige verhaal van het slachtoffer, de objectieve resultaten van de gsm-uitlezing en de verklaringen van de getuigen. Op basis van het voorgaande besloot de rechtbank dat de tewerkstelling van het slachtoffer wel degelijk plaats vond in omstandigheden in strijd met de menselijke waardigheid en dat er voor het slachtoffer, omwille van zijn zeer precare verblijfsrechtelijk en sociale situatie, geen andere en reële optie was dan zich de eenzijdige opgedrongen arbeids- en leefomstandigheden te laten wel gevallen.

De beklagde werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van dertig maanden en een geldboete van 6.000 euro. Op burgerlijk vlak werd aan het slachtoffer een morele schadevergoeding toegekend van 7.500 euro.

306 Corr. West-Vlaanderen, afdeling Brugge, 21 maart 2018, 17de kamer (beroep).

Klusjesman

In een zaak die op **26 juni 2017** door de **Franstalige correctionele rechtbank van Brussel**³⁰⁷ werd behandeld, stond een Belgische beklagde en zaakvoerder, en zijn vennootschap, terecht voor mensenhandel met het oog op economische uitbuiting van een Tunesische werknemer, die zich burgerlijke partij had gesteld. Samen met een andere beklagde, en medezaakvoerder, werd hij ook vervolgd voor tal van inbreuken op het sociaal strafrecht.

De vennootschap, waarvan de hoofdbeklaagde zaakvoerder is, renoveert en verhuurt appartementen, o.a. onder de vorm van aparthotels. Deze beklagde was rechtens of feitelijk altijd al de bedrijfsleider geweest. Tijdens de periodes waarin hij tijdelijk niet kon werken, stelde hij dan andere zaakvoerders aan. De andere beklagde, en tijdelijke medezaakvoerder, heeft *de facto* nooit beslissingsbevoegdheid gehad. De rechtbank sprak hem daarom ook vrij voor alle tenlasteleggingen.

Het dossier is aan het rollen gegaan na een controle van de sociale inspectie in de lokalen van de vennootschap, nadat ze "informatie" had ontvangen. De werknemer was er aanwezig en de inspecteurs stelden vast hoe verloederd de woning wel was (ruimte gebruikt als werkplaats en loods, bank gebruikt als bed, geen waterkraan of toilet, geen keuken, vochtige woning, verouderde en gevaarlijke elektrische installatie).

De werknemer legde uit dat hij als klusjesman werkte in de aparthotels die de hoofdbeklaagde verhuurt (insecticiden verspreiden, bagages dragen of meubels verplaatsen), dat hij er al één jaar woonde en dat hij naar het openbaar zwembad moest gaan om zich te wassen.

De beklagde stelde dat hij de werknemer, die verblijfstitel noch arbeidskaart had, had leren kennen op een moment waarop hij zelf in hetzelfde gebouw en in dezelfde precaire omstandigheden leefde, dat hij hem had voorgesteld gratis in een leegstaand kantoor te gaan wonen waarin hij zelf had gewoond.

De rechtbank stelde vast dat de leefomgeving ongeschikt was als woning. Bovendien werd de werknemer, die beschikbaar moest zijn zodra hem een dienst werd aangevraagd, niet betaald. Slechts af en toe ontving hij 100 euro. Geleidelijk aan moest hij steeds meer (onderhouds) werken uitvoeren.

De rechtbank veroordeelde de hoofdbeklaagde en zijn vennootschap daarom voor de tenlastelegging mensenhandel. Het stond immers vast dat hij de werknemer had blootgesteld aan werkomstandigheden die in strijd waren met de menselijke waardigheid, door hem op een onbewoonbare plaats te huisvesten en hem om diensten te vragen die niet in overeenstemming met de wettelijke barema's werden uitbetaald, zonder rekening te houden met de veiligheid of hygiëne op het werk, zonder sociale bescherming, zonder werkuren, en door van hem te verwachten dat hij beschikbaar zou zijn telkens van hem een dienst werd gevraagd. De rechtbank veroordeelde de beklagde en zijn vennootschap ook voor de tenlasteleggingen inzake sociaal strafrecht.

De rechtbank veroordeelde de hoofdbeklaagde tot 20 maanden gevangenisstraf met uitstel en een boete van 6.000 euro. De vennootschap kreeg een boete van 12.000 euro opgelegd. De rechtbank gelastte bovendien de heropening van de debatten op een latere zitting om uitspraak te doen over de burgerlijke vordering (van de werknemer en van het centrum dat hem heeft opgevangen), aangezien de beklagden geen conclusies hadden neergelegd over de burgerlijke vorderingen.

Misbruik van de detacheringsprocedure

De correctionele rechtbank van Dendermonde sprak op 20 oktober 2017³⁰⁸ een vonnis uit in een zaak rond misbruik van de detacheringsprocedure. In Bulgarije werden er door de beklagden verschillende bouwbedrijven opgezet. Daar oefenden de bedrijven amper activiteiten uit, behalve het aanwerven van personeel om ze vervolgens te detacheren. De drie beklagden betroffen een Bulgaar, een Belg en een BVBA. De tenlastelegging betrof verschillende sociaalrechtelijke inbreuken en mensenhandel met het oogpunt personen aan het werk te zetten in strijd met de menselijke waardigheid met de omstandigheden van misbruik van gezag, de bijzondere kwetsbare positie van de persoon en het gebruik van dwang. Twee Bulgaarse slachtoffers stelden zich burgerlijke partij.

De uitbuiting kwam aan het licht toen de politie celacties hield op verschillende werven. Op dat moment bleek dat verschillende werknemers niet over Limosadocumenten beschikten. Dit was onder meer een van de inbreuken die gepleegd werden tegen de sociaalrechtelijke wetgeving.

Uit het onderzoek en uit de verklaringen van de tewerkgestelde Bulgaren bleek dat er weinig tot geen kennis was over het moederbedrijf in Bulgarije, dat ze

307 Corr. Brussel Franstalig, 26 juni 2017, 89me k. (beroep).

308 Corr. Oost-Vlaanderen, afdeling Dendermonde, 20 oktober 2017 (beroep).

nooit gewerkt hebben in Bulgarije zelf, maar expliciet gerekruteerd werden om in België te komen werken, dat er vaak geen contracten waren en dat er zo'n 8 à 10u per dag gewerkt werd (zes dagen in de week) en hen een loon beloofd werd van 200 à 250 euro per maand.

Na deze celacties dienden ook twee slachtoffers zelf klacht in tegen hun werkgevers. Daarbij verklaarde een slachtoffer dat er volgens hem geen activiteiten waren in Bulgarije, enkel het aanwerven van personeel om te detacheren. Verder woonden ze in woningen die zich allemaal in slechte staat bevonden. Het was de bedoeling dat ze deze zelf zouden opknappen. Uit deze verklaringen bleek dat het loon van de werknemers nooit uitbetaald werd en er steeds beloofd werd dat dit later, éénmaal terug in Bulgarije, zou gebeuren. De slachtoffers verklaarden verder dat er bij het in de hoogte werken zelfs nooit veiligheidsmaatregelen werden genomen.

Door de Bulgaarse inspectie werd vastgesteld dat de firma geen activiteiten had in Bulgarije. Bijgevolg bleek uit het strafdossier dat geen van de werknemers onderworpen was aan de Bulgaarse sociale zekerheid.

De rechtbank veroordeelde beide beklaagden tot een hoofdgevangenisstraf van één jaar (bij de eerste beklagde met uitstel) en een geldboete van 7 x 6.000 euro.

Twee slachtoffers stelden zich burgerlijke partij, aan hen werd elk een schadevergoeding toegekend van 4.125 euro, opgedeeld in 3.125 euro materiële schade en 1.000 euro morele schade.

In een andere zaak die voor de **correctionele rechtbank van Mechelen werd behandeld op 22 maart 2018**³⁰⁹ stonden vier beklaagden, waaronder twee Belgen, een Nederlander en een Hongaar, terecht voor verschillende inbreuken: mensenhandel met het oog op arbeidsuitbuiting (via een systeem van frauduleuze detacheringen), mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting en huisjesmelkerij (abnormaal profijt te realiseren door een onroerend goed ter beschikking te stellen in omstandigheden die in strijd zijn met de menselijke waardigheid) en het wetens en willens betrokken geweest zijn bij een criminele organisatie. Het betroffen voornamelijk Roemeense en Hongaarse slachtoffers. Myria stelde zich burgerlijke partij in dit dossier.

De bal ging aan het rollen toen er een verkeerscontrole plaatsvond. De inzittende van een voertuig waren een

testrit aan het maken met het oog op de aankoop ervan. In de wagen zaten personen van Roemeense nationaliteit, aangezien ze geen identiteitskaart bij hadden, stelde de politie voor om mee te gaan naar hun verblijfsadres waar er nog meer personen van Roemeense nationaliteit werden aangetroffen. Ze bleken allemaal tewerkgesteld te zijn via detachering voor een firma die zich bezighoudt met afbraak- en grondwerken.

Het pand waar de slachtoffers verbleven gaf langs de buitenkant een verloederde indruk en ook aan de binnenkant was het in een vergevorderde staat van verval. Er waren overal schimmels en vochtvlekken en het plafond vertoonde verzakkingen. Wanneer de slachtoffers melding maakten over de staat waarin hun huis zich bevond, kwam er geen reactie op. Elk moesten ze driemaandelijks 200 euro per persoon betalen voor hun verblijf, dit bedrag werd rechtstreeks afgehouden van hun loon. Ook in een tweede pand was er sprake van dezelfde omstandigheden. Daar verklaarden de slachtoffers dat ze geen huur dienden te betalen, maar dat hen wel een degelijk pand beloofd werd.

Het dossier is zeer lijk, zo werden er onder andere rogatoire opdrachten ondernomen naar Hongarije en Roemenië, vonden er confrontaties en tapgesprekken plaats en werden de beklaagden meermaals verhoord. Uit het onderzoek bleek dat de werknemers niet werden ingeschreven bij de Hongaarse firma's die hen zouden detacheren. Een van de arbeiders had een ongeval (hij maakte een val en brak hierbij zijn polsen, neus en liep snijwonden op) en pas na vier uur bracht men hem naar de boerderij van beklagde en na nog eens twee uur werd hij naar de dokter gebracht. Ook een andere arbeider geraakte gewond bij het laden van een tractor en moest gewoon verder werken. De arbeiders waren niet verzekerd.

Verder werden er dames tewerkgesteld in een zogenaamde champagnebar, daar werden er ook seksuele handelingen gesteld. Hier werd eveneens het systeem van detachering toegepast en werden de dames op geen enkel moment aangegeven als werknemer bij de gedetacheerde firma's. Een van de meisjes verklaarde 10 euro per uur te verdienen en als er klanten waren kreeg ze eveneens een percentage van het drankverbruik van de klanten. Ze werkte van 20u tot 6u en ze voelde zich misbruikt omdat men haar dingen wijsgemaakt had die niet klopten.

De rechtbank oordeelde dat alle tenlasteleggingen bewezen waren behalve het bestaan van een criminele organisatie. Eveneens benadrukte de rechtbank dat het geen afbreuk deed aan de strafbaarheid van de feiten dat sommige arbeiders hun werkomstandigheden als normaal beschouwden of hierover hun beklag niet deden of aangaven dat ze 12 uur per dag werkten om zoveel

309 Corr. Antwerpen, afdeling Mechelen, 22 maart 2018, MC1 kamer (definitief).

mogelijk geld te verdienen. De bestanddelen van het misdrijf dienen immers beoordeeld te worden in het licht van de Belgische wettelijke bepalingen.

Bij het bepalen van de strafmaat diende de rechtbank rekening te houden met de overschrijding van de redelijke termijn, waardoor er een aangepaste vermindering nodig was van de strafmaat van elke beklagde. De beklagden werden veroordeeld tot straffen van een effectieve gevangenisstraf van één jaar en een geldboete van 5.500 euro tot een effectieve gevangenisstraf van drie jaar en een geldboete van 27.500 euro. Verder sprak de rechtbank een bijzondere verbeurdverklaring uit van bedragen tussen de 340 euro en 3.895 euro en vermogensvoordelen van bedragen tussen 5.000 euro en 20.000 euro.

Myria die zich burgerlijke partij stelde in dit dossier kreeg een schadevergoeding toegekend van 1 euro.

2.3.2. | Horeca³¹⁰

In een zaak die **op 22 november 2017 door de correctionele rechtbank van Namen**³¹¹ werd behandeld, werd een Indische beklagde vervolgd voor mensenhandel met het oog op economische uitbuiting van drie landgenoten in zijn restaurant. Deze drie werknemers stelden zich burgerlijke partij. Een van hen was op het ogenblik van de feiten minderjarig (zestien jaar). De beklagde werd tevens vervolgd voor mensensmokkel en diverse inbreuken op het sociaal strafrecht (o.a. niet-betaling van het loon, het niet aangeven van de prestaties bij de RSZ en geen verzekering tegen arbeidsongevallen). Samen met de andere beklagde werd hij ook vervolgd voor hulpverlening bij illegaal verblijf, hij had namelijk acht Indiërs gehuisvest.

Het restaurant werd drie keer na elkaar door de sociale inspectie gecontroleerd (in 2012 en twee keer in 2015). Tijdens de eerste controle zetten twee personen het op een lopen, duidelijk op bevel van de beklagde. Het ging om twee van de drie werknemers die zich burgerlijke partij hadden gesteld, en die tijdens de volgende controles ook in de keuken aanwezig waren. De derde werknemer (minderjarig op het ogenblik van de eerste controle) bediende de klanten. De families van beide werknemers

(onder wie de minderjarige) woonden in de kelder van het restaurant.

De rechtbank achtte alle tenlasteleggingen bewezen. Wat de mensenhandel betrof, was er volgens het hof wel degelijk sprake van een schending van de menselijke waardigheid: de betaalde lonen waren onfatsoenlijk (500 euro per maand om 6 dagen op 7 en 15 uur per dag te werken en de minderjarige kreeg 10 euro per maand betaald), de woning van de werknemers en hun gezinnen was onbewoonbaar (in een gevaarlijke kelder), als eten kregen ze de restjes die de klanten op hun bord hadden laten liggen en de paspoorten van de burgerlijke partijen zaten verborgen in een schoorsteenschacht. De rechtbank wees er ook op dat het niet van belang was dat de verdachte en zijn familie vroeger zelf ook in de lokalen gewoond hadden, dan wel of de woning aanvaardbaar was gezien de levensomstandigheden van de burgerlijke partijen in hun land van herkomst.

De beklagde werd veroordeeld tot achttien maanden gevangenis met uitstel en een boete van 54.000 euro met uitstel voor de helft. De andere beklagde werd veroordeeld tot vier maanden gevangenis met uitstel.

De rechtbank kende de twee werknemers een morele schadevergoeding van 5.000 euro en een materiële schadevergoeding toe. Die laatste kwam overeen met het verschil tussen het nettoloon dat had moeten worden gestort en het nettoloon van 500 euro dat effectief werd gestort, zijnde 37.763,73 euro.

De derde werknemer werkte elke dag in het restaurant toen hij nog minderjarig was en woonde bij de beklagden thuis. Daarna verhuisde hij met zijn familie naar de kelder van het restaurant. Zijn werkregeling was toen afgestemd op zijn schooluren. Tijdens de weekends werkte hij als barman en als opdiener in de zaal. Wanneer er tijdens de week in het restaurant veel volk was, werkte hij ook soms tijdens de week. Hij moest ook het tafellinnen van het restaurant tot bij de strijkster brengen. Aanvankelijk werkte hij 38 uur per week, daarna 19 uur vanaf het ogenblik waarop hijzelf en zijn familie in de kelderverdieping van het restaurant zijn ingetrokken. Als vergoeding voor deze taken kreeg hij amper 10 euro/maand. De rechtbank raamde zijn morele schade op 5.000 euro en zijn materiële schade op 33.318,53 euro, op basis van wat hij had moeten ontvangen en wat hij effectief heeft ontvangen.

Traiteuractiviteiten

Bij een zaak die in Luik werd behandeld ging het om een traiteuractiviteit. Een beklagde en zijn vennootschap werden vervolgd voor mensenhandel met het oog op de economische uitbuiting van een Marokkaanse

³¹⁰ Naast de beslissingen die hierna worden aangehaald, dient ook de beslissing van het hof van beroep van Gent van 11 oktober 2017 vermeld te worden. De beslissing in eerste aanleg werd genomen door de correctionele rechtbank van Brugge op 4 mei 2016 en werd vermeld in het vorige jaarrapport (Jaarrapport mensenhandel en mensensmokkel 2017, *Online*, p. 119-120). De straffen werden verminderd en ook de bedragen van de schadevergoeding werden herleid.

³¹¹ Corr. Namen, afdeling Namen, 22 november 2017, 12^e kamer (beroep).

werkneemster, die zich burgerlijke partij stelde, en voor tal van tenlasteleggingen inzake sociaal strafrecht. Samen met een derde beklaagde werden ze ook vervolgd voor mensenhandel tegenover vijf andere werkneemsters, waarvan vier zich burgerlijke partij stelden. De eerste beklaagde werd er tevens van beschuldigd ten onrechte een leefloon te hebben ontvangen, door een onjuiste of onvolledige verklaring te hebben afgelegd; ook kreeg hij uitkeringen van de ziekenbond terwijl hij gewoon bleef doorwerken en organiseerde hij tijdens die periode huwelijken.

De beklaagde werkte als traiteur en organiseerde regelmatig traditionele familiefeesten zoals huwelijken of besnijdenissen. Om deze activiteit te omkaderen had hij een vennootschap opgericht.

In het **vonnis van 27 maart 2017 veroordeelde de correctionele rechtbank van Luik**³¹² de hoofdbeklaagde voor alle tenlasteleggingen. Op het gebied van mensenhandel hield de rechtbank rekening met de volgende elementen: het personeel was tewerkgesteld zonder inachtneming van een aantal basisregels inzake aangifte en tewerkstelling van werknemers; de lonen waren zeer laag in verhouding tot het grote aantal opeenvolgende uren dat werknemers moesten werken (100 euro per huwelijk, soms zelfs maar 50 tot 80 euro om soms 10 uur na elkaar te werken); administratief precaire situatie; belofte van regularisatie; duidelijk gebrek aan respect voor de werknemers; geen verzekering voor arbeidsongevallen en inhouding van bepaalde identiteitsdocumenten.

De rechtbank benadrukte dat de verklaringen van de werknemers over de hoogte van het aangeboden loon en de duur van hun arbeidsprestaties wel degelijk klopten.

De rechtbank veroordeelde de andere beklaagde ook voor de tenlastelegging mensenhandel, maar dan alleen ten aanzien van drie werknemers. Hij was betrokken bij de rekrutering van verschillende werknemers en hij was alomtegenwoordig. Bovendien was hij op de hoogte van de omstandigheden waarin die personen tewerkgesteld zouden worden.

De vennootschap daarentegen werd door de rechtbank vrijgesproken van de tenlasteleggingen tegen haar. Volgens de rechtbank kon die door een gebrek aan onderscheidingsvermogen de haar ten laste gelegde inbreuken niet op een geïnformeerde wijze plegen. De activiteiten waren immers zodanig georganiseerd dat de hoofdbeklaagde de zaak voor eigen winstbejag runde en

dat de rechtspersoon zich niet kon verzetten tegen het plegen van de feiten.

Door de overschrijding van de redelijke termijn beperkte de rechtbank de straffen. De hoofdbeklaagde werd veroordeeld tot achttien maanden gevangenisstraf met uitstel voor het deel dat de voorlopige hechtenis overschreed en tot een boete van 27.500 euro met uitstel voor de helft.

De andere beklaagde werd veroordeeld tot zes maanden gevangenisstraf (met volledig uitstel) en een geldboete van 5.500 euro met uitstel voor de helft.

De rechtbank kende de burgerlijke partijen materiële schadevergoedingen toe tussen de 1.776,24 en 10.138,24 euro, een morele schadevergoeding van 500 euro (voor één slachtoffer) en een van 2.000 euro (voor het andere slachtoffer).

2.3.3. | Nachtwinkels

De **correctionele rechtbank van Ieper heeft op 8 januari 2018**³¹³ een grote zaak behandeld rond nachtwinkels en schijnhuwelijken. Twee dossiers werden samengevoegd. De beklaagden, waaronder vier Pakistanen, een Fransman, een Belg en drie vennootschappen, hadden verschillende ondernemingen opgericht waar de slachtoffers tewerkgesteld waren. Echter gebeurde dit onder het statuut van zelfstandige en is er dus sprake van schijnzelfstandigheid. De beklaagden werden veroordeeld voor mensenhandel met het oog op economische uitbuiting, maar ook voor andere tenlasteleggingen waaronder witwasmisdrijven, valsheid in geschriften, verduistering van activa, poging tot schijnhuwelijk, poging tot schijnwettelijke samenwoning, het bestaan van en het aandeel van de beklaagden in een criminele organisatie, verschillende sociaalrechtelijke inbreuken en mensenmokkel. Zes slachtoffers stelden zich burgerlijke partij, waaronder één Indische, vier Pakistanen en één Pool, ook de curator van een onderneming en Myria waren burgerlijke partij.

De eerste beklaagde bevond zich bovendien in staat van wettelijke herhaling, door een arrest van het hof van beroep van Gent³¹⁴ werd hij reeds veroordeeld tot een gevangenisstraf van achttien maanden en een geldboete van 5.500 euro wegens mensenhandel door misbruik te

312 Corr. Luik, afdeling Luik, 27 maart 2017, 18^e kamer (beroep).

313 Corr. West-Vlaanderen, afdeling Ieper, 8 januari 2018, 19de k. (beroep vastgelegd op 10 oktober 2018).

314 Gent, 26 maart 2010.

maken van de bijzonder kwetsbare positie waarin het slachtoffer verkeert en het sluiten van een schijnhuwelijk.

De zaak kwam aan het licht door een aanvankelijk proces-verbaal inzake witwaspraktijken. Uit een daaropvolgend onderzoek bleek dat de eerste beklagde zich bezighield met zich te verrijken onder andere door de organisatie van schijnhuwelijken. De context waarbinnen het strafonderzoek aanving was er een van vermoedde schijnrelaties waarmee verblijfsrechtelijke voordelen werden beoogd, vermoedde schijnstatuten in vennootschappen en in dit kader begane valsheden in geschriften.

Tijdens het patrimoniumonderzoek werden bij de betrokken natuurlijke personen en rechtspersonen een minimum van 288.765 euro en 15.890 USD aan transacties van verdachte cashgelden vastgesteld. Dit betrof onder andere het versturen van cashgelden via *moneytransmitters*, het storten van substantiële cashgelden op bankrekeningen enzovoort.

Eenmaal het onderzoek vorderde, legden meer en meer slachtoffers verklaringen af. Zo verklaarde een dame dat ze van maandag tot zaterdag in een van de winkels van de beklagde werkte en dit van 17u tot 2u, om vervolgens op zondag te werken van 12u tot 24u. Ze verdiende hier slechts 700 euro per maand. Verder was het de afspraak dat de beklagde de sociale bijdragen voor zijn rekening zou nemen, echter ontving het slachtoffer aanmaningen van de sociale kas wegens het uitblijven van een betaling van die bijdragen.

Een ander slachtoffer verklaarde dat hij zich uitgebuit voelde en had gevraagd om te mogen werken als werknemer, echter mocht dit niet van de beklagde. Hij klaagde ook over het feit dat hij met zijn gezin in één kamer woonde met slechts een oppervlakte van 6m op 3,5m. Daar diende hij te wonen, leven, slapen en eten met zijn vrouw en hun kindje van nog maar 2,5 jaar oud. Er was ook een kleine douche en een toilet aanwezig.

Wat de voorstellen tot schijnhuwelijk betrof, stelde de beklagde voor aan het potentiële slachtoffer dat hij zou zorgen dat hij legaal in België zou kunnen blijven wanneer hij een schijnhuwelijk zou aangaan. Het feit dat de man reeds gehuwd was, vormde geen enkel probleem. Hieraan hing een prijskaartje van zo'n 7.000 à 8.000 euro.

Dat er door de beklagden veel druk werd uitgeoefend op hun slachtoffers, bleek ook tijdens de verhoren van de slachtoffers. Zo werd er bij een kruising op het politiebureau van de beklagde en een slachtoffer in de moedertaal geroepen aan welk verhaal het slachtoffer

zich moest houden en kwam voornamelijk de zevende beklagde heel erg agressief over tijdens het verhoor.

De schijnzelfstandigheid kwam naar boven door de verklaringen van het slachtoffer dat werkte als verkoper in een van de winkels. Hij werkte er zes dagen per week en had 10% van de aandelen. Voor deze aandelen had hij niet moeten betalen, echter had hij het aandelenboek niet en diende hij alle verdiensten af te geven.

De rechtbank oordeelde dat de rechter niet gebonden is door de kwalificatie die de partijen in de overeenkomst hebben gegeven, tenminste niet wanneer de uitvoering ervan totaal niet beantwoordt aan de essentiële aard ervan. De rechter kan dan herkwalificeren. *In casu* bleek dat de zogenaamde zelfstandige vennoten in werkelijkheid niks meer leverden dan hun louter uitvoerende arbeid. Dit onder de juridische mogelijkheid van gezag, leiding en toezicht, staande tegenover een ontstaan recht op loon. Zo volgden ze dus de voorwaarden van een arbeidsovereenkomst.

Echter maakt schijnzelfstandigheid op zich nog geen economische uitbuiting in de zin van mensenhandel uit. Daartoe zijn omstandigheden strijdig met de menselijke waardigheid vereist. De rechtbank omschreef omstandigheden in strijd met de menselijke waardigheid als alles wat betrekking heeft op de essentie van de menselijke natuur. Zo besloot de rechtbank dat het aantasten van de menselijke waardigheid dus het verlagen van de menselijke kwaliteit van een persoon of groep mensen is en dat dit neer komt op het neerhalen van wat de menselijke natuur karakteriseert, namelijk het lichamelijke en geestelijke vermogen.

Onder het begrip lichamenlijk vermogen dient te worden begrepen het zich vrij bewegen, het in zijn noden kunnen voorzien, zich verzorgen en andere, m.a.w. de fysieke capaciteit om op vrije en gelijke wijze in zijn essentiële noden te voorzien. Onder het begrip geestelijk vermogen dient te worden begrepen het gelijke intellectueel en sociaal mobiliseerbaar vermogen binnen een maatschappij.

Dit in acht genomen oordeelde de rechtbank dat de schijnzelfstandigen wel degelijk werden tewerkgesteld in omstandigheden strijdig met de menselijke waardigheid, dit onder meer door het feit dat ze geen enkel recht op sociale zekerheid uitbouwden, dat er geen bescherming was bij arbeidsongevallen, dat de schijnzelfstandigen grovelijk onderbetaald werden, er sprake was van bedreigingen, de schijnzelfstandigen verkeerden in een sociaal en/of verblijfsrechtelijke precare situatie. De slachtoffers waren bijgevolg volledig afhankelijk van

de grillen van de beklaagden, ze werden gehuisvest in erbarmelijke omstandigheden en klopten vaak ontzettend veel uren.

Ook werden de drie verzwarende omstandigheden, misbruik van de kwetsbare situatie, gewoonte van de praktijk en criminele organisatie, weerhouden.

De beklaagden werden veroordeeld tot straffen die varieerden van een gevangenisstraf van één jaar en een geldboete van 24.000 euro beide met uitstel tot een gevangenisstraf van vier jaar en geldboete van 176.000 euro. De vennootschappen werden veroordeeld tot een geldboete van 600 euro tot 612.000 euro. Verschillende onroerende goederen, 60.000 euro uit witwaspraktijken en in beslag genomen gelden in de winkels werden allemaal verbeurdverklaard. Eveneens werd de sluiting van de BVBA's bevolen.

Aan de burgerlijke partijen werden schadevergoedingen toegekend. Voor Myria betrof dit een bedrag van 2.500 euro materiele en morele schadevergoeding. Aan de curator, 1 euro. Aan de slachtoffers werden er respectievelijke bedragen toegekend van 750 euro, 25.000 euro, 5.000 euro, 1.500 euro, 1 euro (2 slachtoffers).

2.3.4. | Tuinbouw

Een zaak van economische uitbuiting in de tuinbouw werd behandeld door de correctionele rechtbank van Mechelen³¹⁵ en kwam reeds aan bod in het vorige jaarrapport.³¹⁶ **Het hof van beroep van Antwerpen behandelde de zaak opnieuw in beroep op 9 november 2017.**³¹⁷ Myria was burgerlijke partij in dit dossier.

In eerste aanleg werden de twee beklaagden, met Belgische nationaliteit, veroordeeld voor het uitbuiten van twintig personen van Roemeense origine in hun tuinbouwbedrijf. De slachtoffers moesten werken in mensonwaardige omstandigheden. Zo vonden er onder andere voortdurend scheldpartijen plaats wanneer het werk niet snel genoeg gebeurde, was het verboden om te drinken buiten de toegestane pauzes en werden de slachtoffers vaak brutaal behandeld. De rechtbank veroordeelde beide beklaagden tot een gevangenisstraf van achttien maanden en een geldboete van 120.000 euro, beide met uitstel.

315 Corr. Antwerpen, afdeling Mechelen, 10 februari 2017.

316 MYRIA, Jaarverslag mensenhandel en mensensmokkel 2017, *Online*, deel 3, hoofdstuk 3, punt 2.3.3., p. 120.

317 Antwerpen, 9 november 2017, 19de kamer.

Het hof oordeelde dat het aspect 'werving' inhoudt dat men aangesteld wordt in een betrekking. Daarmee bevestigt het hof de redenering van de rechter in eerste aanleg. Het hof legt uit dat het feit dat de werknemers jaarlijks zelf kwamen vragen aan de beklagde om opnieuw te komen werken als plukker en de beklaagden zelf geen initiatief namen om mensen te ronselen in Roemenië, geen afbreuk doet aan de interpretatie van het begrip. Het hof benadrukt eveneens dat toestemming niet van belang is wanneer de tewerkstelling in strijd met de menselijke waardigheden gebeurt. Hierdoor is het hof van mening dat de tenlastelegging wat betreft mensenhandel in hoofde van alle werknemers bewezen is, ongeacht of ze al dan niet instemden om onder deze omstandigheden te werken.

De straffen van de beklaagden werden door het hof hervormd. De eerste beklagde werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van achttien maanden en een geldboete van 234.000 euro. De tweede beklagde werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van vijftien maanden en een geldboete van 234.000 euro. Beide straffen werden uitgesproken met uitstel. De verbeurdverklaring werd door het hof bevestigd, wat voor elk van beiden 8.403,62 euro betrof. De symbolische schadevergoeding van 1 euro die aan Myria werd toegewezen in eerste aanleg werd eveneens bevestigd.

2.3.5. | Kippenkwekerij

In een zaak die behandeld werd voor **de correctionele rechtbank van Turnhout op 20 december 2017**³¹⁸ achtte de rechtbank de tenlastelegging mensenhandel met het oog mensen aan het werk te zetten in omstandigheden in strijd met de menselijke waardigheid bewezen. Dit ten opzichte van de zeven beklaagden, hieronder bevonden zich één Belg, vier Bulgaren en twee vennootschappen, voor feiten tussen 31 december 2004 en 1 juli 2012. Verder werden er veroordelingen uitgesproken voor verschillende sociaalrechtelijke inbreuken en het verhuren van kamers die niet voldeden aan de vereisten. Eén slachtoffer en Myria stelden zich burgerlijke partij in deze zaak.

Deze zaak kwam aan het licht door een multidisciplinaire controle die plaatsvond in de Belgische kippenkwekerijen. Deze kippenkwekerij stelde een veertigtal Bulgaren tewerk. Vaak gebeurde dit op illegale wijze, echter hadden de zaakvoerders ook verschillende constructies uitgebouwd waaronder statuten van schijnzelfstandigheid en fictieve detachering voorkwamen. Door middel van

318 Corr. Antwerpen, afdeling Turnhout, 20 december 2017, TC1 kamer (beroep).

vennootschappen trachtten ze de schijn van legitimiteit op te wekken.

De personen die tewerkgesteld waren als zelfstandige, waren als vennoot ingeschreven in een van de Belgische vennootschappen waarvan de eerste beklaagde later de initiatiefnemer bleek te zijn. Ze wisten meestal in welke vennootschap zij vennoot waren, maar wisten niet waar de maatschappelijke zetel gevestigd was, wat het maatschappelijk doel was en/of hoeveel aandelen zij in de vennootschap hadden. Er werden door de beklaagden fictieve detachingsformulieren gebruikt. De arbeiders spraken meestal geen of slechts zeer gebrekkig Nederlands, hiervan werd misbruik gemaakt.

De hoofdbeklaagde hield tijdens het onderzoek voet bij stuk door te beweren dat hij het slachtoffer was van de omstandigheid dat er geen adequate reglementering bestaat voor de activiteit van het kippenpakken en dat hij aldus gedwongen zou zijn geweest om inbreuken tegen de sociale wetgeving te begaan. Hij benadrukte dat het wel degelijk over illegale tewerkstelling ging, die de sociale wetgeving schendt, maar dat dit niet betekent dat er sprake is van uitbuiting.

Verder bleek uit het dossier dat de hoofdbeklaagde en/of zijn familieleden specifiek mensen van Bulgaarse origine aanzocht om voor hem of een van zijn firma's in België te komen werken. De arbeiders, die zelf instonden voor de huur, werden gehuisvest in een woning die later door de wooninspectie onbewoonbaar werd verklaard. Ze waren dikwijls ofwel illegaal tewerkgesteld, ofwel (fictief) gedetacheerd vanuit Bulgarije ofwel werkzaam als schijnzelfstandige.

De verklaringen over de vergoedingen, die door de verschillende slachtoffers werden afgelegd, bleken tegenstrijdigheden te bevatten. Er was een groep die zich strikt aan het verhaal hield dat ze 12 euro per uur verdienden en ze ongeveer 17 uur per week werkten. Ander verklaarden dat het om 10 euro per uur ging en dat ze vaak niet werden uitbetaald omdat er geen geld meer was. De rechtbank oordeelde bijgevolg dat er duidelijk sprake was van onderlinge afspraken. Een externe kippenkweker verklaarde dat de arbeiders naar zijn weten zo'n 6 euro per uur verdienden. Uit documenten die bij de beklaagden werden aangetroffen tijdens de huiszoeking, kan worden afgeleid dat de arbeiders veel meer arbeidsuren moesten presteren dan zijzelf aangaven. De arbeid op zich betrof vrij zware fysieke arbeid die niet zonder gevaren was, door de alomtegenwoordige ammoniakgeur van de kippen die vaak 's nachts moest worden uitgevoerd.

Bij de straftoemeting werd er door de rechtbank rekening gehouden met het feit dat de arbeiders zichzelf niet

zagen als slachtoffer en dit omwille van hun precare leefomstandigheden in hun eigen land en de culturele affiniteit die ze ermee hebben. Een ander element is de oneerlijke concurrentie die plaatsvond, aangezien het bedrijf van de hoofdbeklaagde steeds de goedkoopste kon zijn. De rechtbank stelde vast in het licht van de straftoemeting dat er sprake was van een beperkte overschrijding van de redelijke termijn wat betreft de procedure.

De hoofdbeklaagde werd veroordeeld tot een hoofdgevangenisstraf van vijf jaar (met gedeeltelijk uitstel) en een geldboete van 110.000 euro. De overige beklaagden werden veroordeeld tot gevangenisstraffen van achttien maanden tot drie jaar, met uitstel en een geldboete van 5.500 euro tot 13.750 euro. De bedrijven werden veroordeeld tot een boete van 11.000 en 13.750 euro. Er werden sommen van 50.849,95 tot en met 1.423.798,73 euro verbeurdverklaard.

Myria kreeg een symbolische schadevergoeding van 1 euro. Eén slachtoffer stelde zich burgerlijke partij en aan hem werd 200 euro toegekend.

2.3.6. | Transport

Een grootschalig fraudedossier in de transportsector, dat in een vorig verslag aan bod is gekomen³¹⁹, werd behandeld door het **hof van beroep van Luik op 14 december 2017**.³²⁰ Bij dit dossier waren niet minder dan 19 beklaagden betrokken (waarvan 6 vennootschappen), die een hele reeks inbreuken ten laste werden gelegd (valsheid in geschrifte, inbreuken op de sociale wetgeving en bedrieglijke onderwerping). De twee hoofdbeklaagden werden vervolgd als hoofd van een criminele organisatie, de andere natuurlijke personen en twee vennootschappen, om er deel van te hebben uitgemaakt. Vier beklaagden (onder wie de twee hoofdbeklaagden) werden bovendien vervolgd voor mensenhandel met het oog op economische uitbuiting van drie werknemers, van wie er twee zich burgerlijke partij hadden gesteld. Ook de RSZ en de Unie van Professionele Transporteurs en Logistieke ondernemers hadden zich, net als Myria burgerlijke partij gesteld. In beroep zou een van die beide werknemers die zich burgerlijke partij hadden gesteld, niet verschijnen.

Het dossier is aan het rollen gegaan na een klacht bij de politie van een Turkse vrachtwagenchauffeur die illegaal

319 MYRIA, Jaarverslag Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, deel 3, hoofdstuk 4, punt 2.3.3., pp. 148-149.

320 Luik, 14 december 2017, 6ste k.

in België verbleef en die net door zijn werkgever, die een vennootschap naar Bulgaars recht was, was ontslagen. Hij ging er echter van uit dat hij voor een vennootschap naar Belgisch recht werkte. Hij had immers nooit in Bulgarije gewerkt en had zelfs nooit transporten van of naar Bulgarije uitgevoerd. Op basis van het onderzoek kon worden aangetoond dat zeer gerespecteerde Belgische transportbedrijven, transportactiviteiten aan andere bedrijven naar Belgisch recht hadden uitbesteed. Het is in dat stadium dat de namen opdoken van de verschillende in dit dossier vervolgte vennootschappen. Een aantal van die Belgische bedrijven ging zelf activiteiten uitbesteden aan vennootschappen die onder buitenlands recht vallen (Bulgaars of Slowaaks). Die oefenden evenwel geen enkele activiteit uit en dienden de facto enkel als scherm voor de activiteiten van de Belgische bedrijven, die wel degelijk reëel waren.

Het hof zou de veroordelingen in eerste aanleg van de correctionele rechtbank van Luik³²¹ grotendeels bevestigen, voor de tenlasteleggingen valsheid in geschrifte, inbreuken op de sociale wetgeving en de bedrieglijke onderwerping. Het hof zou ook de in eerste aanleg uitgesproken vrijspraken voor de tenlastelegging van mensenhandel bevestigen. Volgens het hof ging het wel degelijk om inbreuken op het sociaal strafrecht maar volstond dit nog niet om als mensenhandel te kunnen worden bestempeld, aangezien de arbeidsomstandigheden niet in strijd waren met de menselijke waardigheid.

In tegenstelling tot de rechtbank zou het hof de beklaagden vrijspreken voor de tenlastelegging van deelname aan een criminele organisatie, waarvoor ze in eerste aanleg waren veroordeeld, aangezien volgens het hof niet was aangetoond dat de beklaagden bewust en geïnformeerd aan de activiteiten van zo'n organisatie hadden deelgenomen.

Het hof bevestigde ook de in eerste aanleg uitgesproken vrijspraken tegenover de rechtspersonen.

2.3.7. | Maneges

De correctionele rechtbank van Antwerpen sprak op 13 juni 2017³²² een vonnis uit in een zaak die mensenhandel betrof op een manege/paardenfokkerij. De beklaagden, beiden van Belgische nationaliteit, werden vervolgd voor mensenhandel en inbreuken op

de naleving van sociale wetgeving. Het slachtoffer stelde zich burgerlijke partij.

Het slachtoffer diende zelf een klacht in lastens de eerste beklagde voor uitbuiting en misbruik te hebben gemaakt van zijn preciaire situatie en hem te hebben laten werken in mensonwaardige arbeids- en levensomstandigheden en ook nog verschuldigd loon te hebben achtergehouden. Het slachtoffer verbleef onwettig in België en kon via een kennis starten met werken bij de eerste beklagde. Hij diende in te staan voor de verzorging en onderhoud van de dieren en diende ook allerlei klusjes uit te voeren zoals het poetsen van de stallen. Verder moest hij ook de paarden berijden en verbleef hij op het terrein in een stacaravan zonder afdoende sanitair en verwarming en diende hij permanent ter beschikking te blijven.

Uit het onderzoek bleek dat het slachtoffer in onaanvaardbare en mensonwaardige arbeids- en levensomstandigheden werd tewerkgesteld. Zo werkte het slachtoffer meer dan 40 uur per week, zonder enige compensatie hiervoor te krijgen. Hij kreeg 500 euro per maand en moest permanent beschikbaar zijn. Verder had hij geen recht op vakantie en vakantiegeld en was er geen arbeidsovereenkomstenverzekering. De caravan waarin het slachtoffer woonde voldeed niet aan de elementaire vereisten van veiligheid, gezondheid en woonbaarheid. Het slachtoffer diende zelf te douchen bij de buurvrouw en mocht later tegen betaling douchen bij de beklaagden.

Het slachtoffer werkte duidelijk in ondergeschikt verband met gezag van de eerste beklagde en ook de tweede beklagde werkte actief mee aan de uitbuiting waardoor ook aan haar een economisch voordeel toekwam.

De rechtbank oordeelde dat er sprake was van ernstige arbeidsexploitatie en uitbuiting van het slachtoffer. De twee beklaagden werden bijgevolg veroordeeld voor mensenhandel. De eerste beklagde werd eveneens voor de sociaalrechtelijke inbreuken veroordeeld. Zo werd hij veroordeeld tot een hoofdgevangenisstraf van zes maanden en een geldboete van 1.500 euro. De tweede beklagde werd veroordeeld tot een hoofdgevangenisstraf van zes maanden en een geldboete van 1.000 euro, dit beiden met uitstel. Verder werd aan de eerste beklagde ook een exploitatieverbod en een bedrijfssluiting opgelegd voor een periode van drie jaar.

Het slachtoffer stelde zich burgerlijke partij. De eerste beklagde werd veroordeeld tot betaling van het achterstallige loon, wat 48.540,16 euro betrof, een provisionele vergoeding van 1 euro voor de medische kosten en een morele schadevergoeding van 750 euro. Ook de tweede beklagde werd veroordeeld aan het slachtoffer 250 euro morele schadevergoeding te betalen.

³²¹ Corr. Luik, afdeling Luik, 25 april 2016, 18de k.

³²² Corr. Antwerpen, 13 juni 2017, AC1 kamer.

In een andere zaak die **op 20 maart 2018 door het hof van beroep van Brussel**³²³ werd behandeld, zijn twee beklagden, een vrouw en haar partner, vervolgd voor mensenhandel. Zij werden ervan beschuldigd een illegaal verblijvende Braziliaanse werknemer in hun manege aan het werk te hebben gezet. Verder werden hen inbreuken op het sociaal strafrecht, gepleegd tegenover deze werknemer en een tweede Braziliaanse collega, ten laste gelegd. In een vonnis van 4 november 2015 had de rechtbank van eerste aanleg in Waals-Brabant³²⁴ de beklagde en haar partner veroordeeld voor mensenhandel op grond van volgende elementen: een loon dat niet in verhouding stond tot de geleverde diensten (650 tot 750 euro per maand om 12 tot 14 uren per dag te werken) en de wijze waarop het door de werknemer geleden arbeidsongeval is afgehandeld (met name het ontslag dat daarna volgde). Wat diezelfde werknemer betreft, had de rechtbank de beklagde tevens veroordeeld voor de inbreuken op het sociaal strafrecht. Voor de tenlasteleggingen waarvan de tweede werknemer het slachtoffer was, werd hij evenwel vrijgesproken. De rechtbank had de beklagde ook vrijgesproken voor alle tenlasteleggingen inzake sociaal strafrecht, aangezien hij niet de werkgever van de werknemers was.

Het hof van beroep bevestigt de veroordeling van de vrouwelijke beklagde voor de inbreuken op het sociaal strafrecht en ook de in eerste aanleg uitgesproken vrijspraken. In tegenstelling tot de rechtbank spreekt het hof de beide beklagden vrij voor de tenlastelegging mensenhandel. De werknemer, die zich burgerlijke partij had gesteld, beschikte in het huis van de familie over een kamer met een doucheruimte en een toilet. De werknemer kon zich vrij in het huis bewegen en had toegang tot de keuken en de koelkast. 's Avonds deelde hij samen met hen tafel en voedsel. Bij het uit te voeren werk ging het om taken die de beklagden zelf deden tijdens de periodes waarin er geen wedstrijden waren (zoals het schoonmaken van de stallen en het voeren van de paarden). Hij zou maximaal 12 uur per dag hebben gewerkt, net zoveel dus als de beklagde.

Net als de eerste rechter was het hof van oordeel dat de arbeidsomstandigheden van de Braziliaanse werknemer (zwartwerk, illegaal verblijf, zonder sociale zekerheid en tegen een loon dat niet in verhouding stond tot de geleverde arbeid) relevant waren voor de economische uitbuiting van deze werknemer en een van de elementen was om te oordelen dat het ging om omstandigheden die mogelijk in strijd waren met de menselijke waardigheid. De huisvestingsomstandigheden waren wel goed en het hof stelde bovendien ook vast dat de versie van de

feiten van de beklagden over de afhandeling van het arbeidsongeval, door de elementen uit het dossier werden bevestigd. Zo werd onmiddellijk een ambulance gebeld en werd de werknemer in het ziekenhuis verzorgd. Hij is daarop terug naar de paardenfokkerij gekeerd, waar hij als toeschouwer een *concours hippique* heeft bijgewoond en er ook heeft overnacht. Volgens het hof was aangetoond dat de beklagde de ambulancekosten heeft betaald en uit niets bleek dat de beklagden andere facturen voorgelegd hebben gekregen, dan die voor de zorgen die aan de burgerlijke partij zijn verstrekt. Uit het dossier bleek overigens ook dat tussen de beklagde en de werknemer was overeengekomen dat zijn werk er na het concours zou op zitten. Het hof was van oordeel dat, zelfs indien het ongeval waarvan de werknemer het slachtoffer was niet door een arbeidsongevallenverzekering was gedekt - omdat de beklagde er geen had afgesloten - de beklagden toch zijn tussengekomen om de burgerlijke partij te helpen, het nodige hebben gedaan om hem te laten verzorgen en de aangerekende kosten hebben betaald.

2.3.8. | Naaiatelier

In de zaak die **op 7 maart 2018 voor de correctionele rechtbank van Gent**³²⁵ kwam, stonden twee Belgische beklagden terecht voor verschillende sociaalrechtelijke inbreuken en mensenhandel met als doel het verrichten van werk of het verlenen van diensten. Dit in de hoedanigheid van zaakvoerder en feitelijke medezaakvoerder van een vennootschap die een retouchewinkel betrof. Drie slachtoffers stelden zich eveneens burgerlijke partij.

De zaak kwam aan het licht toen verschillende slachtoffers via hun raadsman aangifte deden bij de arbeidsauditeur van feiten van schijnzelfstandigheid waarvan zij het slachtoffer zouden geworden zijn. Uit het onderzoek, dat gevoerd werd op vraag van de arbeidsauditeur door de sociale inspectie, bleek dat verschillende slachtoffers niet beter wisten dan dat zij zouden werken onder het statuut van werknemer voor de vennootschap. Anderen wisten dan weer wel dat ze als zelfstandigen werden aangenomen, maar hadden geen idee wat dit betekende. Door de sociale inspectie werden vijf verschillende criteria overlopen in het onderzoek naar de arbeidsrelatiewet ten opzichte van elk slachtoffer: de wil van de partijen, de vrijheid van organisatie van de werktijd, de vrijheid van organisatie van het werk, de mogelijkheid om een hiërarchische controle uit te voeren en andere elementen die wijzen op het statuut van werknemer.

323 Brussel Franstalig, 20 maart 2018, 11ste k.

324 Corr. Waals-Brabant, 4 november 2015 (niet gepubliceerd).

325 Corr. Oost-Vlaanderen, afdeling Gent, 7 maart 2018, G29w kamer (beroep).

De werknemers dienden kledij te vervaardigen, repareren, retoucheren, wassen en dergelijke en kregen daarvoor een loon uitbetaald van 1.250 euro per maand. Ze diende zes dagen, soms zeven dagen per week te werken van 8u tot 18u en soms ook van 17u tot 24u. Er werd niet toegestaan naar huis te gaan vooraleer het werk af was. Ze kregen echter steeds hetzelfde loon uitbetaald, de laatste maanden werden zij evenwel niet langer betaald. Allen hadden ze geen contact met klanten, geen volmacht op de bankrekening of een aandeel in de winst. Zo vermeed de werkgever de betaling van de sociale zekerheidsbijdragen. Het vermogensvoordeel dat berekend werd door de sociale inspectiedienst kwam neer op een bedrag van 347.137,02 euro, samengesteld uit 150.584,74 euro verschuldigde sociale zekerheidsbijdragen en 196.552,28 euro belastbaar loon. Uiteindelijk werd dit bedrag herleid naar 322.331,32 euro.

De rechtbank oordeelde dat de beklaagden moesten worden vrijgesproken van mensenhandel dit hoewel ze meent dat er duidelijk sprake is van een laag loon en dat er in de drukke periodes veel overuren dienden gepresteerd te worden, het echter niet is aangetoond dat de werknemers in omstandigheden die in strijd zijn met de menselijke waardigheid werkten. Volgens de rechtbank leverde het onderzoek te weinig objectieve, feitelijke elementen op om met de vereiste zekerheid tot het besluit te komen dat er sprake was van mensenhandel. De beklaagden werden wel veroordeeld voor de overige tenlasteleggingen tot een gevangenisstraf van één jaar en een geldboete van 600 euro x 8 werknemers. Daarbovenop werd een bijzondere verbeurdverklaring uitgesproken van 100.000 euro voor elk van de twee veroordeelden.

2.3.9. | Huishoudelijk werk

Verschillende interessante uitspraken waren er in de sector van het huishoudelijk werk. Opvallend is dat het meestal om minderjarige slachtoffers ging.

a) Gewoonterechtelijk huwelijk

Bij een eerste zaak die **op 7 februari 2017 door de correctionele rechtbank van Antwerpen** werd behandeld ging het om een gewoonterechtelijk huwelijk.³²⁶ In dit dossier werd een koppel ex-Joegoslaven vervolgd voor verschillende tenlasteleggingen ten opzichte van een minderjarig Macedonisch meisje, dat *de facto* hun schoondochter was: verkrachting met geweld van een minderjarige die toen jonger was dan 14 jaar, aanzetten

tot ontucht van diezelfde minderjarige, mensenhandel met het oog op economische uitbuiting.

Het echtpaar werd ook samen met hun zoon vervolgd voor onmenselijke behandeling, namelijk het Macedonische meisje te hebben meegevoerd met het oog op een gewoonterechtelijk huwelijk met hun zoon volgens de Roma-traditie. Zo werd haar elke vorm van onderwijs, individuele vrijheid of persoonlijke ontwikkeling ontnomen, waardoor ze enkel mocht schoonmaken en ze sociaal geïsoleerd is geraakt. De drie werden ook vervolgd voor aanranding van de eerbaarheid ten opzichte van deze minderjarige, die toen nog geen 16 jaar was.

De zoon werd ook vervolgd voor poging tot moord, bedreigingen, vrijwillige slagen en verwondingen ten opzichte van het jonge meisje (zijn toekomstige vrouw), voor poging tot mensenhandel met het oog op economische uitbuiting en voor aanranding van de eerbaarheid tegenover een ander jong meisje, dat ook minderjarig was.

Samen met zijn moeder werd hij ook vervolgd voor het niet-verlenen van hulp aan personen in nood ten opzichte van de jonge Macedonische.

Via hun voogd hebben beide jonge meisjes zich burgerlijke partij gesteld.

Het dossier is aan het rollen gegaan toen de zus van de jonge man (de eerste beklaagde) de lokale politie had gebeld om tussen te komen voor feiten van slagen en verwondingen met een mes ten opzichte van een jong meisje. Ter plaatse trof de politie in een kamer de minderjarige aan, die geen Nederlands sprak en ernstige letsels had opgelopen. Onmiddellijk werd er een dokter bijgehaald. Alle betrokkenen werden daarna verschillende keren verhoord. Daarna bleek dat de messteken er gekomen waren na een woedeaanval van de jonge man, toen hij van het jonge meisje vernam dat ze hem met de vader van die laatste (de derde beklaagde) bedroog. In het verleden hadden ze al vaak ruzie gemaakt omdat de jonge man een ander liefje zou hebben gehad, dat hij van Duitsland naar België had laten komen (het andere slachtoffer waarvan sprake).

Het jonge meisje bleek al drie jaar bij haar schoonfamilie te wonen. Zij was op 12-jarige leeftijd volgens de Roma-traditie met de verdachte getrouwd, met toestemming van haar vader en van de ouders van de beklaagde. Ze hadden volledige geslachtsgemeenschap en ze had al twee miskramen gehad. Ze wilde niet dat de beklaagde in de gevangenis belandde, maar ze wilde ook niet met hem trouwen omdat ze bang voor hem was. Ze ging nooit

³²⁶ Corr. Antwerpen, afdeling Antwerpen, 7 februari 2017, k. ACS.

naar school en moest alle huishoudelijke taken doen (behalve koken). Zij werd herhaaldelijk misbruikt door haar schoonvader, de vader van de beklaagde, de derde beklaagde.

De rechtbank herkwalficeerde de tenlastelegging poging tot moord in vrijwillige slagen en verwondingen voor de jonge man, de eerste beklaagde en veroordeelde hem ook voor bedreigingen, het niet-verlenen van hulp aan personen in nood en vrijwillige slagen en verwondingen.

Op basis van de vaststellingen van de verbalisanten en van de verschillende verklaringen veroordeelde de rechtbank de schoonouders voor mensenhandel: het jonge meisje werd naar België gebracht om er aan hun zoon te worden uitgehuwelijkt, vervolgens moest ze huishoudelijk werk verrichten in plaats van naar school te gaan en deel te nemen aan activiteiten die binnen de normale ontwikkeling van een jong meisje van haar leeftijd kaderen. De rechtbank wees er in dit verband op dat dit werk binnen omstandigheden in strijd met de menselijke waardigheid werd verricht en dat het feit dat ze zich niet over haar lot had beklaagd irrelevant was, net zo min als de context waarbinnen de feiten zich hebben afgespeeld.

De schoonouders werden daarentegen vrijgesproken van de tenlastelegging aanranding van de eerbaarheid, de jonge man werd er wel voor veroordeeld.

De rechtbank sprak de schoonouders ook vrij voor de tenlastelegging verkrachting maar veroordeelde hen wel voor aanzetting tot ontucht. Hij oordeelde bovendien dat niet was voldaan aan de bestanddelen van de tenlastelegging onmenselijke behandeling en sprak daarom zowel de schoonouders als de jonge man daarvoor vrij.

Door een gebrek aan overtuigende en objectieve elementen heeft de rechtbank de jonge man ook vrijgesproken voor de tenlastelegging poging tot mensenhandel ten opzichte van het andere jonge meisje en voor aanranding van de eerbaarheid ten opzichte van datzelfde jonge meisje.

De rechtbank veroordeelde de jonge man voor poging tot moord (geherkwalficeerd in vrijwillige slagen en verwondingen), bedreigingen en het niet-verlenen van hulp aan personen in nood tot een gevangenisstraf van vijftien maanden en een boete van 600 euro en voor de aanranding van de eerbaarheid en de slagen en verwondingen tot een gevangenisstraf van twee jaar. De beklaagde werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van vier jaar, evenwel gekoppeld aan een probatie-uitstel en een boete van 600 euro.

De rechtbank veroordeelde de derde beklaagde tot een gevangenisstraf van 30 maanden, ook gekoppeld aan een probatie-uitstel en een boete van 600 euro.

De rechtbank veroordeelde de jonge man tot betaling aan het jonge Macedonische meisje van een schadevergoeding van 10.000 euro en de twee andere beklaagden elk tot betaling aan het meisje van een schadevergoeding van 2.500 euro.

De burgerlijke partijstelling van het andere slachtoffer daarentegen werd als niet-gegrond verklaard, aangezien de beklaagde voor de desbetreffende tenlasteleggingen werd vrijgesproken.

b) Werk bij particulieren

Beide andere zaken zijn behandeld door de correctionele rechtbank van Brussel.

Het eerste dossier betreft een Congolese beklaagde en werd op **24 november 2017** door de **Franstalige correctionele rechtbank** behandeld.³²⁷ De beklaagde werd vervolgd voor mensenhandel met het oog op economische uitbuiting en tal van tenlasteleggingen inzake sociaal strafrecht ten opzichte van een jong Congolees meisje dat ten tijde van de feiten minderjarig was (12 jaar aan het begin van de feiten), zij woonde bij haar in en zou daar uitgebuit zijn. Ze werd tevens vervolgd voor feiten van geweld op het werk, illegale tewerkstelling van een kind en vrijwillige slagen en verwondingen.

In april 2014 werd om tussenkomst van de politiediensten gevraagd voor een minderjarige die zich op straat in moeilijkheden bevond. Ter plaatse troffen ze een huilend 15-jarig Congolees meisjes aan, in gezelschap van een vriendin. Het jonge meisje, dat op de vlucht was, stelde in te wonen bij de beklaagde, aan wie haar vader haar drie jaar daarvoor had toevertrouwd. Een verblijfstitel had ze niet. De beklaagde verdacht haar van hekserij en gedroeg zich om die reden al een maand gewelddadig tegenover haar. Diezelfde ochtend was ze verplicht geweest om op het balkon te gaan staan, terwijl het buiten koud was. De politie heeft haar naar het ziekenhuis gebracht, waar een arts verschillende kneuzingen vaststelde. Ook op de foto's die de politiediensten van het jonge meisje namen, waren duidelijke sporen van geweld te zien. Zes maanden later werd ze uitbreider verhoord in het kader van een verhoor dat op video werd vastgelegd. Ze werd ondergebracht in het centrum Esperanto.

³²⁷ Corr. Brussel Franstalig, 24 november 2017, 59ste k. (definitief).

Ze verklaarde naar België te zijn gekomen om haar school af te maken, nadat ze in Congo lager onderwijs had gevolgd. Sinds haar aankomst woonde ze bij de beklagde, een vriendin van haar vader. Haar vader is hier drie weken gebleven en vervolgens naar Congo teruggekeerd. Ze ging naar dezelfde school (secundair onderwijs) als de jongste van de vier kinderen van de beklagde, die in het lager onderwijs zat. Ze moest zich met het huishouden bezighouden, het kind wassen, eten geven en naar school brengen. Daarom had ze tijdens de examens geen tijd om te studeren en was ze steeds te laat op school. Als ze niet gehoorzaamde, werd de beklagde agressief en gaf ze haar klappen. Ze sliep op een matras op de grond, in dezelfde kamer als de beklagde en haar jongste dochter.

De beklagde legde uit dat ze, gezien haar familiale situatie, niet in staat was om te werken en van het OCMW leefde. Bij zijn vertrek had de vader van het jonge meisje beloofd dat hij zou terugkeren met het nodige geld om de inschrijving van zijn dochter in een internaat te betalen maar die belofte was hij niet nagekomen. Ze verklaarde dat het jonge meisje nooit kookte maar dat ze, net zoals de andere kinderen, meehielp in het huishouden.

De rechtbank sprak de beklagde vrij voor de tenlastelegging mensenhandel. Het materiële element (het jonge meisje gedurende drie jaar bij haar thuis in ontvangst nemen) was dan wel aangetoond, volgens de rechtbank bestond er daarentegen twijfel omtrent de finaliteit van de uitbuiting. De tewerkstelling was bewezen. Het jonge meisje moest voor de jongste dochter van de beklagde zorgen binnen proporties die niet langer normaal waren. De dochter kampte immers met een ernstig probleem van bloedarmoede, wat bijzondere zorgen vereiste. De beklagde onttrok zich dan ook van de taken die met de opvoeding van haar dochter te maken hadden, om die naar het jonge meisje door te schuiven. Bovendien bleek dat het jonge meisje zware huishoudelijke taken moest verrichten, wat ook door een getuigenis werd bevestigd.

De rechtbank was daarentegen van oordeel dat er twijfel bestond over de omstandigheden in strijd met de menselijke waardigheid: de huisvesting gebeurde in omstandigheden die in overeenstemming waren met de middelen van de beklagde, gezien haar jonge leeftijd leek het niet abnormaal dat de beklagde het paspoort van het jonge meisje bijhield, en het onzekere verblijf van het meisje heeft noch haar sociale leven, noch haar medische begeleiding vergemakkelijkt.

De rechtbank veroordeelde haar wel voor de tenlasteleggingen inzake sociaal strafrecht, voor illegale tewerkstelling van een kind en voor vrijwillige slagen en verwondingen. Voor geweld op het werk werd ze evenwel vrijgesproken.

De beklagde werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van één jaar met uitstel en tot de betaling aan het jonge meisje, dat zich burgerlijke partij had gesteld, van een morele schadevergoeding van 2.000 euro en een materiële schadevergoeding van 38.414 euro.

Het tweede dossier betreft een Roemeens koppel en werd op **22 maart 2018** door de **Franstalige correctionele rechtbank** behandeld.³²⁸ Het koppel werd vervolgd voor mensenhandel met het oog op economische uitbuiting en verschillende inbreuken op het sociaal strafrecht. Hen werd ten laste gelegd opeenvolgend twee Roemeense als huishoudelijk werksters te hebben uitgebuit. De eerste was ten tijde van de feiten minderjarig (15 jaar) en werd vijf jaar uitgebuit. De tweede, die een lichte verstandelijke beperking had, was meerderjarig en is enkele maanden uitgebuit. Die laatste had zich burgerlijke partij gesteld.

De beklagde werkte in de bouw, terwijl zijn echtgenote op verschillende plaatsen het huishouden deed.

De rechtbank veroordeelde hen voor alle tenlasteleggingen. Wat de mensenhandel betrof, was er volgens de rechtbank wel degelijk sprake van ontvangst met het oog op tewerkstelling in omstandigheden in strijd met de menselijke waardigheid. De beklagden hebben de twee slachtoffers bij hen thuis ontvangen. Het eerste slachtoffer was bovendien op 15-jarige leeftijd in België aangekomen, een leeftijd waarop ze minstens gedeeltelijk schoolplichtig was. Er werden echter geen stappen ondernomen om haar in België te kunnen inschrijven, noch om haar naar een school te sturen. Het slachtoffer hield zich met de jonge kinderen bezig en hielp de beklagde om bij anderen het huishouden te doen. Ze stond om 7 uur op om de kinderen aan te kleden en naar school te brengen. Daarna keerde ze terug naar huis om het huishouden te doen, om vervolgens samen met de beklagde elders te gaan helpen. 's Avonds ging ze de kinderen afhalen op school en stak ze ze in bed. Het andere slachtoffer, dat hetzelfde uurrooster had, bevestigde die dagindeling. Nooit is ze betaald geweest, terwijl haar 150 of 250 euro was beloofd. Al snel mocht ze geen contact meer met haar familie onderhouden, ze werd door de beklagde beledigd en ze kon zich niet vrij bewegen. Haar identiteitskaart kreeg ze niet. Ze deelde een bed met een van de kinderen en ze mocht zich maar twee keer per week douchen, terwijl het gezin zich dagelijks waste.

De verklaringen van de slachtoffers waren eensluidend.

Aangezien de redelijke termijn was verstreken, heeft de rechtbank de straffen beperkt. De beklagden worden

³²⁸ Corr. Brussel Franstalig, 22 maart 2018, 59me k. (beroep).

veroordeeld tot een gevangenisstraf van één jaar met uitstel en een boete van 6.000 euro met uitstel.

De rechtbank veroordeelde de beklaagden tot betaling aan de burgerlijke partij van een provisionele schadevergoeding van 600 euro op een schade geraamd op 1482,57 euro en van een materiële schadevergoeding van 1.000 euro.

c) Voormalig diplomaat

Een zaak omtrent een diplomaat tenslotte werd **op 4 september 2017 door het arbeidshof van Brussel**³²⁹ behandeld. Deze zaak is aan bod gekomen in een vorig verslag.³³⁰

Een werkneemster had haar vroegere werkgevers, een intussen gescheiden Marokkaans koppel, gedagvaard om hen te veroordelen tot betaling van een schadevergoeding voor een bedrag gelijk aan haar achterstallige loon en van een som begroot op 2.500 euro *ex aequo et bono* als vergoeding voor de schade die ze had geleden door het misdrijf mensenhandel.

Ten tijde van de feiten was de echtgenoot viceconsul bij de Marokkaanse ambassade te Brussel. Via de zuster van de echtgenote was de werkneemster in Marokko gevraagd om voor de kinderen van het koppel (onder wie één autistisch kind) te komen zorgen, voor een aangekondigd loon van 150 euro per maand. Eerst had ze een speciaal paspoort gekregen. Ze leefde in het gezin waar ze instond voor de kinderen, het huishouden, het eten klaarmaken, de was en de strijk. Haar werkgever had in België de eerste stappen gezet via het Belgische protocol, om voor haar een bijzonder verblijfsdocument te regelen. Dit werd geweigerd omdat viceconsuls niet voor dat soort privileges in aanmerking komen. De werkneemster had vervolgens een aanvraag voor een verblijfsvergunning ingediend, wat haar werd geweigerd (geen uitzonderlijke omstandigheden die rechtvaardigen dat dit verzoek in België wordt ingediend). Daarop had ze een klacht ingediend bij de sociale inspectie, om haar arbeidsomstandigheden aan te klagen en het statuut van slachtoffer van mensenhandel aan te vragen. Dit statuut werd haar toegekend, ondanks de seponering van het dossier omwille van de immuniteit waarover haar werkgever beschikte.

Voor de rechtbank en het arbeidshof hadden haar werkgevers de immuniteit van rechtsmacht ingeroepen. Terwijl de arbeidsrechtbank de exceptie van onbevoegdheid had verworpen, heeft het arbeidshof zich in een gedetailleerde motivering onbevoegd verklaard om de vordering van de werkneemster tegen haar voormalige werkgever te onderzoeken. Het hof meende daarentegen wel dat de ex-echtgenote van de consul geen enkele immuniteit van rechtsmacht had.

Aanvankelijk zou het hof vaststellen dat de immuniteit van rechtsmacht van de werkgever als consulaire ambtenaar beperkt was tot de binnen de uitoefening van de consulaire functies gestelde handelingen.³³¹ De hier ten laste gelegde daden zijn evenwel binnen het kader van het privéleven gesteld. Het Verdrag van Wenen inzake consulaire betrekkingen kent bovendien geen immuniteit van rechtsmacht toe aan de familieleden van consulaire ambtenaren. Het hof stelde dus vast dat de werkgevers in dit verband over geen enkele immuniteit van rechtsmacht beschikten.

In een volgende fase was het hof van oordeel dat de werkgever op basis van het Verdrag van Wenen inzake consulaire betrekkingen van 24 april 1963 als diplomaat immuniteit van rechtsmacht geniet. Tijdens zijn opdracht in België was hij een diplomatiek ambtenaar. Deze immuniteit geldt zowel voor daden die binnen het kader van zijn opdracht, als voor die die binnen het kader van het privéleven worden gesteld.³³² Wanneer de diplomaat aan het einde van zijn opdracht de ontvangende staat verlaat, geldt de immuniteit van rechtsmacht enkel nog binnen het kader van zijn diplomatieke functies. Hij kon op dat ogenblik dus voor de Belgische rechter worden gedaagd voor feiten die verband hielden met de tewerkstelling van de werkneemster, hetgeen de werkneemster niet heeft gedaan, terwijl haar vordering nog niet was verjaard. Ze heeft hem immers voor de rechter gedaagd, op een ogenblik dat hij nog een immuniteit van rechtsmacht genoot. Het hof hield er een ander standpunt op na dan de arbeidsrechtbank. De rechtbank meende immers dat men van het ogenblik van het vonnis moet uitgaan om te bepalen of een gedagvaarde persoon al dan niet de immuniteit van rechtsmacht geniet. Het hof was het daar niet mee eens en stelde dat deze immuniteit niet enkel verbiedt om de persoon die deze immuniteit geniet te

³²⁹ Arbeidshof van Brussel, 4 september 2017.

³³⁰ Myria, Jaarverslag Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, deel 3, hoofdstuk 4, put 2.3.11., p. 157. De Franstalige Arbeidsrechtbank van Brussel heeft zich daar op 18 juni 2015 over uitgesproken.

³³¹ Krachtens artikel 43 van het Verdrag van Wenen inzake consulaire betrekkingen van 24 april 1963.

³³² Behoudens drie uitzonderingen die in dit geval niet relevant zijn. Bovendien is het artikel 38.1 van het Verdrag van Wenen, dat de immuniteit beperkt tot de officiële handelingen verricht in de uitoefening van zijn diplomatieke functies wanneer een diplomatiek ambtenaar onderdaan is van de ontvangende staat, of er duurzaam verblijf houdt, niet van toepassing. De viceconsul had immers de Marokkaanse nationaliteit en hield ook geen duurzaam verblijf in België.

berechten maar bovendien ook om burgerrechtelijke vervolging in te stellen en te bevelen.

De werkneemster meende bovendien dat de immuniteit van rechtsmacht haar recht op toegang tot de rechter had geschonden. Het hof wees er evenwel op dat de werkneemster niet had aangetoond dat de door haar voormalige werkgever ingeroepen immuniteit haar recht op toegang tot een rechter onevenredig en in strijd met artikel 6 van het Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mens had beperkt. Het hof kende haar voormalige werkgever bijgevolg het voordeel van de immuniteit van rechtsmacht toe en verklaarde zich onbevoegd om kennis te nemen van de vordering tegen hem.

Wat de ex-echtgenote van de diplomaat betreft, wees het hof erop dat de familieleden van de diplomaat enkel immuniteit van rechtsmacht genieten als ze deel uitmaken van zijn huishouden. Het koppel was echter gescheiden waardoor de ex-echtgenote op het ogenblik van de dagvaarding niet langer deel uitmaakte van het huishouden.

Het hof meende dat de ex-echtgenote de werkneemster moest vergoeden voor de schade die ze had geleden door de niet-uitbetaling van het loon en dat ze haar een schadevergoeding van 2.500 euro verschuldigd was voor de morele schade die ze als gevolg van de mensenhandel had geleden.

Volgens het hof konden zowel de diplomaat als zijn ex-echtgenote als werkgevers worden beschouwd. Het verschuldigde loon was overigens niet betaald. Het hof achtte de mensenhandel ook bewezen: de werkneemster werd door het echtpaar aangeworven, gehuisvest en opgevangen om haar aan het werk te zetten in omstandigheden die in strijd waren met de menselijke waardigheid: ongeveer 90 uur per week tegen een loon van 150 euro per maand, geen sociale dekking en geen enkele private levensruimte (zij moest op de kinderkamer slapen en hen op elk moment van de nacht op hun wenken bedienen). Het hof wees er ook op dat het niet vereist is dat de betrokkene ook nog het slachtoffer was van geweld, vrijheidsberoving of andere mishandelingen opdat het misdrijf tot stand zou komen.

Aangezien het loon niet was betaald gelastte het hof evenwel de heropening van de debatten over het bedrag van de schadeloosstelling. Het hof veroordeelde bovendien de ex-echtgenoot om zich voor zijn ex-echtgenote borg te stellen voor de helft van de tegen haar uitgesproken veroordelingen.

2.4. | Uitbuiting van bedelarij

In een zaak die voor de **Nederlandstalige correctionele rechtbank van Brussel kwam op 29 juni 2017**³³³ werd de Roemeense beklagde bij verstek veroordeeld voor mensenhandel met als doel de uitbuiting van de bedelarij.

Deze feiten kwamen aan het licht doordat een politiepatrouille een verwarde vrouw die bovendien ernstige beperkingen had aan haar benen en voeten tegenkwam in een café te Aalst. De vrouw werd ondergebracht in een hulpopvang maar was er een dag later alweer gevlucht. Die dag werd ze opnieuw aangetroffen door de politie. Ze bleek afkomstig te zijn uit Roemenië en daar geen ouders meer te hebben.

De vrouw haar onderbenen waren volledig misvormd en ze had twee klompvoeten. Verder kwam ze heel onverzorgd over en leek ze een mentale beperking te hebben. De beklagde, die haar oom zou zijn geweest, heeft haar meegenomen van Roemenië naar België. Ze moest voor hem geld vragen aan de mensen en hem het geld geven. Uit een later audiovisueel verhoor bleek dat ze ook meerdere malen verkracht werd.

De rechtbank oordeelde dat de feiten zeer ernstig waren, aangezien er misbruik werd gemaakt van een zeer kwetsbaar persoon op een verderfelijke manier. De beklagde werd bijgevolg bij verstek veroordeeld tot een gevangenisstraf van veertig maanden en een geldboete van 3.000 euro. Eveneens werd zijn onmiddellijke aanhouding bevolen.

³³³ Corr. Brussel Nederlandstalig, 29 juni 2017, 60ste kamer (verstek).

3. Mensensmokkel

Tal van uitspraken inzake mensensmokkel hebben betrekking op minderjarige slachtoffers.

Smokkel via de haven van Zeebrugge

In een vonnis dat op **21 juni 2017 werd gewezen door de correctionele rechtbank van Brugge**³³⁴ werden drie beklagden van Algerijnse nationaliteit veroordeeld tot het misdrijf mensensmokkel. Het minderjarige slachtoffer stelde zich burgerlijke partij.

Door de politie werd opgemerkt dat er sinds een tijdje meer en meer Noord-Afrikaanse vluchtelingen naar Zeebrugge kwamen en dat er bijgevolg nu ook Algerijnen actief waren als mensensmokkelaars. Bij een politiecontrole greep een minderjarige transmigrant met de Irakese nationaliteit een politieagent bij de arm en gaf te kennen dat hij al veel geld verloren had aan een smokkelaar, meer bepaald 1.200 euro en dat deze smokkelaar volgens hem ook werd opgepakt bij deze actie. Verder verklaarde het slachtoffer slagen te hebben gekregen van die smokkelaar (tweede beklagde). Deze letsels werden vastgesteld door een dokter.

Het slachtoffer verklaarde dat hij de tweede beklagde had leren kennen in Ankara waar er mensen werden verzameld die naar het Verenigd Koninkrijk wilden gaan. Toen betaalde hij zo'n 200 dollar. Via Roemenië kwam hij naar Charleroi, waar ze in groepen van minder dan tien personen werden ingedeeld om vervolgens via Brussel en Knokke in Zeebrugge terecht te komen. In Brussel sliep het slachtoffer bij de broer van de tweede beklagde en kreeg daar stokslagen.

Tijdens een tweede onderzoek naar mensensmokkel in de haven van Zeebrugge, bleken de andere beklagden linken te hebben met de tweede beklagde. De onderzoeken werden bijgevolg samengevoegd. Het slachtoffer werd nog meerdere malen verhoord. Zijn verklaringen waren coherent en hij gaf zelfs een meer gedetailleerde omschrijving van het huis waar hij was ondergebracht. Hij herkende ook de andere beklagden en duidde hen aan op foto, zij hadden hem begeleid van Brussel naar Zeebrugge. Een confrontatie met de beklagden vond niet plaats omdat het slachtoffer vreesde voor zijn veiligheid. De rechtbank oordeelde dat het slachtoffer tijdens zijn diverse herverhoren steeds zijn versie van het verhaal heeft geconcretiseerd en daarbij was er geen sprake

van wezenlijke tegenstrijdigheden of aggravingen in zijn verhaal.

De beklagden ontkenden iets met de mensensmokkel te maken gehad te hebben. Een van de beklagden herkende zelfs zijn stem op de tapgesprekken, maar bleef alle linken met mensensmokkel ontkennen.

De rechtbank oordeelde dat duidelijk bleek dat de beklagden die onwettig in het land verblijven, het in Zeebrugge ontstane vacuüm inzake mensensmokkel invulden en zich schuldig maakten aan de mensensmokkel van het slachtoffer, die op het moment van de feiten nog minderjarig was en ingevolge zijn precaire administratieve toestand de facto geen andere keuze had dan zich het misbruik te laten welgevalen, daarenboven ook de omstandigheden dat aan het slachtoffer stokslagen werden toegediend en hem zijn vrijheid om te gaan en staan waar hij wou werd ontnomen. Ten slotte besloot de rechtbank dat dit een daad van deelneming aan de bedrijvigheid van een vereniging uitmaakte.

De drie beklagden werden veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie jaar en een geldboete van 6.000 euro, deels met uitstel. Voor materiële en morele schade werd aan het slachtoffer een schadevergoeding van 2.500 euro toegekend.

Syrische smokkelnetwerk

Twee dossiers inzake Syrische netwerken zijn te Gent en Dendermonde behandeld.

Voor de **correctionele rechtbank van Gent stonden op 16 oktober 2017**³³⁵ twaalf beklagden, voornamelijk van Syrische afkomst, terecht voor verschillende tenlasteleggingen waaronder het leiden of het lid zijn van een criminele organisatie en mensensmokkel met de verzwarende omstandigheden van het misbruik maken van de kwetsbare situatie waarin personen verkeren, de minderjarigheid van een slachtoffer, de omstandigheid dat de activiteit een gewoonte wordt en de omstandigheid van deelneming aan een criminele organisatie. Myria stelde zich burgerlijke partij in deze zaak.

Uit politionele informatie bleek dat eerste beklagde zich samen met zijn broer, vierde beklagde, zou bezighouden met georganiseerde mensensmokkel van personen van meestal Syrische nationaliteit. Er zou gebruik gemaakt worden van een route van Turkije over Kreta naar België. Verder zouden er steeds valse of

334 Corr. West-Vlaanderen, afdeling Brugge, 21 juni 2017, 17de kamer (definitief).

335 Corr. Oost-Vlaanderen, afdeling Gent, 16 oktober 2017, G28m kamer. Het dossier is definitief afgesloten wat Myria betreft.

vervalste identiteitsdocumenten worden gebruikt. Op grond daarvan werd een onderzoek gevoerd naar de moneytransmitters.

In het verdere onderzoek, waaronder huiszoekingen, chatgesprekken en retrocontroles, bleek dat er aan de eerste beklagde sommen werden betaald om de oversteek naar België te kunnen maken (van 1.500 euro tot 4.500 euro) en dat slachtoffers vaak schrik hadden van de beklagde. Bij een uitlezing van de iPhone van de eerste beklagde werden er heel wat chatgesprekken gevonden die lijken te handelen over mensensmokkel en ook foto's van identiteitsdocumenten en pasfoto's. Uit de chatgesprekken bleek dat er vaak werd gevraagd om een gelijke te vinden op de foto's en werd er codetaal gebruikt.

Ook bij andere politiediensten stond de eerste beklagde bekend. Hij bleek contacten te onderhouden met personen die zouden gekend zijn als Syriëstrijders of als kandidaat-Syriëstrijders. Zo bleek dat er sprake was van een organisatie die actief was in mensensmokkel. De klanten zouden geronseld worden in Syrië door de tweede beklagde en zijn broer, de derde beklagde zou samen met de eerste beklagde uit België opereren. De twaalfde beklagde die een ex-vriendin was van de eerste beklagde verklaarde dat ze vaak verbleven in Kreta, in het huis van de tiende beklagde en daar zouden er volgens haar eigenaardige dingen gebeuren. Zo maakte een persoon gebruik van de papieren van de eerste beklagde om verder te reizen en moest ze ook geld voor hem bewaren. Met de eerste beklagde ging ze ook naar Parijs, waar ze onbekenden hebben vervoerd. In de verklaringen van de beklagden kwam vaak naar voor dat ze enkel hun vrienden hielpen en dat ze voor niets betaald werden. De onderzoeksrechter verstuurde internationale rechtshulpverzoeken naar Frankrijk, Griekenland en Zweden. Dit voor onderzoek naar een specifieke beklagde, onderzoek naar een *safe-house* en om twee beweerde slachtoffers te kunnen verhoren.

Bij de bespreking van de schuldvraag stond de rechtbank wat langer stil bij het begrip criminele organisatie, aangezien alle twaalf beklagden werden vervolgd voor het deelnemen hieraan en dat de eerste beklagde hierin een leidend persoon is geweest. Uit artikel 324bis, eerste lid SW volgen er drie constitutieve bestanddelen nl. een gestructureerde vereniging van meer dan twee personen die duurt in de tijd, een vereniging met als oogmerk het in onderling overleg plegen van misdaden en wanbedrijven die strafbaar zijn met een gevangenisstraf van drie jaar of een zwaardere straf en om een direct of indirect vermogensvoordelen te verkrijgen. Dit in acht genomen heeft het strafonderzoek volgens de rechtbank onvoldoende aangetoond dat de handelingen van al de

verschillende beklagden in dit dossier op deze wijze kunnen worden uitgelegd.

Voor de rechtbank stond het vast dat de eerste beklagde zich bezighield met het smokkelen van vluchtelingen uit zijn thuisland Syrië en hij daarbij vaak hulp vroeg van vrienden. Daarbovenop werd er gebruik gemaakt van look-a-like documenten. Er werden door de eerste beklagde financiële vergoedingen gevraagd en bepaalde beklagden deelden hierin mee. De beweerde slachtoffers zijn allemaal te situeren als vrienden van de eerste beklagde of minstens kennissen of familie van vrienden en beschikken dus voornamelijk over de Syrische nationaliteit. De moeder van de eerste beklagde werd niet via een veilig transport overgebracht, maar op een rubberboot. Tenslotte besloot de rechtbank dat uit de feitelijke vaststellingen van de inhoud van de chatgesprekken bleek dat de feiten een stuk verder gaan dan het louter tegen betaling helpen van vrienden en kennissen.

De rechtbank oordeelde enerzijds dat de feiten dienen gekaderd te worden als het illegaal verlenen van hulp door de eerste beklagde, waarbij hij steeds verder is beginnen gaan en ook financiële tussenkomsten heeft gevraagd. De hulp die hij zelf daarbij heeft gekregen van bepaalde van de beklagden is niet van die aard om te kunnen spreken van een organisatie die is opgericht om welbepaalde daden van mensensmokkel uit te voeren, maar is eerder van een **fragmentarische aard** en naargelang de specifieke vraag die de eerste beklagde kreeg, beroep werd gedaan op vrienden of kennissen, van wie hij dacht of hoopte dat zij hem konden helpen. Anderzijds bleek uit de chatberichten van de eerste beklagde met de tweede, de zesde en de negende beklagde dat hun onderlinge activiteiten wel degelijk een **gestructureerde vorm** aangenomen hebben die op bestendige wijze er op gericht was personen/gezinnen tegen betaling naar het Westen te smokkelen en dit in strijd met de wetgeving. Bij het organiseren van deze transporten handelden de eerste, tweede, zesde en negende beklagden binnen het kader van een criminele organisatie, waarbij er een georganiseerde structuur bestond met internationale vertakkingen en waarbij de taakverdeling duidelijk was. Daarop besloot de rechtbank elke beklagde individueel te beoordelen wat betrof het lid zijn van een criminele organisatie. Deze tenlastelegging werd weerhouden voor vier beklagden.

De rechtbank veroordeelde zes van de twaalf beklagden voor de verschillende tenlasteleggingen, zes beklagden werden aldus volledig vrijgesproken. De straffen die werden uitgesproken gingen van vier maanden hoofdgevangenisstraf tot dertig maanden hoofdgevangenisstraf en een geldboete van 54.000 euro, dit met uitstel.

Aan Myria werd een schadevergoeding toegekend van 1 euro.

De zaak die op **3 november 2017 voor de correctionele rechtbank van Dendermonde**³³⁶ kwam, werd door de Federale Gerechtelijke Politie omschreven als een smokkel die aan een enorm hoge frequentie plaats vond en een enorm groot aantal slachtoffers had. De politie had dit nog nooit eerder vastgesteld in België. De beklagden hadden voornamelijk de Syrische en Egyptische nationaliteit, al waren er onder hen ook twee Belgen, twee Marokkanen en een Libanees. Ze werden vervolgd voor mensensmokkel met verschillende verzwarende omstandigheden. De slachtoffers waren afkomstig uit Syrië, Eritrea, Soedan, Ethiopië en Afghanistan. Myria was burgerlijke partij in dit dossier.

De federale wegpollitie stelde vast dat er op een E40 parking smokkelactiviteiten plaatsvonden. Ze kregen eveneens een oproep van een vrachtwagenbestuurder over het feit dat er zich transmigranten in de trailer zouden bevinden. Op dat moment werden er drie mensen ontdekt. Sommige van hen hadden reeds eerder pogingen ondernomen om naar het Verenigd Koninkrijk te geraken. Na verschillende meldingen besloot de Federale Gerechtelijke Politie dat er wel degelijk een dadergroep gebruik maakte van de parking in Wetteren om transmigranten naar het Verenigd Koninkrijk te smokkelen. Het zendmastverkeer werd opgevraagd en geanalyseerd. Vervolgens werden de nummers van verdachten afgeluisterd en werden er ook negen observaties uitgevoerd. Uit de verschillende tapgesprekken bleek dat de smokkelaars dreigden met geweld t.a.v. de slachtoffers en hun familie, bij niet betaling door de slachtoffers. Er werden zelfs slagen toegediend met een moersleutel. Ook jonge kinderen werden gesmokkeld. De drijfveer van de smokkelaars was duidelijk geldgewin. Eveneens werd er gebruik gemaakt van koeltransporten. Uit een van de gesprekken die werden afgeluisterd bleek dat een slachtoffer contact opnam met de smokkelaar om hen te bevrijden omdat ze aan het stikken waren en de smokkelaars geen enkel initiatief boden om hulp te bieden. De richtprijzen voor de smokkel varieerde van 1.000 Britse pond à 3.000 Britse pond, gelieerd aan de nationaliteit en de samenstelling van het gezin. De smokkelaars sloten een resultaatsverbintenis af waarbij elke klant in het Verenigd Koninkrijk geraakt. Het geld diende steeds eerst in pand gelegd te worden. Het centrum van de operaties zou in de jungle van Calais gelegen geweest zijn.

In totaal vonden er op 154 verschillend nachten smokkelactiviteiten plaats, of samen 1.994 individuele

smokkelfeiten. De smokkel was een groepsgebeuren met een wisselende samenstelling. Per beklagde werd bekeken aan hoeveel van deze feiten hij heeft meegedaan. Dit varieerde van 38 smokkelfeiten tot en met alle 1.994 smokkelfeiten.

Uit de verklaringen bleek dat bepaalde beklagden alle betrokkenheid ontkenden en beweerden zelf het slachtoffer te zijn, terwijl anderen bekenden actief te zijn als smokkelaar met het doel om veel geld te verdienen. Sommige onder hen bleken ook reeds actief geweest te zijn in Frankrijk. Verschillende van de beklagden evolueerden van klant naar smokkelaar. Verder bleek dat er ook een georganiseerd transport had plaats gevonden (dit is met medeweten van de chauffeur), voor zo'n transport werd 6.500 Britse pond gevraagd.

De rechtbank oordeelde dat alle verzwarende omstandigheden van mensensmokkel die door het Openbaar Ministerie werden gevorderd, werden gepleegd door alle beklagden. Het betrof de minderjarigheid van verschillende slachtoffers, misbruik van de bijzondere kwetsbare situatie van de slachtoffers, er werd direct of indirect gebruik gemaakt van listige kunstgrepen, geweld, bedreigingen of enige vorm van dwang, of door ontvoering, machtsmisbruik of bedrog, het leven van het slachtoffer werd opzettelijk of door grove nalatigheid in gevaar gebracht, van de betrokken activiteit werd een gewoonte gemaakt en het betrof een daad van deelneming aan de hoofd- of bijkomende bedrijvigheid van een vereniging.

Elke beklagde had een specifieke rol in het systeem, als ronselaar, waarborger, parkingchef, uitvoerder, begeleider of chauffeur met een gezamenlijk doel: zoveel mogelijk transmigranten aan boord van een vrachtwagen smokkelen om zo geld te kunnen verdienen. De rechtbank meende dat de geldstromen fenomenaal moeten geweest zijn en minimaal moeten worden begroot op 594.000 euro, maar hoogstwaarschijnlijk was het een veelvoud hiervan. Er werden 495 slachtoffers geïdentificeerd waarvan 93 minderjarigen.

De rechtbank veroordeelde de 25 beklagden met strenge straffen nl. van drie jaar hoofdgevangenisstraf met uitstel en 288.000 euro boete tot tien jaar hoofdgevangenisstraf effectief en een boete van 11.964.000 euro. Er werd een totale som van 594.000 euro verbeurdverklaard. Veertien veroordeelden tekenden beroep aan tegen dit vonnis.

Myria, kreeg een schadevergoeding van 5.000 euro toegekend.

³³⁶ Corr. Oost-Vlaanderen, afdeling Dendermonde, 3 november 2017, Vakantiekamer (beroep vastgesteld op 17 september 2018).

Multicrimineel Chinees netwerk

Voor de **Nederlandstalige correctionele rechtbank van Brussel stonden op 12 januari 2018**³³⁷ acht beklaagden met de Chinese nationaliteit terecht voor verschillende tenlasteleggingen. Dit betrof onder andere mensenhandel met als doel de uitbuiting van prostitutie, mensensmokkel, afpersing, poging tot afpersing, leider van een vereniging van misdadigers, actieve omkoping, drugsbezit, beslissingen in criminele organisatie, valsheid en bedrieglijk opzet valse stukken, witwassen, deelneming aan een criminele organisatie en onwettig verblijf. Eén slachtoffer en PAG-ASA stelden zich burgerlijke partij bij deze zaak.

De rechtbank oordeelde dat er niet voldoende bewijs was voor de tenlasteleggingen van mensenhandel, poging tot afpersing en deelneming aan een criminele organisatie. De overige tenlasteleggingen werden gegrond verklaard, echter niet steeds voor alle beklaagden. Twee beklaagden werden volledig vrijgesproken.

De tenlastelegging betreffende mensenhandel betrof een minderjarig Chinees meisje van 15 jaar. Echter werd deze enkel gebaseerd op een gesprek tussen beklaagden en besloot de rechtbank dat dit te weinig bewijswaarde betrof.

Vanaf begin 2015 gaven een aantal feiten aanleiding voor het opstarten van een onderzoek naar een smokkelnetwerk waarbij personen van Chinese en Tibetaanse nationaliteit in onwettig verblijf werden gesmokkeld vanuit China via een aantal Europese landen naar België. In januari 2015 werd door de douane-inspectiediensten een DHL-pakketzending met twee authentieke Chinese paspoorten aangetroffen. Deze zending werd verstuurd naar de eerste beklagde. Daarna meldde zich een slachtoffer aan van mensensmokkel en boden verschillende Chinezen zich in de gemeente aan met een valse identiteitskaart. Uit verder onderzoek bleek dat de slachtoffers naar België werden gesmokkeld en hiervoor aanzienlijke vergoedingen dienden te betalen. Eenmaal de slachtoffers in België waren, werden ze ingezet als personeel in restaurants, illegale voedselateliers, massagesalons, de bouwsector of als oppas, dit meestal om de schulden af te betalen. De slachtoffers werden zowel fysiek als verbaal bedreigd. De bendeleden hielden de slachtoffers volledig onder controle.

De rechtbank oordeelde dat er geen sprake was van een criminele organisatie, aangezien er niet kon worden aangetoond dat er sprake is van de vereiste bestendigheid en complexere vorm van organisatie die

bij een criminele organisatie wordt beoogd. Uit onderzoek bleek namelijk dat er geen vaste rolverdeling was of vaste afspraken, de beklaagden kenden elkaar in functie van de omstandigheden en wanneer dit hen schikte, werkten ze samen om de misdrijven te plegen.

Bij de beoordeling van de verzwarende omstandigheden bij mensensmokkel werd de kwetsbare positie van de slachtoffers weerhouden. De rechtbank nam de verzwarende omstandigheid van criminele organisatie niet aan, wel herkwalficeerde ze dit naar vereniging van misdadigers. Dit aangezien er duidelijk onderlinge banden waren tussen de betrokken beklaagden met het oog op het plegen van het misdrijf mensensmokkel.

Het misdrijf mensensmokkel werd bewezen geacht door de rechtbank omwille van de gedetailleerde, coherente en consistente wijze van het genuanceerde verhaal van een van de slachtoffers. Het slachtoffer bezorgde de politiediensten ook een kopie van het document dat hem door de eerste beklagde werd bezorgd inzake zijn verblijf in België en een kopie van de vervalste identiteitskaart. Eveneens bezorgde het slachtoffer een lijst van telefoonnummers die allemaal toebehoorden aan de eerste beklagde. Het slachtoffer verklaarde dat hij 1.000 euro aan de eerste beklagde betaalde om hem aan werk en een verblijfplaats te helpen, vervolgens nog eens 5.000 euro voor papieren om in België te kunnen verblijven (dit betrof een vervalst document) en daarna nog eens 5.000 euro voor een identiteitskaart, wat ook een vervalsing betrof.

Een ander slachtoffer diende aan de eerst beklagde een bedrag over te maken zodanig dat hij tussenkwam om haar aan te melden bij een gespecialiseerd opvangcentrum voor slachtoffers van mensenhandel. Voor het bedrag van 500 euro en 16.000 RMB (Renminbi (officiële munt van China)), werd dit door de eerste beklagde geregeld samen met onder andere een arbeidscontract, een getuigschrift van onderwijs en aanbevelingsbrieven.

Een derde slachtoffer verklaarde op een gedetailleerde, coherente en consistente wijze hoe hij een bedrag van 21.000 euro heeft betaald aan de eerste beklagde voor een Roemeense identiteitskaart die later vals bleek te zijn.

De rechtbank achtte het ook bewezen dat de eerste en de vijfde beklagde identiteitskaarten verhuurden om zo een grotere winst te maken. Dit werd bevestigd op basis van telefonieonderzoek en observaties. Verder waren eerste beklagde en zevende beklagde betrokken bij het verhuren van kamers waar de gesmokkelde personen werden ondergebracht.

³³⁷ Corr. Brussel Nederlandstalig, 12 januari 2018, 46me kamer (definitief).

De rechtbank nam alle verzwarende omstandigheden aan voor de eerste beklaagde nl. kwetsbare toestand, gewoonte en vereniging van misdadigers. Voor de andere twee werd de gewoonte niet bewezen geacht.

De andere beklaagden werden vrijgesproken voor het misdrijf mensensmokkel, echter werden deze wel veroordeeld voor andere tenlasteleggingen. Enkel de vierde en de achtste beklaagde werden volledig vrijgesproken.

In hoofde van twee beklaagden werd het misdrijf witwassen bewezen. Uit het strafdossier bleek dat de eerste beklaagde meer inkomsten genoten had dan diegene die hij heeft aangegeven. Ook werd er nog een bedrag verzonden via geldverzendingkantoren en vond men na analyse van de rekeningen dat er drie overschrijvingen naar China hadden plaats gevonden. De eerste beklaagde legde tegenstrijdige verklaringen af met betrekking tot de afkomst van deze bedragen. Ook bij de tweede beklaagde vonden er verdachte transacties plaats die de rechtbank kwalificeerde als witwaspraktijken.

De eerste beklaagde, die de leidende figuur was bij de mensensmokkel, werd veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf en een geldboete van 54.000 euro. De vijfde en zevende beklaagden werden veroordeeld tot achttien maanden gevangenisstraf en een geldboete tussen de 6.000 en 30.000 euro, dit beiden met uitstel. De overige beklaagden kregen straffen van zes à elf maanden gevangenisstraf, 100 uur werkstraf en een geldboete van 600 euro. Er werd ten opzichte van de eerste beklaagde een som van 75.585,07 euro en de tweede beklaagde een som van 28.964 euro verbeurdverklaard.

Aan PAG-ASA werd een burgerlijke schadevergoeding toegekend van 500 euro. Aan een slachtoffer die zich burgerlijke partij stelde werd een materiële schadevergoeding van 13.000 euro toegekend en een morele schadevergoeding van 500 euro. De rechtbank oordeelde dat de inbeslaggenomen sommen in het voordeel van de laatste burgerlijke partij moesten worden vrijgegeven.

Iraaks netwerk

In deze zaak die voor de **Nederlandstalige correctionele rechtbank van Brussel kwam op 6 februari 2018**³³⁸ stonden vier Iraakse beklaagden terecht voor georganiseerde mensenmokkel. Eén Afghaans slachtoffer en PAG-ASA stelden zich burgerlijke partij.

Deze mensensmokkel kwam aan het licht toen de politie op een avond een achtervolging inzette op een bestelwagen die een stuk aan het spookrijden was, daarna keerde de wagen om op de autostrade en zigzagde over de weg. Tijdens de achtervolging trachtte de bestuurder verschillende politievoertuigen van de weg te rijden. De aanrijdingen konden telkens nipt worden ontweken. Daarna verloor de bestuurder de controle over de bestelwagen, werd het voertuig in de lucht geslingerd en ging het verschillende malen over kop en kwam uiteindelijk op zijn flank terecht in de berm. In het voertuig bleken zestien personen te hebben gezeten, deze dienden allen voor verzorging naar het ziekenhuis te worden overgebracht. Onder hen waren er dertien zwaargewonden en drie lichtgewonden. Twee kinderen waren in levensgevaar. Het betrof een familie uit Irak, een koppel uit Irak, vier Afghanen, een minderjarige jonge man uit Irak en een onbekende persoon. Het waren allemaal transmigranten die op doortocht waren richting het Verenigd Koninkrijk.

Onmiddellijk waren er aanwijzingen dat het ging om een transport uitgevoerd door vier mensensmokkelaars, waarbij twaalf personen werden overgebracht van het kamp in Duinkerken naar België om zo in een vrachtwagen richting het Verenigd Koninkrijk te gaan. In het voertuig werd eveneens het nodige materiaal gevonden om laaddeuren van de vrachtwagen open te breken.

Na verschillende verhoren werd duidelijk wie welke rol speelde bij het transport. De slachtoffers verklaarden dat ze naar het Verenigd Koninkrijk wilden reizen. Een van de slachtoffers verklaarde dat hij hiervoor 2.000 euro had betaald. Een ander slachtoffer verklaarde zo'n 8.000 à 9.000 dollar per persoon betaald te hebben. Verschillende slachtoffers hadden reeds een poging of pogingen ondernomen om het Verenigd Koninkrijk te bereiken. Een van de slachtoffers was op het moment van de feiten nog minderjarig, wat voor een verzwarende omstandigheid zorgt. Het voertuig bleek onderweg al eens gestopt te zijn om een aantal mensen in vrachtwagens te steken. Er waren echter geen geschikte vrachtwagens meer over. Zodat de overige personen opnieuw vertrokken met de bestelwagen. De slachtoffers hun verklaringen waren eenduidig over wie de smokkelaars waren en welke betrokkenheid ze hadden bij de mensensmokkel.

De beklaagden verklaarden bij hun aanhouding niets met de mensensmokkel te maken te hebben en zelf slachtoffer te zijn van mensensmokkel. Verder beriepen ze zich op hun zwijgrecht. Uit het onderzoek bleek dat de eerste beklaagde een hulpje was van de smokkelaars. Hij moest onder andere kijken of de vrachtwagens toegankelijk waren of niet. De tweede beklaagde begeleidde de

³³⁸ Corr. Brussel Nederlandstalig, 6 februari 2018, 51ste kamer (beroep).

personen in het bos en hielp ze mee instappen in de vrachtwagens en controleerde deze ook. De derde beklagde bleek de chauffeur van de bestelwagen te zijn geweest. Hij ontkende dit met klem. Tijdens de verhoren nam hij een zeer arrogante houding aan en bleek ook dat hij Frans en Engels sprak. De vierde beklagde werd gekenmerkt als de topsmokkelaar, de verantwoordelijke. De andere mensensmokkelaars moesten verantwoording afleggen aan hem. Het onderzoek bestond eveneens uit een telefonieonderzoek en een DNA-analyse, hiermee werden de hoofdharen die gevonden waren in een pruik die gedragen geweest zou zijn door de bestuurder vergeleken met de referentieprofielen van de verdachten. Dit staaft bevestigde dat de derde beklagde wel degelijk de chauffeur was.

De rechtbank oordeelde dat de tenlastelegging van mensensmokkel gegrond was en nam verschillende verzwarende omstandigheden in rekening nl. de minderjarigheid van drie slachtoffers, misbruik van de kwetsbare toestand, deelname aan criminele organisatie en dat van de betrokken activiteit een gewoonte werd gemaakt. Ook andere tenlasteleggingen werden bewezen geacht waaronder de kwaadwillige belemmering van het verkeer door de derde beklagde.

Aangezien de beklagden verschillende rollen hadden, werden er ook verschillende straffen uitgesproken. De eerste beklagde, die een beperktere rol speelde in de mensensmokkel, kreeg een gevangenisstraf van veertig maanden en een geldboete van 11 x 8.000 euro. De tweede beklagde die werd gezien als een uitvoerder van de taken en zich met gemak leende voor het plegen van de feiten kreeg een gevangenisstraf van vier jaar en een geldboete van 11 x 8.000 euro. De derde beklagde die duidelijk een sturende rol had en eveneens een verpletterende verantwoordelijkheid had voor het zwaar verkeersongeval werd veroordeeld tot zes jaar gevangenisstraf en een geldboete van 11 x 8.000 euro. De vierde beklagde die eveneens gezien werd als een uitvoerder van de taken werd veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf en een geldboete van 11 x 8.000 euro. De laatste drie beklagden werden voor een andere tenlastelegging veroordeeld tot nog eens drie maanden gevangenisstraf.

Op burgerlijk gebied kreeg PAG-ASA een morele en materiële schadevergoeding toegekend van 1.000 euro. Eén slachtoffer stelde zich ook burgerlijke partij, aan hem werd 5.000 euro morele en materiële schadevergoeding toegekend uit hoofde van alle beklagden. Daarbovenop werd hem eveneens een bedrag van 4.475 euro morele en materiële schadevergoeding toegekend ingevolge verwondingen en hospitalisatie en een bedrag van 1.000

euro morele en materiële schadevergoeding ingevolge revalidatie in hoofde van de derde beklagde.

Eritrese smokkel

Bij een dossier dat **op 30 januari 2018 door de correctionele rechtbank van Luik**³³⁹ werd behandeld gaat het om twee beklagden, een man en een vrouw, die werden vervolgd voor mensensmokkel waarvan 16 vreemdelingen, hoofdzakelijk Eritreeërs (en ook enkele Soedanezen) het slachtoffer waren, met de verzwarende omstandigheden bendevoorming en illegaal verblijf.

Het dossier is geopend door de Federale Gerechtelijke Politie van Luik, die sinds verschillende maanden een toestroom van migranten op de autosnelwegparking van Bettincourt (Borgworm) had vastgesteld. Deze migranten namen in kleine groepjes de trein vanuit Brussel-Noord richting Borgworm en gingen vervolgens te voet tot aan de bewuste parking, om na betaling van een geldsom, op een vrachtwagen richting het Verenigd Koninkrijk te stappen. Tijdens de maand mei 2017 voerde de politie controles uit en op 24 juli 2017 hield FEDASIL een informatie-operatie, waarbij de migranten een folder overhandigd kregen, om hen af te raden zich naar de parking te begeven. Op 25 juli 2017 organiseerde de federale politie een grootschalige operatie rond het station van Borgworm en op de parking van Bettincourt. Tijdens die operatie werden 16 personen die hier illegaal verbleven (zonder geldig document) en twee met een in het buitenland uitgereikte verblijfstitel (de beklagden) op de autosnelwegparking, aan het station van Borgworm of op de weg tussen beide opgepakt. Een van die personen, een dame die als beklagde werd geïdentificeerd, werd in gezelschap van een andere persoon in het station van Borgworm opgepakt. Ze was van Eritrese afkomst maar als vluchteling erkend in Griekenland. Ze werd aangetroffen met een stapel bankbiljetten en een smartphone met een abonnement bij een Griekse telecomoperator op zak. De andere beklagde, die tevens in Griekenland als vluchteling was erkend, werd op de parking van Bettincourt opgepakt, terwijl hij zich samen met vijf andere migranten, in de oplegger van een vrachtwagen bevond. Hij had een smartphone, 336 euro en een treinticket Brussel-Borgworm op zak.

De vrouwelijke beklagde werd verschillende keren door de politie verhoord en één keer door de onderzoeksrechter. Regelmatig wijzigde ze haar verklaringen.

De politie voerde onderzoek bij Western Union en de beelden van de bewakingscamera's aan het Noordstation

339 Corr. Luik, afdeling Luik, 30 januari 2018.

werden geanalyseerd. Ook gsm's van beide beklaagden en van een migrante zouden worden geanalyseerd.

De rechtbank veroordeelde enkel de vrouwelijke beklagde voor de tenlastelegging mensensmokkel en wees erop dat het begrip "bijdragen" om de transit mogelijk te maken, o.a. betrekking had op situaties zoals het betalen van de reiskosten, het reserveren van de vervoersbewijzen... Aanvankelijk was het niet de bedoeling om het slachtoffer uit te buiten, maar enkel om het overschrijden of illegaal of onrechtmatig verblijf van een niet EU-onderdaan via of op het grondgebied van een EU-lidstaat mogelijk te maken. Het morele element vereist een bijzonder opzet en heeft betrekking op de wil om zich ten koste van het slachtoffer of zijn familie te verrijken. De rechtbank was op basis van volgende elementen van oordeel dat de vrouwelijke verdachte dader/medeplichtige van mensensmokkel was: een verklaring van een van de migrantenvrouwen, die de verdachte als contactpersoon had aangewezen en aan wie het geld moest worden overhandigd vooraleer ze in de vrachtwagens stapten; grote geldbedragen in kleine coupures die op de beklagde werden teruggevonden (3.615 euro); erkenning door de beklagde tijdens haar verhoren dat dit geld afkomstig was van de slachtoffers (het gevraagde bedrag varieerde van 600 tot 1.000 euro per persoon); tegenstrijdige, evoluerende en soms weinig geloofwaardige uitleg van de beklagde op verschillende punten.

De rechtbank veroordeelde de beklagde ook voor de verzwarende omstandigheden misbruik van een kwetsbare situatie en bendevoering (de beklagde handelde immers niet alleen en elk van de mededaders, ook al zijn ze niet geïdentificeerd, hadden een welbepaalde rol). Ze werd wel vrijgesproken voor de verzwarende omstandigheid dat de feiten ten opzichte van een minderjarige zijn gepleegd, omdat de rechtbank oordeelde dat dit onvoldoende door elementen uit het dossier was aangetoond. Deze minderjarige is niet verhoord en in het dossier zat geen enkel identiteitsdocument en/of geboorteakte, of ander stuk waaruit de geboortedatum en dus de minderjarigheid ontegensprekelijk is gebleken. De rechtbank sprak de beklagde ook vrij van de omstandigheid gewoonte van de activiteit.

De rechtbank sprak daarentegen wel de andere beklagde (niet verschenen) vrij van de tenlastelegging mensensmokkel (en bijgevolg ook bendevoering) en gaf hem het voordeel van de twijfel: hij betwistte de tenlastelegging mensenhandel; hij werd ook niet door de politie verhoord en slechts zeer kort door de onderzoeksrechter; noch de andere beklagde, noch iemand anders heeft hem aangewezen als

betrokkene bij deze feiten; uit de telefoontaps en bewakingscamerabeelden is niets relevants gebleken.

De rechtbank sprak de beide beklaagden ook vrij voor de tenlastelegging illegaal verblijf, aangezien ze beide over een in Griekenland uitgereikte verblijfstitel en over een reisdocument waarmee ze zich binnen de Schengenruimte mochten verplaatsen, beschikten.

De beklagde werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie jaar (met uitstel van vijf jaar voor de uitvoering van de helft van de gevangenisstraf) en tot een boete van 128.000 euro (met uitstel van drie jaar voor de uitvoering van de helft van de geldboete).